

diyanet

Aylık Dergi | Aralık 2016 | Sayı 312

[K U L L U Ğ A E N G E L Y O K]

İSLAM'DA ENGELLİLİK

Engellilerin din eğitimi hizmeti almasını kolaylaştırıcı planlama ve düzenlemeler yapılmalıdır. Engellilere yönelik eğitim ortamları mutlaka hazırlanmalıdır.

ENGELLİLERE YÖNELİK DİN HİZMETLERİNDE YENİ PERSPEKTİFLER

İslâm dini, insanın Allah ile olan ilişkilerini nasıl yürüteceğini bildirdiği gibi, insanın insanla ve diğer yaratılmışlarla olan ilişkilerini nasıl şekillendireceğini de ortaya koymuştur.

TÜRKİYE'DE ENGELLİ OLMAK

Bu coğrafyada Müslüman olarak nefes alıp veriyor olmak dünyanın en saadet verici kazanımıdır. Ancak engelli olarak yaşamaya çalışmak bir o kadar zor...

ENGELLİLER ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Engellilik, fizyolojik engel; kişinin doğumdan itibaren taşıdığı hastalık veya sonradan kaza gibi olaylardan sonra kazandığı fonksiyon aksaklığıdır.

BRAİLLE
KUR'AN-I KERİM

HANGİMİZİN daha güzel işler yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratan Rabbimiz, insanı her hâliyle imtihan eder. Kimilerini kazancı, malı-mülkü, kimilerini evlatları, ailesi, sağlığı veya başka şeylerle sınar. Bazen bol bol ihsan eder, bazen de darlık ve yokluk verir. Şu var ki O, inanan inanmayan ayrımı gözetmeden herkesin rızkını takdir eder. Yaratıcımızın bütün takdirleri, dünya hayatına dair biz kullarını imtihanının bir parçasıdır. Ancak O'nun vermesinde de mahrum bırakmasında da hikmetler vardır. Çünkü Yüce Yaratıcımız hakîmdir, boş ve anlamsız işlerden münezzehtir. İnsana düşen, iyilik ve ihsan hâlinde şükretmek, bela, musibet ve darlık hâlinde ise sabırla ve azimle güçlükleri, zorlukları yenmeye çalışmak ve isyan etmemektir. Çünkü dünya, nimet ve külfet aralığında türlü seçeneklerle insanın sınavdan geçtiği yerin adıdır.

Kulluk, sadece haramlardan kaçınmak ve helal olan şeyleri yapmakla bitmeyen, aksine onlarla başlayıp Allah'a teslimiyeti, ibadet şuurunu ve kulluk bilincini hayatın bütün alanlarına taşıyan bir farkındalık halidir. Bu farkındalığın önemli bir parçası nimete şükretmek, musibete sabretmek ve Allah'tan geleni tam bir teslimiyetle ve rıza ile karşılamaktır. Elbette bu, kulun tedbir almaması, gayret etmemesi ve kaderine rıza göstermek adına oturup beklemesi demek değildir.

Kişinin engelli olarak dünyaya gelmesi veya sonradan engelli konuma düşmesi de insanı dünyadan, insanlardan uzaklaştıracak, kendi iç dünyasına kapatacak bir hâl değildir. İslam insanları dış görünüşlerine, sosyal statülerine, engelli olup olmamasına göre değerlendirmez. Bunların hiçbirisi Allah katında bir üstünlük sebebi de değildir. İslam nazarında üstünlük, kulluk bilinciyle alakalı olup bedeni bir eksiklik veya kusur hâli, o kişinin Allah'a bağlılığına ve kulluk görevlerini yerine getirmesine engel değildir. Bilakis engelin durumunda göre bir kolaylık ve genişlik sebebidir.

Bugün memnuniyetle ifade edebiliriz ki, ülkemizde engellilerin sosyal hayata katılımı için çok önemli çalışmalar yapılıyor. Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları bu hususta takdir edilecek gayretler sarf ediyor. Türkiye, engellilerin hayata tutunması, imkânlarının geliştirilmesi, bu alandaki sosyal projelerin artırılması ve çeşitlendirilmesi bağlamında bundan birkaç yıl öncesine göre çok daha ileri bir konumda. Ancak her geçen gün değişen ve gelişen hayat, engellilerin de ihtiyaçlarını artırıyor. Bu da doğal olarak engellilere karşı sorumluluklarımızı her geçen gün artırıyor. Hepimizin engelli olabileceğimizi unutmaması, kardeşlerimize bu duyarlılık ve empatiyle yaklaşması gerekiyor. Engellilerin sorunlarının çözümü için sürekli bir arayış içinde olunması, her bireyin üzerine düşeni imkânlar dâhilinde en iyi şekilde yerine getirmesi gerekiyor. Bunun sadece engelli kardeşlerimizin ayakta kalabilmesi için değil, topluma katacağı değerler açısından da önemi büyük. Unutulmamalıdır ki iyilik, birbirinden beslenerek çoğalan, büyüyen ve sahibini de emniyet dairesine alan bir özelliğe sahiptir. Başkanlığımız son zamanlarda engellilerin ibadetlerini rahatça yerine getirmesinden, eğitim ve dini bilgi ihtiyaçlarını karşılamaya varıncaya kadar pek çok çalışmalar yaptı. Bu çabalar her geçen gün artarak devam edecek.

Bu ay "Kulluğa Engel Yok" temalı dosyamızla huzurlarınızdayız. Dinimizin engelli kardeşlerimize bakışının ve kulluk vazifelerini yerine getirmede sağladığı kolaylıkların yer aldığı gündem dosyasında, Başkanlığımızın engellilere yönelik hizmetlerini ele alan yazılara da yer verdik. Alanında uzman akademisyenlerin birbirinden değerli yazılarının yer aldığı bu sayımızın söyleşi sayfalarında, engelli olmanın zorluklarını bizzat yaşayan ve bunun üstesinden gelen örnek hayatların hikâyelerini de sizlerle paylaştık.

Gayretlerimizin bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlaması ve yeni farkındalıklar oluşturmalarını diliyorum. Yeni yılın ilk sayısında tekrar buluşmak dileğiyle...

Dr. Yüksel Salman

06 G Ü N D E M

- 6** İslam'da Engellilik
Doç. Dr. Saadetin ÖZDEMİR
- 12** Kulluğa Engel Yok
Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ
- 16** Hz. Peygamber'in Engellilerle
İlişkilerinin Kodları
Dr. Yusuf ACAR
- 20** Engellilere Yönelik Din Hizmetlerinde
Yeni Perspektifler
Abdurrahman HAN
- 23** Engellilere Manevi Destek
Yrd. Doç. Dr. Naci KULA
- 26** Türkiye'de Engelli Olmak
Mehmet Ali BAKICI
- 28** İlgi Her İnsanın İhtiyacıdır
Ömer AYDIN
- 30** Engelliler Üzerine Söyleşi
Ali AYGÜN
- 40** İbn Ümmi Mektum
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN
- 42** Engel Tanımayan Sahabiler
Rıfat ORAL
- 44** Hakikat ve Ona Teslim Olmanın Hazzı
Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ
- 46** Sabırla Karşılınması Gereken
Bir İmtihan: Engellilik
Hale ŞAHİN
- 48** Öteki Yakanın Çocukları
Selma ÖZEŞER

Diyanet İşleri Başkanlığı
Adına Sahibi ve
Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Yüksel SALMAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Mustafa BAYRAKTAR

Yayın Koordinatörleri
Mustafa BEKTAŞOĞLU
Dr. Lamia LEVENT ABUL
Ali AYGÜN
Muhammed Kâmil YAYKAN
M. Emin GÜRDAMUR

Tashih
Mustafa BEKTAŞOĞLU
Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

diyanetdergi@diyanet.gov.tr
facebook.com/diyanetaylikdergi
twitter.com/DiyanetDergisi

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel : 0312 295 86 61
Faks : 0312 295 61 92

MÜSLÜMAN BİLGİNLER

DİN VE HAYAT

BUNU KONUŞALIM

GEZİ-YORUM

73

70

56

51

Anadolu'ya Türkistan'dan Nefes
Veren Bir Veli: Ahmet Yesevi
Kâmil BÜYÜKER

54

Kalbin Nuru Tefekkür
Dr. Lamiya LEVENT ABUL

56

Gökler Açıldı ve Feth Oldu Zulem
M. Emin GÜRDAMUR

58

Değerlerin Değersizleşmesi ve Nihilizm
Doç. Dr. Kasım KÜÇÜKALP

60

Küslüğün Esaretinden Kurtulmak
Fatıma Melek KARABULUT

62

Çolak Salih
Ali AYGÜN

64

Gözleri Var Görmezler,
Kulakları Var Duymazlar
İsmail İRMACIK

66

Matbaa Meselesine Dair - 1
Beyazıt AKMAN

70

Hafız Meral Kurtipek ile Söyleşi
Fatma KALAY

73

Tallinn Notları
Doç. Dr. Fatih ERKOÇOĞLU

76

Yücelerden Yüce Büyüklerin En Büyüğü
Ali ve el-Kebîr Olan Allah
Fatma BAYRAM

78

Tevazu Ehli Bir İnsan: Kadir Temel
Halit GÜLER

80

Engelsiz Kitaplar
Muhammed Kâmil YAYKAN

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks : 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

Abone Şartları
Yurtiçi yıllık: 72.00 TL
Yurtdışı yıllık: ABD: 30 ABD Doları
AB Ülkeleri: 30 Euro
Avustralya: 50 Avustralya Doları
İsviçre ve Danimarka: 250 Kron
İsviçre: 45 Frank

Abone kaydı için, ücretin Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü'nün T.C. Ziraat Bankası, Ankara Kamu Girişimci Şubesi IBAN: TR08 000 1 00 25 330 599 4308 5019 nolu hesabına yatırılması ve makbuzun fotokopisi ile abonemin hangi sayıdan başlayacağını bildirir bir dilekçe, mektup, yazı, faks veya e-mailin Diyanet İşleri Başkanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv. No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara adresine gönderilmesi gerekir.

Temsilcilikler; Yurtiçi: İl Müftülükleri, İlçe Müftülükleri - **Yurtdışı:** Din Hizmetleri Müşavirlikleri, Din Hizmetleri Ataşelikleri / Yayınlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

Tasarım: Aral Grup [www.aral.org] Tel: +90.312 219 53 26 [Mustafa Kemal Mahallesi 2141. Cadde 33/3 Çankaya/Ankara
Baskı: İleri Haber Ajansı Tanıtım İletişim Matbaacılık Yayıncılık ve Teknik Hizmetleri A.Ş. Tel: 0212 454 32 90
Yayın Türü: Aylık, Yerel, Süreli Yayın, Diyanet Aylık Dergi (Türkçe) **Basım Tarihi:** 09/12/2016 ISSN-1300-8471

Diyanet Aylık Dergi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

Prof. Dr. Mehmet Görmez
Diyaret İşleri Başkanı

Kulluğa Engel Yoktur

HER insan bir değer taşır ve bu değeri insan olarak doğuştan kazanır. Sağlıklı olsun, engelli olsun, kadın olsun erkek olsun her bir insan Allah'ın en kıymetli ve en değerli varlığıdır. İnsan onurludur, ihtiyaçlarını saygınlığına yaraşır biçimde giderme hakkına sahiptir. Engelliler her ne kadar desteğe ihtiyaç duysalar da bu, hayatı kucaklamalarına ve umuda bağlanmalarına engel değildir. Zira insan olmak, engelsiz bir hayatı hak etmektir. Yüce Allah, bir engelliye insan onuruyla bağdaşır biçimde muhatap almanın ne anlama geldiğini asırlar önce Peygamberimize ve onun aracılığıyla bize öğretmiştir.

Yüce Allah, insanları servetleri, ırkları, renkleri, cinsiyetleri, dilleri, nesepleri, fizik yapıları, engelli veya sağlıklı oluşları açısından değil; iman, yararlı amel, güzel ahlak, yaratana ibadet ve yaratılanlar için yararlı çalışmalar yapıp yapmadıkları açısından değerlendirir. "Allah katında en üstün olanınız ona karşı en saygılı olanınızdır." (Hucurat, 49/12.) anlamındaki ayet ile "Allah sizin suretlerinize ve servetlerinize bakmaz. Fakat kalplerinize ve amellerinize bakar." (Müslim, Birr, 32.) anlamındaki hadis bu hususu vurgulamaktadır.

İnsanın var oluşunu anlamlı kılan, onun zihin ve gönül dünyasıdır. Bedende özür olsa da, canda özür olmamalıdır. Diğer bir ifadeyle akli ve kalbi melekeler, insanı insan yapan önemli değerlerdir. Kur'an-ı Kerim'de, fiziksel veya zihinsel yetenek/hassalardan mahrum kimselerin kınandığına dair herhangi bir ayet yer almazken, Allah'ın kendilerine verdiği akıl, görme, konuşma, işitme gibi fiziki ve zihni hassaları olumlu ve gereği gibi kullanmayanların kınandığı ayetler mevcuttur. Gönül ve idrak yoksunluğu hakkında Allah'ın mesajlarına iltifat etmeyip gönülden benimsemeyenler "...onların kalpleri vardır ama anlamazlar; gözleri vardır ama görmezler; kulakları vardır ama işitmezler..." (A'raf, 7/179.) ayet-i kerimesi ile kınanmıştır. Rasul-i Ekrem "Yüce Allah, bedenlerinize ve yüzlerinize değil, kalplerinize bakar." (Müslim, Birr, 33.) nebevi beyanları asıl olması gerekeni bizlere bildirmiştir. Unutulmamalıdır ki; görmemeyi eksiklik görmek vicdanı köreltir, duymayanları sığ sanmak kalbi sağırlaştırır. Ne görememek ne de duyamamak eksiltir insanı, ne yürüyememek hedeften alıkoyar ne de konuşamamak sözden uzaklaştırır insanı. Asıl yürüyemeyenleri yolda bırakan yolda kalır, konuşamayana kulak vermeyen nasipsiz kalır.

Bizim kültür ve medeniyetimizde engelli olmak, karşılığı cennet olan ağır bir imtihandan geçmektir. Yeter ki engelliler önüne çıkan her engeli, Eyüp peygamberin sabrı gibi bir sabırla dayansınlar. Kerim kitabımız, Allah'ın görme engelli kulu Abdullah İbn-i Ümmi Mektum'a yüzünü ekşittiği, sırtını döndüğü için Abese suresinde ikaz edilen Sevgili Peygamberimizden söz eder. Abdullah İbn-i Mektum, Rasul-i Ekrem (s.a.s.)'in müezzinliğini de yapmış ve Medine'den ayrıldıklarında kendi yerine vekil olarak tayin edilmiştir. Sahabe içerisinde elliye yakın görme, ortopedik ve işitme engelli sahabe vardır. Rasul-i Ekrem (s.a.s.)'in bunların her biri ile kurduğu ilişki Kıyamet sabahına kadar bütün müminlere engelli kardeşlerimize karşı nasıl muamele etmemizi ortaya koyan büyük örnek ve ibretlerle doludur. "Ümmetin Âlimi" "Kur'an Tercümanı" olarak bilinen Peygamberimizin amcası Abdullah İbn-i Abbas, hayatının sonuna doğru gözünün görme kabiliyetini kalbine tebliğ etmiş büyük bir sahabidir.

İnsanın var oluşunu anlamlı kılan, onun zihin ve gönül dünyasıdır. Bedende özür olsa da, canda özür olmamalıdır. Diğer bir ifadeyle akli ve kalbi melekeler, insanı insan yapan önemli değerlerdir.

Görme, işitme, konuşma, zihinsel veya ortopedik engelli olsak da önemli olan gönül dünyamızda bir engelin oluşmaması, kalp gözünde bir körlüğün, bir engelin bulunmamasıdır. Gönümüzün Hakk'a ve hakikate açık olmasıdır. Manevi anlamda kalbin işlevsiz hâle gelişi, Rahmet Peygamberinin söylemi ile Allah'a sığınacak bir durumdur. Zira böylesi kalbin ve onun etrafında şekillenen kişiliğin, bireysel ve toplumsal ilişkileri yok olmaya yüz başlamış demektir. İşlevsiz hâle gelen kalple dış dünyaya açılan pencerelerimiz olan göz ve kulaklarımız da fonksiyonlarını yitirebilmektedir. Diğer bir ifadeyle göz bakar, ama işin sırrına ve hakikatine sirayet edemez. Kulak işitir ama gerçeklere iltifat etmez. Bilgi ve algılama organlarımız olarak niteleyebileceğimiz kulak ve göz ile kalp arasındaki bu ilişkiyi şu ayette daha açıkça görmekteyiz: "Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, düşünecek kalpleri, işitecek kulakları olsun? (Dolaştılar, ama ibret almadılar). Çünkü gerçekte gözler değil, göğüslerdeki kalpler (kalp gözleri) kör olur." (Hac, 22/46.)

Ülkemizde 10 milyona yakın engelli kardeşimiz bulunmaktadır. Aileleri ile birlikte düşünüldüğünde 30 milyonu insanı etkilemektedir. Bu gerçek, her bireyin bu konuda daha fazla duyarlı olmasını ve daha fazla ilgi göstermesini gerektirmektedir. Çünkü her bir insan ya engelli, ya engelli yakını ya da engelli adaydır. Nice insanlar sağlıklı iken trafik veya bir iş kazası ya da bir hastalık sonucu sağlıksız, felçli, kötürüm, ortopedik, işitme ve görme engelli olabilmektedir. Bu duruma karşı hazırlıklı olunması, ne yapılacağını ve nasıl davranılacağını bilmesi gerekmektedir. Bu konuda her kesim üzerine düşeni yapmalı, her şeyden önce insanlarımızın engelli ve özürlü konumuna düşmemesi için gereken her türlü tedbiri almalıdır. Belki de daha önemlisi engelli kardeşlerimize karşı bilinçlerimizde oluşan engeller ortadan kaldırılmalıdır. Engelliler mutlaka eğitilmeli, istihdam imkânı artırılmalı, insani temel hakları tam olarak sağlanmalı ve sosyal güvenceye kavuşturulmalıdır. Bu, insanlık borcu olduğu gibi dindarlığın da bir gereğidir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) de engelli, hasta ve muhtaçlara kucak açmış, onlara yakın ilgi ve şefkatle yaklaşmış, onları toplumun ayrılmaz birer parçası olarak görmüştür.

İnsanı zübde-i kâinat ve eşref-i mahlukat olarak gören, insana insan olduğu için kıymet veren bir medeniyetin mensupları olarak, engellilere yardım etmenin sadaka ve Allah'a olan sadakatimizi gösteren bir davranış olduğunu bildiren bir peygamberin ümmetiyiz. Rasul-i Ekrem Efendimiz (s.a.s.): "Âmâya rehberlik etmen, sağır ve dilsizle anlayacakları bir şekilde anlatman, ihtiyacı olanın hacetini tedarik etmesi için bildiğin yere delalet etmen, derman arayan dertliye yardım için koşturman, koluna girip güçsüze yardım etmen, konuşmakta güçlük çekenin meramını ifade edivermen, bütün bunlar sadaka çeşitlerindendir." (İbn Hanbel, V, 152.) buyurmuştur.

Yüce Rabbimiz zihinlerimizi ve gönüllerimizi engelli eylemesin...

İslam'da Engellilik

Doç. Dr. Saadettin ÖZDEMİR
Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

GÜNDEM

Engellilerin din eğitimi hizmeti almasını kolaylaştırıcı planlama ve düzenlemeler yapılmalıdır. Engellilere yönelik eğitim ortamları mutlaka hazırlanmalıdır. Hangi özür grubuna hangi yöntem ve metodun kullanılması gerektiği belirlenmelidir.

■ Türkiye’de son yıllarda engellilerin toplumla entegrasyonu için önlerinde yatan engellerin ortadan kaldırılması yönünde büyük mesafelerin kat edildiği herkes tarafından bilinmektedir. Engellilerin sorunlarının pek çoğu ismi konulmamış sorunlardan oluşmaktadır. Yani bilimsel bir araştırma yapılarak üzerinde sorun olduğu konusunda uzmanların birleştiği problem alanları kast edilmektedir. Tanı konusunda tartışmalar devam ettiği için de sorunun çözümü zamana yayılmaktadır. Engellilerin problemlerinin çözülmemesi ve sürekli çözüm arayışı içerisinde olmaları, onların bunalmasına ve bazen de yorulmasına neden olmaktadır.

İnsanların dünya hayatında en önemli önceliği mutlu olmak ve kendini gerçekleştirmektir. Bu durum hayat şartları gereği pek kolay olmayabilir. Bazen engeller, sorunlar yaşanabilir. Bu engeller bazen bireysel bazen de tüm engellileri kapsayabilir. Kişi bu sorunların kendi başına üstesinden gelebileceği gibi bazen başkalarının yardımına ihtiyaç duyabilir.

Engelli bireylerin engelleri aşması, diğer bireylere nazaran daha fazla imkân ve çabayı gerektiren bir durumdur. Engelli bireyler kendi çabalarıyla bu engelleri aşmaya çalışırken, topluma da bazı sorumluluklar düşmektedir. Eğer toplum bu konuda üzerine düşen görevi yaparsa, engellilerin engelleri daha kısa zamanda ortadan kalkmış olacaktır.

İnsanlar, dünyaya fiziki ve biyolojik olarak farklı özelliklerle gelmektedir. Farklı renk, ırk ve coğrafi bölgelerde doğan insanların, fiziki ve ruhi olarak da birbirlerinden farklı özellikleri vardır. İnsanlar bazen sağlıklı bir birey olarak dünyaya adım atarlarken, bazen de engelli olarak doğmaktadırlar. İşte bu farklılıklardan kaynaklanan ihtiyaçlar da çeşitlidir. Engelli bireyler, diğer engelsiz bireyler gibi birçok konuda benzer standartlarda hizmet alma veya hizmetten yararlanma imkânlarına sahip değillerdir. Dünyanın her bir yanında olduğu gibi ülkemizde de engelliler birçok farklı alanlarda sorunlarla karşılaşmaktadır. Engellilerin tam olarak istifade

edemedikleri bu haklardan biri de eğitim ve din eğitimiyle ilgili bilgileri öğrenme, dinî pratikleri yapabilme imkânının sağlanmasıyla ilgili kısımdır. Bu durum bazen din eğitimindeki imkân, yöntem ve etkinliklerinin yetersizliğinden bazen de engellinin içinde bulunduğu durumdan kaynaklanmaktadır.

Engelliler, tarihin her döneminde normal bireylere göre, daima farklı tutum ve davranış şekilleriyle karşılaşmaktadır. Engelliye yönelik olan bakış açısı, engelliliğin meydana geliş şekli, ortaya çıkışı, cinsiyeti, yaşı ve özür çeşidine göre değişmektedir. Yine toplumların gelenek, görenekleri, eğitim durumları, dinî inanç ve değerleri de engelliye bakış açısında etkili olan faktörler arasında yer almaktadır. (Çiğdem Arkan, *Türkiye’de Görme Özürlü Kadınlar: Sorunlar, Beklentiler, Çözüm Önerileri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Körlük Federasyonu yayınları, Ankara 2001, s. 19.)

İlkel toplumlarda engelli bireylere karşı takınılan olumsuz tutum ve davranışları, uygulamaları, değişik topluluklarda farklı şekiller-

de görmek mümkündür. Engelli bireyler kimi zaman ormanda, çölde veya ıssız-sessiz yerlerde ölüme terk edilmiş, bazen doğar doğmaz öldürülmüş, nehirlere atılmış, canlı canlı gömülmüşler ya da vahşi hayvanların önüne yem olarak atılmışlardır. Bazen de engelli bireyin içinde cin veya birtakım kötü ruhların olduğu düşüncesiyle arındırılmaları veya son çare olarak öldürülmeleri benimsenmiştir. Engelli bireylere ilkel topluluklarda reva görülen olumsuzluklar, Orta Çağ'da da kısmen devam etmiş, ancak sanayileşme dönemine gelindiğinde olumsuz tutum ve davranışlar azalmıştır.

Özel eğitime muhtaç olan bireylere karşı ilk dönemden beri devam eden olumsuz tutum ve davranışlar, semavi dinlerin öğretileri, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle değişime uğramıştır. Kutsal kitaplarda geçen; yetime, öksüze, kimsesize, engelliye, yaşlıya, yolcuya bakılıp korunması, şefkat ve merhametle muamele edilmesi, yoksul, kimsesiz ve engelliler için bakımevleri açılması, bu kişilerin tek sığınacakları yerler olmuştur.

(Enç, Çağlar, Özsoy, Özel Eğitime Giriş, s. 45.) İslam kültür tarihinde örnek olarak Abbasi halifesi Me'mun döneminde devlet hazinesinden "Engellilere Yardım Fonu" (Divânü's-Sadakâti ale'l-Edrâi) isimli bir sosyal yardım fonu oluşturulmuştur. Yine Osmanlılar döneminde özellikle zihinsel engellilerin müzikle tedavileriyle ilgili yapılan külliyeler ve faaliyetler bilinen bir gerçektir.

Din olgusu her devirde insanların hayatında bir şekilde yer almış,

İslam'ın engellilere yaklaşımı, manevi risklerin oluşumunu engelleyici ve koruyucu manevi sosyal hizmetler çerçevesinde olmaktadır. Böylece engellilere yönelik ortaya çıkabilecek olumsuz bakış açıları engellenecek, engellilerin de manevi açıdan yanlış düşünce, tutum ve davranışlara yönelmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

onların dünyaya bakışını olumlu veya olumsuz yönde etkilemiştir. İnsan hayatında dinin önemli bir yeri vardır. Dinin insanlara sunduğu imkânlar, bireyi, içinde bulunduğu stresli durumdan kurtarmada ve bunalımlardan kurtarmada koruyuculuk görevi sağlar. Hayatın getirdiği güçlükler, engeller, stres ve depresyonla mücadele etmede, yaşamla mücadele ve başa çıkmada en büyük desteği verir. (Yurdagül Mehmedoğlu, Erişkin Bireyin Kendilik Bilinci ve Eğitimi, Rağbet yayımları, İstanbul 2001, s. 119-123.) Bireyin sağlıklı bir yaşam sürmesinde, fizyolojik açıdan sağlıklı olmak kadar, ruhi sağlık da önemlidir. Dezavantajlı durumlarda bireyin ruh ve duyguları dünyasını zedelenmelerden, yaralanmalardan ve zarar görme-

sinden koruyacak, hayatı anlamlı kılacak olan en önemli motivasyon kaynağı dindir. Din, engelli bireye ibadet, dua, grup üyeliği gibi aidiyet duygusuyla birlikte manevi destek ve teselli verir. Engelli bireyin, içinde bulunduğu olumsuzluklardan çıkmada, dine bağlanma, dine sarılma ve dinî gruplara yönelme, önemli bir çıkış yolu olarak görülmektedir. İnsanı hem beden hem de ruhen bir bütün olarak değerlendiren İslam, engelli bireylere sağladığı imkânlar ve hayatlarına getirdiği pozitif bakış açısıyla, onların olayları olumlu değerlendirmesinde etkili olmaktadır.

İnsanlar, ruh ve beden olarak, sağlıklı-engelli, güzel-çirkin, kısa-uzun gibi farklı, avantajlı veya dezavantajlı tarafları olsun veya olmasın, İslam düşüncesine göre saygı, sevgi, şefkat ve hoşgörüyeye layıktır. Allah'ın yaratıkları içinde en değerli varlık insan, yaratıcı yanında özel bir konuma sahiptir. (Bakara, 2/30; Sad, 38/26; Yunus, 10/14; A'raf, 7/69; Fâtır, 35/39; Secde, 32/9; Hicr, 15/29.) Bireyin sahip olduğu bu tür üstünlük, şeref anlayışı ve felsefesi, Müslümanlarda ve İslam dünyasında karşılığını bulmuştur. Birey ister engelli ister engelsiz olsun en üst saygı ve muameleyi görmüştür. Bu durum engellilere ve ihtiyaç sahiplerine yönelik hem anlayışta mükemmeliyeti, hem de mimari ve sağlık hizmetleri alanında hizmeti ve imkânları beraberinde getirmiştir. Yaratılan, yaratandan ötürü sevilmiştir, eksikliği, kusuru araştırılmamıştır. Bunun neticesinde İslam dünyasında, Müslüman topluluklarda engelliler iti-

nayla, saygıyla, sevgiyle ve hoşgörüyle iyi muamele görmüşlerdir.

(Mustafa Usta, "Özel Eğitimi Gerektiren Birey, Aile ve Din Eğitimi", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, yıl: 2009, sayı: 20, İstanbul 2010, ss. 84-94.) İslam, engelli bireylere yaklaşımı ve nasıl muamele edilmesi gerektiğini bildirirken, toplumda engellilerin problemlerinin çözümünü adına verdiği mesajlarla farkındalık yaratmaya çalışmıştır.

İslam'ın engellilere yaklaşımı, manevi risklerin oluşumunu engelleyici ve koruyucu manevi sosyal hizmetler çerçevesinde olmaktadır. Böylece engellilere yönelik ortaya çıkabilecek olumsuz bakış açıları engellenecek, engellilerin

İslam, toplumsal yapı içerisinde engellilere bazı görevler vererek rehabilitelerini amaçlarken, diğer taraftan onlara yardım edilmesini, derdine ortak olunmasını her türlü ekonomik ve sosyal desteğin sağlanmasını, toplumsal dayanışma örneği sunulmasını da istemiştir.

de manevi açıdan yanlış düşünce, tutum ve davranışlara yönelmesinin önüne geçilmiş olacaktır. Manevi yön, sadece dinî anlam içermez, aynı zamanda kişinin ruh dünyasını, psikolojik durumunu ve etrafıyla sağlıklı iletişimini de kapsar. (Mualla Selçuk, "Din Hizmetlerinde Rehberlik ve Dinî Danışmanlık", *Din Hizmetlerinde İletişim ve Halkla İlişkiler*, Editör: Cemal Tosun, Anadolu Üniversitesi yayınları, Eskişehir 2006, ss. 136-137.)

Toplumda bireyler arasında saygı ve sevgi ortamının oluşması, zor zamanlarda dayanışma ve yardımlaşmanın sürdürülmesi, darda kalmışın ihtiyaçlarının karşılanması, engelli bireylerin toplumla bütünleşmesine katkı sağlayacaktır. İslam bir taraftan engellisi ve engelsiziyle toplumsal bütünleşmenin gerçekleşmesi için çaba sarf ederken, diğer taraftan engellilerin sorunlarıyla başa çıkmada, dinî argümanlar kullanarak onların rehabilitesini amaçlamaktadır. Dinî inanç, bireye çözülemeyecek sorunun, ortadan kaldırılamayacak engelin olmadığı mesajını vererek, sorunla karşılaşan bireye cesaret vermektedir. Ona her problemin çözülebileceği şeklinde verdiği moral-motivasyonla farkındalık ve çözüm odaklı anlayışın oluşmasını sağlamaktadır. (Suat Cebeci, *Dini Danışmanlık ve Rehberlik*, DİB yayınları, Ankara 2012, s. 145-167.)

İslam, toplumsal yapı içerisinde engellilere bazı görevler vererek rehabilitelerini amaçlarken, diğer taraftan onlara yardım edilmesini, derdine ortak olunmasını her türlü ekonomik ve sosyal desteğin sağlanmasını, toplumsal da-

Engellilerin toplumla bütünleşmesi ancak mevcut sorunların çözümü yoluyla gerçekleşebilecektir.

yanışma örneği sunulmasını da istemiştir. Hz. Peygamber konuyla ilgili olarak “Âmâ’ya rehberlik etmen, sağır ve dilsizle anlayacakları bir şekilde anlatman, muhtaç kimseye ihtiyacını tedarik etmen için gerekli ilgiyi göstermen, derman arayan dertlinin imdadına koşman, koluna girip güçsüze yardım etmen, konuşmakta güçlük çekenin meramını ifade edivermen, bütün bunlar sadaka ibadet çeşitlerindendir.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 5/168-169.) buyurmakla engellilerle ilgili neler yapılabilirleceği, Müslümanların nasıl bir tutum ve davranış içerisinde olmaları gerektiğini özetlemektedir. (İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, DİB Yayınları, 6. Baskı, Ankara 2011, s. 360.)

İslam, engellilere kolaylık olsun

mantığı ve anlayışıyla ibadetlerden uzaklaşmaları ve sosyal hayattan dışlanmalarına sebep olacak muafiyetler sağlamaktan ziyade, ibadetlerini sağlıklı bir şekilde imkânlar ölçüsünde yapmaları için rehberlik etmiştir. Toplumun normal bireyi olan engellileri asla diğer insanların insaf ve merhametine terk etmemiştir. Zira herkes için olduğu gibi onların da yaşama hakkının kutsal olduğu kabul edilmelidir. Engellilere, engeliyle birlikte hayatın her türlü imkânından, engelsiz bireylerin yararlandığı gibi yararlanma hakları verilmelidir. Şartlara ve engel türüne göre istihdam imkânları sağlanmalıdır. Engelinden dolayı günlük hayatın her türlü sıkıntısına tahammül eden engellinin hayatın güzelliklerinin de farkına varması sağlanmalıdır. (Faruk Söyler,

Hadislerde Özur Kavramı ve Hz. Peygamber’in Özürlülere Yaklaşımı, KSU Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri ABD, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2006, s. 44.)

Engellilerin toplumla bütünleşmesi ancak mevcut sorunların çözümü yoluyla gerçekleşebilecektir. Bu da engelli bireylerin en doğal haklarından olup, onların tek başına çözemeyecekleri, ancak başkalarının yardımıyla çözebilecekleri bir durumdur. Engellilerin sorunlarının çözülmemesi standart altı bir yaşam kalitesinin onlara layık görülmesi veya o statüde yaşamaya devam etmeleri demektir. Kişinin fiziksel olarak birtakım davranışlarını yeterince yapamaması veya zorlanması onu diğer insanlardan ayıran en önemli özelliklerdendir. Bu du-

rumda birtakım ayrılıklar, farklılıklar ortaya çıkmaktadır. İşte tam bu noktada engelli bireylere, toplumun diğer fertlerinin destekleyici, motivasyon artırıcı birtakım katkılarının olması beklenmektedir. Bu onlar açısından son derece önemlidir.

Bireyin hayatında eğitim sürecinin amacı, tüm insanların gelişim basamaklarını, muhtemel olumsuzluklardan koruyarak, onu sağlıklı bir şekilde hayata hazırlamaktır. Sorunlarla karşılaştığında, sorunları giderebilme yeteneğini sağlayabilmektir. Eğitim, bir taraftan bu hedefini engelsiz bireyler için karşılamaya çalışırken, diğer taraftan özel eğitime muhtaç engelli bireyler için de bu fırsat ve imkânları sunabilmeyi hedeflemektedir. Engelli bireylerin içinde bulundukları maddi-manevi problemlerle başa çıkmalarında, engeliyle birlikte mutlu olabilmelerinde, dinin onlar için yapacağı önemli katkılar vardır. Engelliye dinin sunacağı katkı “dinî danışmanlık ve rehberlik” ilkeleri çerçevesinde yapılırsa amacına daha kolay ulaşacaktır. (Cebeci, *Dini Danışmanlık ve Rehberlik*, ss. 119-143.)

Engelli bireyler, emsalleri olan diğer engelsiz bireylere göre genel eğitim haklarından tam anlamıyla yararlanamamaktadırlar. Bu, genel eğitimin bir bölümünü oluşturan din eğitimi de kapsamaktadır. Hâl böyle olunca engelli bireylerin dinî bilgileri öğrenme boyutunun yeterli olup-olmadığının tespiti, problemin çözümü açısından önemli görünmektedir.

Yine toplu yapılan ibadetler, engelli bireylerin toplumla bütünleş-

mesi açısından önemlidir. Engelli bireylerin ibadetlerle ilgili bilgilerinin ve ibadet mekânlarında karşılaşmış oldukları fiziki imkânların yeterliliğinin bilimsel yöntemlerle ortaya konulması, engelli bireylerin huzuru, mutluluğu ve toplumsal entegrasyon açısından önemlidir. Özel eğitim gerektiren bireylerin, din eğitimi-ne olan ihtiyacı, diğer bireylerden daha fazladır.

Genel eğitimin bir bölümünü oluşturan din eğitiminin hedefi yeni yetişen neslin gelişim özelliklerini de dikkate alarak onu duygu, düşünce, tutum ve davranışlarıyla tutarlı bireyler olarak yetiştirmek için çaba sarf etmektir. Toplumun bir parçası olan engelli bireyler için de din eğitimi hizmetlerinin olması, onların toplumla bütünleşmesi ve ruh dünyaları açısından önemlidir.

Engellilerin din eğitimi hizmeti almasını kolaylaştırıcı planlama ve düzenlemeler yapılmalıdır. Engellilere yönelik eğitim ortamları mutlaka hazırlanmalıdır. Hangi özür grubuna hangi yöntem ve metodun kullanılması gerektiği belirlenmelidir.

Engelli bireylerin öncelikle ailelerine de bu konuda bir eğitim vermek gerekmektedir. Yani ailelere engellilik psikolojisiyle ilgili bilgi verilmelidir. Çünkü inançlı, hatta yüksek din eğitimi almış bir vatandaş bile engelliliği kabulde bazen zorlanabilmektedir. Toplumda bunun örneklerine rastlamak mümkündür. Dolayısıyla bu durumda olanlara da bilinçlendirme ve rehabilitasyon hizmetleri verilmelidir. Çünkü engelli bir çocuk

Din olgusu her devirde insanların hayatında bir şekilde yer almış, onların dünyaya bakışını olumlu veya olumsuz yönde etkilemiştir. İnsan hayatında dinin önemli bir yeri vardır. Dinin insanlara sunduğu imkânlar, bireyi, içinde bulunduğu stresli durumdan kurtarmada ve bunalımlardan korumada koruyuculuk görevi sağlar.

kendisine yönelik olumsuz tutumu sezdiği anda kendisine yönelik gösterilen tavra karşı, bir tavır da onun ortaya koyduğu bilinen bir gerçektir. Engelliye koruma ve yardım, acıma ve sevap kazanılma duygusuyla yapılan iyilik, iyilik değil, karşıdaki kişiyi rencide edici bir durumdur.

Engellilere öğretilmesi gereken önemli hususlardan birisi de duadır. Dua yoluyla kul, rabbi ile güçlü bir iletişim kurar ve her türlü, istek dilek ve temennilerini O'na aracısız ve vasitasız bir şekilde ulaştırır. Dua, insana güç ve kuvvet vermekte, motivasyon sağlamaktadır. Aynı zamanda dua her türlü olumsuzluklardan çıkış yoludur.

Kulluğa Engel Yok

Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

Zihinsel engellilik hariç hiçbir engel, Allah'a kul olmaya ve kulluk yapmaya engel değildir.

■ İnsan, Allah'a kulluk için yaratılmıştır. (*Zariyat, 51/56*.) Akıl yokluğu hariç hiçbir engel Allah'a kul olmaya engel değildir. İnsan, varoluş gayesi olan Allah'a kulluk görevini yapabilmek için; Allah'ı, peygamberi, kitabı ve dinî yükümlülük ve görevleri bilmek, şartlarına uygun iman etmek, farz görevleri yapmak, mekruh ve haramlardan sakınmak, nimetlere şükretmek ve musibetlere sabretmek gerekir. Her insan, gücü nis-

petinde sorumludur. (*Bakara, 2/286*.), “Görme engelliye güçlük yoktur, ortopedik engelliye güçlük yoktur, hastaya güçlük yoktur.” (*Feth, 48/17*.) “Üç kişiden; uyanıncaya kadar uyuyandan, ergenlik çağına erinceye kadar çocuktan ve şifa buluncaya kadar zihinsel engelliden sorumluluk kaldırılmıştır.” (*Ebu Davud, Hudud, 17*.)

Dinî yükümlülük açısından engelliliği iki kısma ayırabiliriz: Zi-

hinsel engellilik ve bedensel engellilik.

I. Zihinsel engellilik

“Zihinsel engellilik”, akıl yetisinin tamamen veya kısmen olmamasıdır. Zihinsel engellileri üç kısma ayırmak mümkündür. Zihinsel engelliği sürekli olanlar, kısmi zihinsel engelli olanlar ve geçici süre ile zihinsel engelli olanlar. Bir insanın söz, eylem ve davranışlarından dinen sorumlu olabilmesi

için akıllı ve buluğa ermiş olması gerekir. Dolayısıyla akli melekesini tümüyle yitirmiş ve olayları değerlendiremeyecek kadar zekâ özüllü olan kişiler, Hanefi müctehitlere göre hiçbir dinî görevle sorumlu değildir. Kısmi zihinsel engelliler, güçleri nispetinde dinî görevlerle yükümlüdürler.

1. Abdest ve namaz ibadeti: a) Komaya girmek ve bayılmak gibi kısa süreli zihinsel faaliyetini yitirenlerin abdest ve namazla ilgili durumları bu halin süresine göre farklılık arz eder. Beş vakit namaz süresi ve daha fazla devam eden bayılma ve koma hâlinde olanlar, ibadetten muafıdır. Ebu Hanife'ye göre, baygın veya komada olan veya akli giden kişi, 24 saat geçmeden kendine gelirse, bu süreye ait namazları kaza eder. İmam Muhammed'e göre, kaçırılan namazların sayısı beşten az ise namaz düşmez, iyileşince bu namazların kaza edilmesi gerekir. Kaçırılan namazların sayısı beşten fazla ise namazlar düşer, bu namazların daha sonra kaza edilmesi gerekmez. b) Namaz kılabilmek için en az bir ayet öğrenip ezberlemek, her yükümlü Müslüman'a farz-ı ayın, Fatiha ve bir sureyi veya üç kısa ayeti ezberlemek ise vaciptir. Zihinsel özüllülük sebebiyle namazda okunacak sure ve duaları ezberleyemeyen veya ezberlediğini hafızasında tutamayanlar, öğrenebildiği en kısa ayet ve duaları okumakla yetinirler. Hiç öğrenemiyor ve ezberleyemiyorsa, artık kıraatten muaf olur, namazın diğer farz, vacip ve sünnetlerini yerine getirerek namazlarını kılarlar.

2. Oruç ibadeti: a) Akıl hastalığı, baygınlık veya koma hâli kısa aralıklarla olursa oruç ibadetine engel değildir. b) Ramazan ayı boyunca devam eden akıl hastasından o yılın orucu düşer ve daha sonra iyileşse bile tutamadığı oruçlarını kaza etmesi gerekmez. c) Bir gün süreyle devam eden bayılma ve koma hâlinde o günün tutulamayan orucu düşer. d) İbadetleri yapmaya akli eren kısmi zihinsel engelliler oruçlarını tutmakla yükümlüdürler.

3. Hac ibadeti: Bir insana hac farz olabilmesi için akıllı, buluğa ermiş, sağlıklı ve özgür olması, tutuklu ve kısıtlı olmaması, ekonomik yönden imkânı olması, yol güvenliği bulunması, haccın eda edildiği vakte yetişmesi ve kadınların can, mal ve namus güvenliğinin sağlanmış olması gerekir. Dolayısıyla kısmi zihinsel engelliler, hac yapabilecek durumda iseler, diğer şartların da bulunması şartıyla hac ibadetiyle yükümlü olurlar.

4. Zekât, fıtır sadakası ve kurban: Zekât; nisap miktarı malı olan Müslümanlara farzdır. Hanefilere göre, bir Müslüman'ın zekâtla yükümlü olabilmesi için, akıllı ve ergen olması şarttır. Çünkü akıl hastaları zekât, sadaka ve kurban ile sorumlu değildir. Diğer mezheplere göre, bir Müslüman'a zekâtın farz olması için ergen ve akıllı olmak şart değildir. Dolayısıyla zengin iseler çocuk, tam veya kısmi zihinsel özüllüler zekât, sadaka ve kurban ibadetiyle sorumludurlar. Bu kimselerin malından veli veya vasileri zekât ve sadakalarını verir, kurbanlarını

keserler. (Tirmizi, Zekât, 15.) Baygınlık ve koma hâli zekât vermeye engel değildir. Çünkü bu hâlin uzun sürmesi mutad değildir.

II. Bedensel engellilik

1. Abdest, gusül ve namaz ibadeti: a) Abdest uzuvlarından biri eksik olan mesela ayakları veya kolları bulunmayan bedensel engelliler sadece sağlam olan uzvunu yıkarlar. Protezlerin yıkanması veya meshedilmesi gerekmez. Bunların temiz olmaları yeterlidir. b) Burundan veya bir yaradan akan kanı, idrarı ve kadınların akıntısı bir namaz vakti boyu devam eden ve namaz kılacak kadar bir süre durmayan kimseler "özür sahibi" sayılırlar. Hanefi mezhebine göre bu kimseler, her vakit için abdest alıp namazlarını kılarlar. Bu kimseler bir vakit içerisinde ömrü dışında abdesti bozacak bir şey olmadıkça abdestli sayılırlar ve istediği namazı kılabılır, Kâbe'yi tavaf edebilir ve Kur'an'ı ellerine alabilirler. (bk. Buhari, Hayz, 19; Vudu', 63.) Vakit çıkınca abdestleri bozulmuş olur. Şafii mezhebine göre özür sahiplerinin abdesti, kıldığı namaz bitince bozulur. Her namaz için yeniden abdest almaları gerekir. Özür sahiplerinin çamaşırına özür yerinden çıkıp bulaşan kan, irin, cerahat gibi sıvılar, ömrü devam ettiği sürece, namazının sıhhatine engel olmaz. Ancak bu sıvı maddelerin arkası kesilmişse, bunların temizlenmesi gerekir. c) Bir kimsenin abdest organlarından birinde yara varsa, abdest veya boy abdesti alırken yara üzerine meshederler, yara üzerine mesh etmek zarar veriyorsa, sadece yara olmayan yerleri

yıklarlar. Yarada sargı da bulunursa sargı üzerine mesh ederler. c) Sağlık nedeniyle abdest veya gusül için su bulamayanlara veya kullanamayanlar, temiz toprak veya toprak cinsi bir şeyle teyemmüm yaparlar. Suyu kullanma imkânı doğduğu andan itibaren abdestin ve guslün su ile yapılması gerekir. d) Doku nakli yoluyla ektirilen saçlar kişinin kendi saçı hükmündedir. Abdeste ve gusle mani değildir. Plastik deri üzerine ekilip başa yapıştırılan saçlar ise peruk hükmünde olup suyun deriye geçmesine engel olduğu için abdeste ve gusle manidir. e) Takma dişi olanlar boy abdesti alırken bu dişlerini çıkarmaları gerekir. Abdest alırken çıkarmaları kolaysa çıkarırlar, zor olursa çıkarmazlar. Çünkü boy abdestinde ağzı yıkamak farz, abdestte ise sünnettir. f) Engeli nedeniyle abdest veya boy abdesti alırken ayaklarını yıkayamayanlar, evde bir başkasından yardım alıp abdest almaları mümkün ise mest giyerler gün boyu mestlerine meshederler. Ayaklarını yıkamıyor ve destek alacağı kimse de yoksa ayaklarına mesh etmekle yetinirler. Temiz olmak ve abdestli giymek kaydıyla botlara mesh yapılabilir. g) Hastalığı veya dizlerindeki rahatsızlığı sebebiyle namazlarını ayakta kılamayanlar bir yere dayanarak kılarlar, bu şekilde de kılamayanlar oturarak kılarlar, oturarak da kılamayanlar, sırtüstü veya yan üstü yatıp ayaklarını kibleye uzatarak ima ile kılarlar. “İma”, rükû ve secdeye işaret olmak üzere namazda başı önüne doğru eğmektir. Bu, ayakta yapılabileceği gibi otura-

Engelli olmak bir kusur değildir. Çünkü Allah katında kulun değeri; insanların dilleri, ten renkleri, fiziksel yapıları ve ülkeleri ile değil imanları, ihlasları, takvaları, salih amelleri, ibadetleri ve güzel ahlakları itibarıyla.

rak, yanı veya sırtı üstü yatarak da yapılabilir. Yan yatışta yüz kibleye gelecek şekilde yatılır, sırt üstü yatmada ise ayaklar kibleye gelecek şekilde yatılır ve yüzün kibleye yönelmesi için başın altına bir yastık konur. Namazı, ayakta veya oturarak veya yattığı yerden başı ile ima ederek kılamayanlar, Ebu Hanife'ye göre namazlarını ertelerler. Ebu Yusuf'a göre baş ile imaya gücü yetmeyenlerin göz ve kaşları ile ima ederek namazlarını kılarlar. İmam Şafii'ye göre göz ve kaş ile ima yaparak namaza gücü yetmeyenler, kalple ima ederek namazlarını kılarlar. g) Yere oturamayanlar veya dizlerini bükemeyenler, tabure ve benzeri bir şey üzerine oturarak namazlarını kılarlar. Sahabeden İmran ibn Husayn diyor ki: Bende basur hastalığı vardı. Hz. Peygambere namazı sordum, “Namazı ayakta kıl, eğer buna gücün yetmezse oturarak, buna da gücün yetmezse yan üzerine yatarak kıl.” (Buha-

ri, Taksir, 19.) buyurdu. Namazı bir süre ayakta kılmaya gücü yeten kimse o kadar ayakta durur, sonra oturarak namazını tamamlar. Yalnız iftitah tekbirini ayakta alabilen kimse, tekbiri ayakta alır, sonra oturup namazına devam eder. h) Özü veya hastalığı sebebiyle secdeye tam olarak eğilemeyen kimsenin, secde yerini sandalye veya yastık gibi bir şeyle yükseltmesi gerekmez. Rükû ve secdeleri gücünün yettiği kadar eğilerek ima ile yapar. i) Elbise bulamayanlar, yere oturup ayaklarını uzatarak ön ve arka avret yerlerini örterek; kibleyi bilemeyenler, araştırıp kanaat getirdikleri tarafa yönelerek namazlarını kılarlar. ı) Kar, yağmur, karanlık, hastalık, engellilik ve güvenlik sebebiyle camiye gidemeyenler, cuma ve bayram namazı ile yükümlü olmazlar. Çünkü yürümekten aciz durumda bulunan çok yaşlı kimseler ile hastalığının artmasından veya uzamasından korkan kimselere cuma namazı farz değildir. j) Hanefi bilginlere göre cuma namazı dışındaki farz namazları cemaatle kılmak, gücü yeten erkekler için müekket sünnettir. Bu itibarla kadınlar, bedensel engelliler, hastalar ve çok yaşlı kimseler, cemaatle namaz kılmak için camiye gitmeyebilirler. Şafii bilginlere göre, farz namazların camide cemaatle kılınması farz-ı kifâyedir. k) Görme engelliler, abdest, gusül ve namazla yükümlüdürler. Bu kimseler, kendileri camiye gidebiliyorlarsa veya kendilerini camiye götürebilecek yardımcıları var ise namaz için özellikle cuma namazı için camiye giderler. (Müslim, Mesacid, 255. I, 452.) Abdullah İbn Ümmi

Mektum, yaşlı ve görme engelli olduğunu ve evinin uzakta olup, kendisi için bir rehber de bulunmadığını söyleyerek, mescide gelmemek için izin istemiş, Hz. Peygamber (s.a.s.), “Ezan sesini duyuyor musun?” diye sormuş, “evet” demesi üzerine, Allah’ın elçisi, “Senin için bir ruhsat bulamıyorum.” buyurmuştur. (Ebu Davud, Salât, 46.) Ebu Yusuf ve İmam Muhammed’e göre kendisini cuma namazına götürecek rehberi bulunan görme engellilere cuma namazı farzdır. Diğer müçtehitlere göre farz değildir. Kendisini cuma namazına götürecek rehberi bulunmayan görme engellilere ise, cuma namazı farz olmadığı konusunda görüş birliği vardır. 1) İşitme ve konuşma engelliler, ayet ve dua ezberleyememişlerse “Kur’an ve dua okuma” dışındaki diğer farz, vacip ve sünnetlerini yaparak namazını kılmakla yükümlüdürler.

2. Oruç ibadeti: a) Akıllı ve ergen durumda bulunan bedensel engelliler, hasta değilse, ramazan orucunu tutmakla yükümlüdürler. Oruca dayanamayacak kadar hasta olan veya çok yaşlı olan kimselerin oruç tutmaları farz değildir. (Bakara, 2/185.) b) Oruç tuttuğu takdirde hasta olacağı veya hastalığının artacağı tıbben bilinen kişilerin ramazan orucunu tutmaları gerekmez. Bu kimseler daha sonra iyileşince oruçlarını kaza ederler. c) Hastalığının sürekli olması veya çok yaşlılık gibi sebeplerle kaza etme imkânı bulamayacağı belli ise, bu kimseler her gün için “bir yoksul doyumu” kadar fidye verirler. (Bakara, 2/184.)

Hastalar, ramazanda oruçlarının erteleyebilirler, iyileşince kaza ederler. ç) İyileşme umudu olmayan hastalar, imkânları varsa tutamadıkları her günün orucu için fakirlere bir fitre verirler, imkânı olmayanları Allah sorumlu tutmaz. d) Görme, işitme ve konuşma engelliler, sağlıklı iseler oruç tutmakla yükümlüdürler.

3. Hac ve umre ibadeti: a) Hac ibadeti bir insana farz olabilmesi için beden bu ibadeti yapmaya gücü yetmesi gerekir. Bu görevi yapamayacak derecede hasta, felçli, kötürüm, özürlü ve kendi başına binite veya vasıtaya binip inemeyecek derecede yaşlı olan kimseler hac ve umre ile yükümlü değildir. Çünkü yüce Allah, hacı “gücü yetenlere” farz kılmıştır. (Hac, 22/78.) Hac ve umre beden ile yapılan bir ibadettir. b) Görme engelli kimselere diğer şartları taşıyorsa hacın farz olup olmaması konusunda müçtehitler farklı görüşler beyan etmişlerdir. Görme engelli kimseler hakkında Ebu Hanife’den meşhur olan rivayete göre ekonomik gücü olsa ve kendisine refakat edecek biri bulunsa bile görme engelli kimseye hac farz değildir. (Âl-i İmran, 3/97.) İmam Şafii, İmam Muhammed ile İmam Ebu Yusuf’un tercih ettikleri görüşe göre ekonomik gücü ve kendisine refakat edecek biri varsa o zaman görme engelliler, hac ve umre ibadeti ile yükümlü olurlar. İşitme ve konuşma engelliler, imkânları varsa hac ve umre ile yükümlüdürler.

4. Zekât, sadaka-i fitır ve kurban ibadeti: Bedensel, görme, işitme ve konuşma engelli ve

hasta olan Müslümanlar, zengin iseler zekât ve sadaka vermek ve kurban kesmekle yükümlüdürler.

5. Diğer ibadetler: a) Bedensel engellilerin alış veriş, sözleşme, kira akdi yapma, tanıklık etme ve benzeri güçlerinin yettiği her türlü medeni tasarrufu yapabilirler. b) İşitme ve konuşma engelliler, evlenme ve boşanma gibi işlemleri, işaret diliyle yapabilirler, okuma yazma biliyorlarsa bu tasarruflarını yazı ile güçlendirmeleri uygun olur. c) Zihinsel ve bedensel engelliler ile hastalar, savaşa katılmakla yükümlü değildirler. (bk. Nisa, 4/95; Nur, 24/61; Feth, 48/17.) ç) Beden, görme işitme ve konuşma engelliler; zina, hırsızlık, yalan, yalancı şahitlik, iftira, gıybet, içki ve kumar gibi haramlardan sakınmakla yükümlüdürler. Doğru sözlü olmak, şahitliği doğru yapmak, zikir, tefekkür ve benzeri farz olan dinî görevleri yerine getirme, Allah ve peygamberin emir ve yasaklarına uyma konusunda güçleri ve imkânları nispetinde yükümlüdürler.

Sözün özü zihinsel engellilik hariç hiçbir engel, Allah’a kul olmaya ve kulluk yapmaya engel değildir. Herkes gücü nispetinde ibadetlerle sorumludur. Engelli olmak bir kusur değildir. Çünkü Allah katında kulun değeri; insanların dilleri, ten renkleri, fiziksel yapıları ve ülkeleri ile değil imanları, ihlasları, takvaları, salih amelleri, ibadetleri ve güzel ahlakları itibarıylaadır. Gerçek engellilik; hakikati anlayamamak, görememek, söyleyememek ve yaşayamamaktır.

Hiz. Peygamber'in Engellilerle İlişkilerinin Kodları

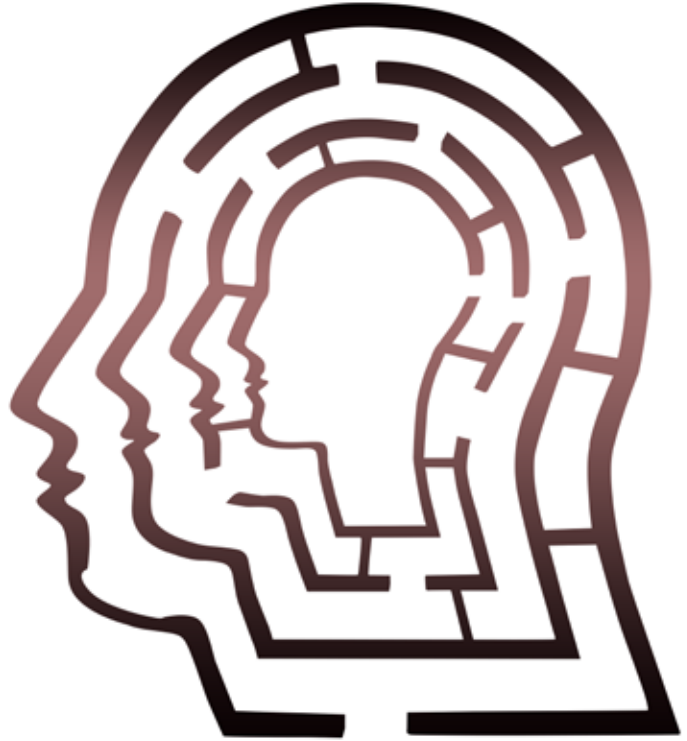
Dr. Yusuf ACAR

Lahey Din Hizmetleri Müşavir V.

■ Huzurlu ve mutlu bir toplumun ortaya çıkması için kadın, erkek, çocuk, yaşlı, genç, engelli, hasta vs. gibi grupların sorunları çözülmüş ya da asgariye indirilmiş olması gerekir. Üstelik engellileri tek başlarına değil, onlarla doğrudan ilgili olan aileleriyle birlikte düşünmek gerekir. Hâl böyle olunca her toplumun önemli bir kısmının doğrudan engelli sorunlarının içerisinde bulunduğu hesaba katılmalıdır. Saadet asrında 'model toplum' oluşturulurken de bu hesabın yapılmamış olması düşünülemez.

Hiz. Peygamber, sekiz yaşından itibaren evinde kaldığı amcası Ebu Talip'in itiriyat tüccarlığı yapan ortopedik bir engelli olması sebebiyle engellilerin dünyasına hiç de yabancı değildir. 'Erdemliler İttifakı'nın kuruluşuna ev sahipliği yapan Abdullah b. Cüd'an'ın ortopedik bir engeli bulunmaktadır. Gerek peygamberlik öncesi gerekse nübüvvetin ilk yıllarında Rasulüllah'ın sıkça karşılaştığı ve bilgeliğinden yararlandığı Varaka b. Neffel de görme engelliydi.

Allah Rasulünün, peygamber olduktan sonra engellilerle ilk ciddi karşılaşması ise Abdullah b. Ümmi Mektum vasıtasıyla olmuş ve ileride oluşacak 'model toplum'un engelliliğe ilişkin nirengisini de büyük ölçüde bu karşılaşma belirlemiştir. Zira Hiz. Peygamber, bölgenin ileri gelen bir grubunu İslam'a davetle meşgulken araya girerek kendisine dini anlatmasını isteyen

Abdullah'ı (r.a.) bir an önemsememesi üzerine vahiyyle uyarılmıştır. (Abese, 80/1-12.)

Hayat hikâyelerini bir makale ölçeğinde tespit ettiğimiz (bkz. *Dinbilimleri Akademik Dergisi* 2013, XIII/1.) otuz civarındaki engelli sahabenin yaklaşık 1/3'nün ortopedik, 1/3'nün görme ve işitme, 1/3'nün ise diğer engelli gruplarından olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu engelli sahabilerin aile hayatları, evlilikleri, çocukları, maiyetlerini temin şekilleri, psikolojik durumları

ve sosyal hayata katılımları gibi ipuçları bize asgari düzeyde de olsa, Hiz. Peygamber'in örnekliğinde ve önderliğinde Medine'de oluşturulan 'model toplum'un engellilik açısından kodlarını, bir başka ifadeyle engellilere yaklaşımın temel kriterlerini belirleme fırsatı vermektedir.

Engellilerin sosyal hayatın içerisinde tutulması

Kardeşlik projesi uygulamasında hem de ev sahibi olarak ağır ortopedik engelli Amr b. Cemuh,

Muaz b. Cebel ve Hz. Ömer ile kardeş kılınan görme özürlü Itban b. Malik gibi engellilerin de olduğu göze çarpmaktadır. Âma olan Abdullah b. Ümmi Mektum'un ise engelli olmayanlarla aynı ortamda Suffe'de uzun süre kaldığı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde Habbab da (r.a.), Medine'ye gelince bekârlarla birlikte iki yıl kadar aynı evde kalmıştır.

Derecesini bilememekle birlikte zihinsel problemi olduğu anlaşılan Habbab b. Munkız da dâhil olmak üzere bahse konu ettiğimiz hemen bütün engellilerin herkes gibi evlenip çocuk sahibi oldukları dikkatlerden kaçmamaktadır. Amr b. Muaz dışında, savaşlarda kolunu, bacağı, gözünü ve kulağını kaybeden sahabilerin, engelli duruma düştükten sonra da köşelerine çekilmeyip savaşlara katılmaya devam etmeleri ise pek çok şeyi anlatmaktadır. Aynı tutumu, cüzam gibi ağır bir hastalık geçirmesine rağmen Muaykib b. Ebi Fatuma'nın hazinedarlık ve diplomatik kâtiplik görevlerine devam etmesinde de görmekteziz.

Âma İbn Ümmi Mektum ve Abd b. Caş ile Itban b. Malik, Habbab b. Eret, İmran b. Husayn gibi engellilerin, ömürlerinin son demlerine değin eğitim öğretim faaliyetlerinin içerisinde yer almaları da fevkalade önemlidir. Günde beş kez camiye gelme konusunda zorlandıkları için hiç olmazsa bazı vakitlere gelmeme ruhsatı talep eden engellilere Hz. Peygamber'in bu müsaadeyi vermemesi ise, engellilerin sosyal hayattan kopmamaları yönündeki düşüncenin temelini oluşturmaktadır. İmamı olduğu mahalle mescidine gitmeme ruhsatı verilen âma İtban b. Malik ise, evini mescit hâline getirmiş

ve mahalleliye orada namaz kıldırmanın yanında evini eğitim yuvası hâline getirmiştir. Bu da, engellilerin sosyal hayatla bütünleşmesinin bir başka misalidir.

Ortopedik özürlü Muaz b. Cebel'in, putların kırılmasına yönelik birtakım eylemlere öncülük etmesi ve imamlığını yaptığı mahalle mescidinde namaz kıldırırken uzun sureler okuduğu için engelsizlerin onu Hz. Peygamber'e şikâyet etmeleri, gündelik hayatın engelli-engelsiz birlikteliğinde yürüdüğünün güzel örneklerindendir.

Toplumla bütünleşmenin işlevsel temelli olması

Ortopedik özürlü Muaz b. Cebel, bir kulağını savaşta kaybeden Ammar b. Yasir, bir gözünü savaşta yitiren Ebu Süfyan ve yine görme engelli Semüra b. Cündüb gibi engellilerin valilik görevine layık görülmesi ise engelliler hususundaki zirve noktayı oluşturur. Aynı şekilde ortopedik özürlü hâle gelen Abdurrahman b. Avf'ın ordu komutanlığı yanında en üst düzeyde bürokratik görevler üstlenmesi, hatta devlet başkanlığına adaylığını koyması, bu arada ticareti de hiç bırakmamış olması da calib-i dikkattir. Şüphesiz hem kel ve köse hem de ortopedik engelli ve aynı zamanda sert mizaçlı Akra' b. Habis'in hem kavim lideri hem ordu komutanı oluşu da önemsenmesi gerekir.

Hz. Peygamber'in tam on üç kez âma Abdullah b. Ümmi Mektum'u Medine'de kendi yerine vekil tayin etmesi, aynı şekilde fetihten hemen sonra Mekke emiri ve muallimi olarak ortopedik engelli Muaz b. Cebel'i bırakması, yine henüz 27 yaşında iken Muaz'ın Hz. Peygamber tarafından Yemen halkına muallim ve zekât memuru sıfatıyla üstelik de

kendisiyle birlikte tayin olunan diğer dört vali heyetinin başkanı olarak belirlenmesi, engellilerin toplumla işlevsel bütünleşmesi adına yol gösterici nitelikte davranışlardır.

Seleme oğullarının lideri, cimriligiyle ve münafıklığıyla meşhur olan Ced b. Kays iken, Allah Rasulü'nün (s.a.s.) "Cimrilikten daha büyük bir hastalık var mıdır?" buyurarak reisliğe, yürümede bile zorluk çeken Amr b. Cemuh'un (r.a.) daha layık olduğunu ifade etmesi ve Amr'ın liderliğe getirilmesi, istihdamda tek kriterin liyakat olması gerektiğini ortaya koyması bakımından fevkalade önemlidir.

Toplumda engelli duyarlılığının oluşturulması

Hz. Peygamber, cemaatin içinde zayıf, yaşlı, iş-güç sahibi olanların bulunacağını hesap ederek, namazların kısa tutulmasını defalarca vurgulamıştır. (Buhari, Ezan, 61, 62, 63.) Zayıfların içerisine evvel emirde engellilerin girdiği izahtan varestedir. Bu tavırdan, ortak yaşam alanlarının, toplumun en zayıfları gözetilerek düzenlenmesini ve engellilerin de yararlanmasının sağlanmasını da anlamak gerekir.

Hz. Peygamber, her yeni gün için sadaka verilmesini tavsiye etmiş ve ashabın buna güç yetmeyeceği şeklindeki itirazı üzerine de şöyle buyurmuştur: "Görme engelliye rehberlik etmen, işitme ve konuşma engellilere anlayacakları bir şekilde anlatman, muhtaç durumda olanın ihtiyacını gidermesi için ona rehberlik etmen, derman arayan dertliye yardım için koşuşturman, koluna girip güçsüze yardım etmen, konuşmakta güçlük çekenin meramını ifade edivermen, bütün bunlar sadaka çeşitlerindendir..." (İbn Hanbel, V, 168, 169.) Buna mukabil örneğin

bir âmâyı yanlış yönlendirmek ya da yardımcı olmamak gibi engellilere güçlük çıkaranlar ise, hadislerde lanetli kimseler olarak ilan edilir. (Buhari, *el-Edebü'l-Müfred*, s. 307 (h. no: 892); İbn Hanbel, I, 217, 309.) Bu hadisler, bir taraftan engellilere yardımcı ibadete dönüştürürken, diğer taraftan da engellilerin günlük hayatta karşılaştıkları sıkıntıların aza indirilmesi çağrısı yapmakta, toplumda engelli duyarlılığı oluşturmayı hedeflemektedir. Çünkü engellilerin sosyal hayata katılımları ile toplum bireylerinin hayatın her alanında engellilere karşı duyarlılığı doğru orantılıdır. Hz. Peygamber'in zaman zaman görme engelli İtban'ı, hatta göz ağrısı çeken Zeyd b. Erkâm'ı ziyaret ederek dua etmesini (Buhari, *el-Edebü'l-Müfred*, s. 275, h. no: 532.); hasta ziyaretini emretmesini ve kardeşlik hukukunun merkezine yerleştirmesini; bununla da yetinmeyip hasta ziyaretini, ikramlara ve cennete kavuşmanın yolu olarak ilan etmesini (Müslim, *Birr ve Sıla*, 43.) de bu bağlamda okumak gerekir.

Allah Rasulü (s.a.s.) hiçbir engelliye “kör, sağır ve tat” benzeri ifadeler kullanmamış, hatta âmâ olan bir zattan “basir/iyi gören” şeklinde söz etmiştir. (Beyhaki, *es-Sünenü'l-kübrâ*, Beyrut ts., X, 337, h. no: 20851.) Boyu kısa olan Hz. Safiye'yi jest ve mimikleriyle taklit ederek “o sana yeter” dediği için Hz. Aişe'yi uyarmıştır. (Ebu Davud, *Edeb*, 40.) Dolayısıyla Hz. Peygamber, bırakın herhangi bir engellinin engeliyle alay edilmesini, engelsiz kimselerin fiziki özellikleri sebebiyle ayıplanmasına bile sert bir şekilde karşı çıkmıştır. Mescitte cemaatle namaz kılındığı esnada, âmâ bir şahsın yakınarda bulunan bir çukura düşüşüne, namaz kılıyor oldukları hâlde sesli bir şekilde gülenlere Hz. Peygamber'in hem abdestlerini

hem de namazlarını iade ettirmesi de dikkat çekicidir. İşin fıkhi boyutu bir kenara bu olay, insanların başına gelen olumsuz durumlara gülmenin veya rahatsız edici bakışlarla morallerini bozmanın, ibadeti bozacak derecede büyük bir günah olduğuna işaret etmektedir. Zira Müslümanın, Hz. Peygamber'in ifadesiyle, “Bakışlarıyla dahi olsa kardeşine zarar vermesi helal değildir.” (İbnü'l-Mübarek, *Beyrut ts.*, s. 240, h. no: 689.)

Hz. Peygamber'in öğretisindeki engelliliğe, iman ve İslam kardeşliği perspektifinden bakılması gerektiğinde şüphe yoktur. Bu kardeşliğin âdeta manifestosu niteliğindeki “Müminler kesinlikle kardeşlerdir.” buyruğu ve “Allah hatırı için birbirinizi çok seviniz.” (İbn Hişam, I, 501. Hz. Peygamberin *Medine'de okuduğu ikinci hutbedeki ifadedir.*), “Hiçbiriniz kendisi için istediğini, mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş sayılmaz.”, “... birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş sayılmazsınız.” gibi ifadelerde yer alan o ‘Müslümanlar’ kitlesi içerisinde engellilerin başköşeyi tuttuğundan zerrece şüphe duyulmamalıdır. Çünkü imtihanların en ağırını sırtlayanlar, engelliler ve engellileri dünyaya getiren anneler ile diğer yakınlarıdır. Dolayısıyla iman kardeşliği içerikli hadisleri okurken ve anlarken öncelikle, sevmeye ve acılarının paylaşılmasına en fazla ihtiyacı olan engelliler ile yakınları akla gelmelidir.

Pozitif ayrımcılık uygulanması

Muhakeme ve muvazene yeterliliği yüzünden sürekli alışverişlerde aldandığı için ailesi tarafından alışveriş yapmasının yasaklanması yönündeki müracaatının Hz. Peygamberce kabul görmemesi ve muhayyerlik hakkı tanınmak suretiyle bu engelli sahibi Habban b. Munkız'ın alışveriş

riş hakkının korunması, pek çok açıdan örneklik teşkil etmektedir. Zira bu olayı, fıkıh külliyyatında olduğu şekliyle genel anlamda ticaretteki muhayyerlik konusuna hasretmek yerine, oluşabilecek zararların önlenmesi için engellilerin ticari özgürlüklerini ortadan kaldırma tavrının doğru olmadığı ve onların da ticaretini mümkün kılacak tedbirlerin alınması gerektiği şeklinde anlamının daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Buna pozitif ayrımcılık demek de mümkündür.

Av ve korunma ihtiyacı dışında köpek beslemenin yasaklanması, fakat âmâ İbn Ümmi Mektum'un rehber köpek beslemesine özel izin verilmesi de yine olumlu ayrıcalık açısından önemsenmesi gerekir. Engellilerin durumlarına göre ibadetlerde çeşitli kolaylıklar getirilmesi ile savaşlara katılmama ruhsatı gibi uygulamaları da aynı şekilde olumlu ayrıcalık şeklinde değerlendirmek mümkündür.

İbn Ümmi Mektum ve Amr b. Cemu' un savaşa katılma ve şehit olma arzularının karşılanması ise, sağlıklı insanların iştirakinin zorunlu olduğu aktivitelere engellilerin de sorumlu olmadıkları hâlde gönüllülük esasına göre dâhil edilebileceklerine işaret etmektedir.

Tedavi ve moral destek sağlanması

İmran b. Husayn, Habbap b. Eret, Arfece b. Es'at, Sabit b. Yezit ve daha pek çok engellinin hem tedaviye başvurdıkları hem de iyileşmeleri için Hz. Peygamber'den dua istedikleri görülmektedir. Hz. Peygamber de Arfece'nin tedavisinde olduğu gibi her türlü kolaylığı göstermiş ve hem iyileşmeleri hem de dirençlerinin artması yönünde dua etmiştir.

Bütün tedbirlere rağmen ortaya çıkabilecek hastalık veya engellilik karşısında Hz. Peygamber, bir taraftan “Ey Allah’ın kulları tedavi olunuz.” (*Ebu Davud, Tıb, 1.*) derken, diğer taraftan da “Kardeşine faydalı olmak için içinizden kimin gücü yetiyorsa derhal onun imdadına koşsun!” (*Müslim, Selam, 61-63.*) buyurarak, mümkün olan bütün tedavi yöntemlerinin kullanılmasını tavsiye etmiştir. Nitekim erkeklerin ipek elbise giymeleri ve altın kullanmaları yasaklanmışken, bedensel rahatsızlığı sebebiyle İmran b. Husayn’ın ipek elbise ve Arfece b. Es’ad’ın da altın protez burun edinmesine müsaade edilmesi, hastalıkların ve engelliliğin tedavisinde bütün imkanların seferber edilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca ihtiyarlık dışında her türlü hastalığın çaresinin bulunduğu da hadislerde ifade edilerek (*Buhari, Tıb, 1.*) engellilerin umutla tedavi yöntemlerini araması teşvik edilmektedir.

Hasta ve engellilere manevi yünden destek olmak ve onları rahatlatmak da Hz. Peygamber’in ihmal etmediği hususlardandır. Sıcaktan ve işkenceden hem psikolojisi hem de fiziki bozulan Habbab b. Eret’in (r.a.) şikâyet ve Allah’tan yardım talebine Hz. Peygamber’in cevabı özetle şudur: “Direnin! Sizden öncekiler bizzat bedenleri üzerinden çok daha büyük imtihanlara tabi tutuldular, fakat onlar yılgınlık göstermediler ve hayata küsüp köşelerine çekilmediler, bilakis bütün olumsuzluklara direndiler ve neticede sınavdan başarıyla çıktılar.” (*b.kz. Buhari, İbrahim, 1.*)

Rasul-i Ekrem (s.a.s.) engelliliği de, Allah’ın kulları için arzu ettiği yüksek derecelere ulaşabilmek için halk edilen türlü vesilelerden birisi olarak kabul eder. Şöyle

Sıcaktan ve işkenceden hem psikolojisi hem de fiziki bozulan Habbab b. Eret’in (r.a.) şikâyet ve Allah’tan yardım talebine Hz. Peygamber’in cevabı özetle şudur: **Direnin! Sizden öncekiler bizzat bedenleri üzerinden çok daha büyük imtihanlara tabi tutuldular, fakat onlar yılgınlık göstermediler ve hayata küsüp köşelerine çekilmediler, bilakis bütün olumsuzluklara direndiler ve neticede sınavdan başarıyla çıktılar.**

buyrulur hadis-i şerifte: “Kul, ortaya koyduğu amellerle Allah’ın kendisi için takdir ettiği dereceye ulaşamazsa, Allah onun canına, malına veya çocuğuna bir sıkıntı verir, sonra ona direnme gücü ih-san eder ve böylece onu Allah’ın kendisi için takdir ettiği mertebeye ulaştırır.” (*Ebu Davud, Cenaiz, 1.*) Kutsi hadislerde de aynı vurgu söz konusudur. (*Buhari, Merda, 7.*)

Muhtemelen ömrünün sonlarına doğru gözlerini kaybeden Zeyd b. Erkâm da şöyle der: “Dinsizlik felaketi bir tarafa bırakılırsa, hiçbir insan görme engellilikten daha büyük bir sıkıntı ile imtihan olunamaz. Dolayısıyla gözleriyle sınanan ve bu sınavı dirençe başarılar Rablerinin hoşnutluğuna kavuşurlar.” (*Bezzar, X, 244.*) Sadece bir inceliğe dikkat edilmesi isteniyor: Engelliliğe tevekkül ve tahammülle direnebilmek! Böyle bir direncin karşılığı olarak da cennet vaat ediliyor. (*b.kz. Tirmizi, Zühd, 57.*) Bu yüzden Hz. Peygamber, türü ve derecesi ne olursa olsun engellinin ölümü temennisine rıza göstermez (*Buhari, Merda, 19.*) ve hastalığın da psikolojik veya biyolojik engelliliğin de dâhil olduğu her türlü sıkıntıyı, günahların affedilme aracı olarak değerlendirebilir. Bütün bu hadisler, engellilerin psikolojik yünden rahatlatılması ihtiyacını da karşılamaktadır.

Hz. Peygamber’in, mahkûm olduğu engelli bir hayatı fırsata dö-

nüştürüp cenneti elde edenlerin gıpta edilecek insanlar olduğunu bildirmesi de oldukça dikkat çekicidir. (*Tirmizi, Zühd, 58.*)

Habbab b. Eret’in “Allah Rasulu yasaklamamış olsa, çektiğim bu acılar yüzünden Rabbimin canımı almasını isterdim.” şeklindeki ifadeleri, ziyaretçilerinin bile tahammül sınırlarını zorlayan hastalığına rağmen İmran b. Husayn’ın şıklığından hiçbir şey kaybetmemesi ve Hz. Peygamber’in latifelerine aynı şekilde mukabelede bulunan bedensel kusurlu Zahir b. Haram’ın bu davranışları önemlidir. Bu sağlıklı hâletiruhiyenin oluşmasında şüphesiz Hz. Peygamber’in ve sahabenin engellilerle ilgili tutum ve davranışları etkili olmuştur.

Amr b. Muaz dışında, savaşlarda kolunu, bacağı, gözünü ve kulağını kaybeden sahabilerin, aile, iş ve sosyal yaşamlarında engellilik öncesi ve sonrası dikkate değer bir değişikliğe rastlanmaması, son derece dikkat çekicidir. Şüphesiz bunda, onların toplumla işlevsel entegrasyonu, ortak kullanım alanlarının onlara göre düzenlenmesi, engellilerin sosyal hayatın içinde tutulması, pozitif ayrımcılık yapılması, makul isteklerinin karşılanması, en önemlisi de toplumla bütünlüklerinin sosyal transferlerden ziyade işlevsel olarak sağlanmasının büyük etkisi vardır.

Engellilere Yönelik Din Hizmetlerinde YENİ PERSPEKTİFLER

Abdurrahman HAN

Sosyal ve Kültürel İçerikli
Din Hizmetleri Daire Başkanı

■ Dinin, hayatın tüm evreleri ve toplumun bütün katmanlarıyla ilişkisi; erişim/ulaşım/iletişim aygıt ve unsurlarının engelleri büyük oranda ortadan kaldırması, çağımızda etkin bir din hizmeti sunma açısından Diyanet İşleri Başkanlığının din hizmeti perspektifine yeni bir ufuk ve vizyon katmıştır. Dezavantajlı ve özel gruplara yönelik son zamanlarda atılan adımlar, kurumsal işbirlikleri, oluşturulan hizmet alanları, yürütülen projeler, üretilen materyaller ve geliştirilen hizmet modelleri neticesinde önemli sonuçlara ulaşılmakta, anlamlı geri

bildirimler alınmaktadır.

İslam dinine göre masum, günahsız ve eşit olarak yaratılan “insan” mükerrerem, yaratılanların en şerefli ve halife sıfatıyla yeryüzüne gönderilmiştir. (İsra, 17/70; Tin, 95/4; Bakara, 2/30.)

Kur'an, yaratılış/fitrat itibarıyla mutlak olarak “insan”a böyle bir değer atfederken “engellilik” olgusuna ezberleri bozarcasına farklı bir anlam yüklemiştir. “... Onların kalpleri vardır, kavramazlar; gözleri vardır, görmezler; kulakları vardır, işitmezler...” (A'raf, 7/179.) İşte tam da bu noktada Kur'an, insanın maddi yönü-

ne ait engellere kendi sistematığı içerisinde anlam yüklemekle, asıl engelliliğin manevi yönüne ait unsurların işlevselliğini yitirmesi anlamını vermiştir. Bu yaklaşım ile vahiy, muhataplarında farklı bir engellilik tasavvuru oluşturmayı hedeflemekte; her ne sebeple ve şekilde olursa olsun her türlü ayrımcılığı reddetmekte; asıl engelliliğin ise doğruya, güzele, adalete, hakka ve hakikate duyarsız ve kayıtsız kalmak olduğu bilincini zihinlere ve gönüllere işlemektedir.

Nebevi öğretinin engelliliğe ilişkin kodlarını ise Hz. Peygamber

(s.a.s.), engelli bireylerin sosyal hayatın içerisinde tutulmalarının ve toplumla bütünleşmelerinin işlevsel bir şekilde olması, toplumda engellilik duyarlılığının oluşturulması, gerektiğinde pozitif ayrımcılık uygulanması, dini rehberlik ve manevi destek sağlanması gibi hususlar ekseninde şekillendirmiştir. Yapmış olduğu uygulamalarla engelli bireylerin toplum içerisinde kendilerine yönelecek muhtemel olumsuz bakış ve yaklaşımlara fırsat vermemek aynı zamanda engellilerin kendilerinin de bu hissiyata kapılmaları için önemli tasarruflarda bulunmuştur.

İnsanlık tarihi boyunca anlamlandırılmaya çalışılan engellilik, hayatın gerçek olgularından biridir. Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi "engelli" olarak tanımlanmaktadır. Başlıca engel/özür grupları ise: ortopedik engelliler, görme engelliler, işitme engelliler, dil ve konuşma engelliler, zihinsel engelliler ve süregen engelliler olarak sıralanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün verileri dikkate alındığında yaklaşık olarak dünya nüfusunun %10'u engellidir. Ülkemizde ise bu oran %12 civarındadır. Yani dünyada 650, ülkemizde ise 10 milyon civarında engelli yaşamaktadır. Aileler, yakınları, ilişki içinde bulundukları diğer fertler dikkate alındığında bu rakam dünyada 2

Diyanet İşleri Başkanlığı yeni misyon ve vizyonu ile hükümlü ve tutuklulardan hastalara, çocuk ve gençlerden yaşlılara, mültecilerden engellilere, mevsimlik işçilerden madde bağımlılarına uzanan geniş bir yelpazede toplumu oluşturan bütün katmanlara din hizmeti götürmektedir.

milyar, ülkemizde ise 30 milyon civarındadır. Bu durum ise konuya yüklemiş olduğumuz anlamın toplumsal hayattaki karşılığı açısından ne denli önemli olduğunu bizlere göstermektedir.

İslâm dini, insanın Allah ile olan ilişkilerini nasıl yürüteceğini bildirdiği gibi, insanın insanla ve diğer yaratılmışlarla olan ilişkilerini nasıl şekillendireceğini de ortaya koymuştur. Engelli bireylerin yaşadıkları önemli sıkıntılardan biri de özellikle çevredekilerin olumsuz tutum ve davranışları sebebiyle fiziki görünümünden ya da durumlarından rahatsız olma ve utanç duymalarıdır.

Dinin insanlara bakış açısı, engellilere olan davranış ve tutumları da yakından belirlemişken bireyin ve toplumun engelliye yaklaşımı bazen olumsuz şekillerde karşılık bulabilmektedir. Üzülerek ifade etmek gerekir ki yapılan bir araştırmada katılımcıların %73'ü engelliliği Tanrı'nın

bir cezası olarak görmektedirler. (Kula, M. Naci, "Engellilere Verilecek Teblig ve Irşad Hizmeti", *dinbilimleri akademik araştırma dergisi* iv (2004), sayı: 4, 30.) Bu durum, toplumu oluşturan her bir fert açısından ibretle üzerinde durulması gereken bir husustur. Kişinin ayağına batan bir dikenin bile onun günahlarının bağışlanmasına vesile olacağını söyleyen bir dinin (Buhari, Merda, 13, 16; Müslim, Birr ve's-Sıla, 45; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, Çağrı Yay., İstanbul 1992, I, 441.), engelliliği ilahî bir ceza olarak görmesi mümkün değildir. Engelli bireyleri derinden yaralayan bu yaklaşımın İslâm'da yerinin olmaması bir yana dinimizde, kültür ve medeniyetimizde engelli olmak, karşılığı cennet olan ağır ve büyük bir imtihana muhatap olmaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığı yeni misyon ve vizyonu ile insanı merkeze alan ve hayatı kuşatan tüm alanlarda hizmetlerini yeniden tanımlamış ve çalışma alanlarını da buna göre biçimlendirmiştir. Hükümlü ve tutuklulardan hastalara, çocuk ve gençlerden yaşlılara, mültecilerden engellilere, mevsimlik işçilerden madde bağımlılarına uzanan geniş bir yelpazede toplumu oluşturan bütün katmanlara din hizmeti götürmektedir.

Nicelik açısından ele alındığında engelliler, genelde bütün toplumun ve kurumların özelde ise Başkanlığın önemli muhatap kitlelerindendir. Alanda yürütülen hizmetlerdeki temel yaklaşım, engellilerin dinî vecibelerini engelsiz bir şekilde yerine getirmelerini sağlamaya yönelik çalışmalar yürüterek onlara dinî rehberlik manevi destek sağlamaktır. Bu bağlamda; engellilere

Engellilere yönelik sürdürülen çalışmalar, 2012 yılı Camiler Haftası temasının “Engelsiz Cami, Engelsiz İbadet” olarak belirlenmesi ile önemli bir ivme kazanmıştır.

yönelik sürdürülen çalışmalar, 2012 yılı Camiler Haftası temasının “Engelsiz Cami, Engelsiz İbadet” olarak belirlenmesi ile önemli bir ivme kazanmıştır. Gerek engellilerin kendileri gerekse toplum açısından İslami ve insani bir bilinç oluşturulmadığı müddetçe yapılacak düzenlemelerin şekilden öteye gidemeyeceği izahtan varestedir. Bu düşünceden hareketle Başkanlığımız tarafından öncelikle toplumda “Engellilik Şuuru” oluşturulması hedeflenmiş ve bu noktada zihinsel dönüşüm gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Sürdürülen çalışmalarını genel başlıklar halinde ifade etmek gerekirse;

- Engellilere hizmet veren kurum, kuruluş ve STK'larla kolektif bir çalışma sistemi benimseyerek çalışma programları planlanmaktadır.
- Engelliler alanında yapılacak hizmetlerin daha etkin, verimli, sistematik ve eşgüdüm içerisinde yürütülebilmesi için Başkanlık bünyesinde “Engelli Hizmetleri Çalışma Grubu” oluşturulmuştur.
- İllerde alana yönelik çalışmaları sürekli olarak koordine edecek, engelliler alanında özel eğitimleri ve çalışmaları olan “Koordinatör”ler görevlendirilmiştir.
- Alanda çalışan personele peri-

yodik eğitimler verilmektedir.

- Kurum, kuruluş ve STK'larla periyodik olarak toplantı, çalıştay ve programlar yapılmaktadır.
- Başkanlığımız hizmet alanlarına giren tüm mekânlar camiler, Kur'an kursları, müftülük hizmet binaları fiziki altyapı ve engelli vatandaşlarımız için ulaşılabilirlik açısından önemli bir noktaya gelmiştir. Özellikle hayatın kalbinin attığı noktalar olan camilerin aynı zamanda engellilerin en kolay ulaşabilecekleri sosyal alanlar olarak düşünülmesi “erişilebilir ve ulaşılabilir cami” çalışmalarına hız vermiştir.
- Dinî yayınlar bağlamında görsel, işitsel, yazınsal ve eğitsel materyallerde kayda değer nitelikli ürünler ortaya konmuştur.
- Nitelik ve nicelik açısından gün önemli bir artış kaydeden rehabilitasyon merkezlerindeki dini rehberlik ve manevi destek hizmetleri her geçen gün daha ileri noktalara evrilmektedir.
- Dinî ve millî gün, gece ve aylar başta olmak üzere alana yönelik önemli gün ve haftalarda farkındalık oluşturuca faaliyetler ve etkinlikler düzenlenmektedir.
- Engelli öğrencileri motive etmek ve başarılarını takdir etmek amacıyla 100 başarılı engelli öğrenci umreyle ödüllendirilmiştir. Şüphesiz atılan adımlar bu alan-

da yapılacak daha pek çok çalışmanın olduğunu göstermektedir. Başta ülkemiz olmak üzere tüm dünyada herhangi bir engelli birey ve yakınının kendisini farklı ve olumsuz bir konumda hissetmediği bir yaşam alanı ortaya koyuncaya kadar tüm kurum, kuruluş ve STK'larımızla hep birlikte çalışma zorunluluğumuz bulunmaktadır. Başkanlık olarak ise mevcut çalışmalarını daha ilerilere götürmek özellikle camilere ve Kur'an kurslarımıza erişilebilirliğin sağlanması, tüm rehabilitasyon merkezlerinde ve evlerde manevi destek hizmetinin sunulması, bu hizmetler için gerekli olan yazılı, görsel, işitsel ve eğitsel materyallerin hazırlanması, kısacası Başkanlık hizmet alanları çerçevesinde ulaşılmadık ve hizmet götürülmedik hiçbir engelli ve engelli yakını kalmayacak şekilde çalışmaların kurumsallaştırılması ve sistematik bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

Hayat sadece engelliler için değil hepimiz için bir imtihandır. Onlar nasıl bu çetin sınavda başarılı olmak zorundalar ise toplum da bu imtihanda başarılı olmak durumundadır. Çift yönlü bu ilişki ise ancak varoluş gayesinin bilincinde olan birey ve toplumun zihinsel dönüşümüyle mümkün olacaktır.

Yrd. Doç. Dr. Naci KULA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

■ Hayatında az veya çok beklediği gibi olmayan şeylerle ve istediği gibi gitmeyen olaylar ve durumlarla karşılaşmayan bir insan herhalde çok azdır. İyilik ve güzellikler kadar olumsuzluklar ve sıkıntılar, hemen her insanın ya doğrudan hayatını ya da en azından gözlem alanına girmenin bir yolunu bulmaktadır.

İnsanın hayatında karşılaşabileceği durumlardan biri olan engellilik; doğuştan genetik bozukluk, sonradan fiziksel hastalık, engelliliğin kabullenilememesi, olumsuz tutum ve davranışlara maruz kalma ve manevi desteğin yoksunluğu gibi pek çok sorunun oluşmasına, günlük hayatın zorlaşmasına neden olabilecek durumlardandır.

Ülkemizde nüfusun %12.29'unu oluşturan ve yaklaşık 8.5 milyon kişi olan engelliler yaşadıkları engellilikle ilgili bir yandan tıbbi, psikososyal destekle çareler ararken diğer yandan da çoğu kez "neden bu olaylar başıma/başımıza geldi" şeklinde zihinsel bir

sorgulama, açıklama getirme ve anlam bulma çabası içine girebilmektedir. Zira insan kendisinde ve çevresinde olup biteni anlayan ve anlamlandıran bir varlıktır. Bu nedenle bir acı ve kederle karşılaştığında bunu birçok yönden sorgulayacaktır. Yaşanan acı ve ıstırap bireyin yaşadığı durumu sorgulamasına da zemin hazırlayabilmektedir. "Niçin ben" ya da "niçin arkadaşımın, anne-babamın başına bu geldi, onu Tanrı mı istedi?" gibi bazı soruları sorabilmektedir. Kişi, yaşadığı acı ve ıstırap verici olay sebebiyle bu ve benzeri soruları kendine sormak suretiyle bir yandan yaşadığı olayı anlamaya, anlamlandırmaya çalışırken, (Hökelekli, 2008, s. 176-177.) diğer yandan da bu sorulara bulabildiği -bulamadığı- cevaplarla da ne yapması gerektiğini belirleyecektir.

Engellilikle ilgili olayı anlamaya veya karşılaştığı sıkıntıları çözümlemeye yönelik davranan birey, kendine sorduğu soruların cevaplarını bulmada bazen

Engellilere Manevi DESTEK

yakınındaki kişilerin yardımını alırken; bazen de bu konuda uzmanlardan yararlanabilmektedir. Özellikle de yaşanan olay kişi için hayatını altüst edebilecek, günlük yaşamını zorlaştıracak bir nitelikte ise buna ilişkin soruların cevaplarını bulmada zorlanabilecektir. Çünkü engellilik gibi bireyi zorlayıcı, istenmedik, beklenmedik, kontrol edilemeyen ve duygusal olarak üstesinden gilememeyen olaylar, hayatın normal akışını değiştirerek, bireyi olumsuz yönde etkiler. Böylesi olaylar, bireyde önce şaşkınlık hâli oluşturmakla birlikte daha sonra olayın şiddeti veya bireydeki etkisine bağlı olarak aşırı üzüntü, çaresizlik, suçluluk, kızgınlık, utanma, depresyon gibi duygu ve durumların yaşanmasına da yol açabilmektedir. (Kula, 2006: 74.)

Bu itibarla yaşanan durumun nasıl meydana geldiğini açıklayabilecek sorulardan ziyade “niçin” böyle bir durumla karşılaşıldığına yönelik soruların cevabı pek kolay bulunabilecek nitelikte değildir. İnsanın böylesi soruların cevabını bulmasında maneviyat önemli bir referans olma özelliğine sahiptir. Zira maneviyat, dinî inanç ve değerlerden de beslenerek bireyin inancını güçlendiren her türlü düşünce, yaklaşım, faaliyetleri ile birlikte hakikati bulma ümidini taşıyan tefekkürü ve bireyin sevgi gibi iç dünya imkânlarından oluşan bir güç olma özellikleri sayesinde insanın zorluklara karşı direnme gücünü, zorlukları aşma becerisini beslemektedir. Dolayısıyla maneviyatın bu özellikleri çerçevesinde manevi destek de, engellilik gibi “istenmedik ve beklenmedik olay ya da durumu anlama çabası çerçevesinde bireyin iç dünyası-

nı zenginleştiren, geliştiren aynı zamanda dinî inanç ve değerlerle birlikte dinin sağlıklı, doğru ve özüne uygun anlamıyla da beslenen inanç, duygu, düşünce ve davranış bütünlüğü” olarak nitelendirilebilir. (Kula, 2006: 74.)

Engelli bireyin “neden ben”, “bu durum neden benim başıma geldi?” vb. şekilde zihninde oluşan sorulara vereceği cevaplar açısından önemli bir referans özelliği taşıyan maneviyat, engelliliği doğru bir şekilde anlamlandırma imkânı oluşturabileceği gibi aynı zamanda engelliliğin kabullenme sürecini kolaylaştırabileceği ve karşılaşılabilecek sıkıntıları aşma gücünün de sağlanmasına neden olabilecektir. Bu nedenle engellilikle ilgili yapılan araştırmalarda (bkz. Kula, 2005, s.205-206; Musayev, 2013, s. 117.) engellilik, bireyler tarafından kendisi ya da ailesinin yaptığı hata ve günahlarından dolayı Tanrı’nın bir cezası olarak veya Allah’ın takdiri ve kendilerini imtihan etmek üzere verdiği bir durum şeklinde nitelendirildiği gözlenmiştir. Bu şekilde anlamlandırma, toplumda yer alan yerleşmiş anlayışlar yanında dinî açıdan eksik bazı bilgilerden de kaynaklanabileceği için manevi destek olma noktasında beklenen etkiyi ortaya koyamamaktadır.

Zira engelliliği, Allah’ın bir cezası olarak algılamak, Kur’an-ı Kerim’de yer alan “Hiç bir günahkâr, başkasının günahını çekmez. Eğer yükü ağır gelen kimse onu taşımak için (başkalarını çağırırsa) onun yükünden hiç bir şey (alınıp) taşınmaz. Akra-bası dahi olsa (kimse onun yükünü taşımaz).” (Fâtır, 35/18.) ayeti ile “Başınıza gelen herhangi bir musibet kendi ellerinizin yaptığı (işler, kusurlar) yüzündendir. Al-

lah yaptıklarınızın çoğunu affediyor (da bu yüzden size musibet vermiyor).” (Şûrâ, 42/30.) ayetleri çerçevesinde mümkün görünmemektedir. Kur’an-ı Kerim insanın sorumluluğunu (bkz. Kiyame, 75/30.) ve yaratılış çerçevesinde Allah’a ve diğer varlıklarla olan ilişkisinde duyarlı ve dikkatli olmasını hatırlatarak (bkz. Zariyat, 51/56; Rum, 30/21; Beled, 90/17; A’raf, 7/151.) bireysel açıdan yaptıklarına dikkat etmesi gerektiğini ve yaptıklarından kişinin kendisinin sorumlu olacağını ve başkasına da zarar verecek şekilde davranmamaya özen göstermesini vurgular. İşte bu noktada kader anlayışı bize önemli bir ipucu vermektedir. Zira İslam’ın doğru bir şekilde anlamamızı sağlayan kader kelimesinin Kur’an’daki kullanımındaki temel anlamı “belli bir ölçü ve nizam dâhilinde tayin ve takdir etmek” (bkz. Bulut, 2015, 27.) olduğundan Allah’ın yarattığı fiziki, psikolojik-sosyal ve manevi kuralları yani Kur’ani ifadeyle “sünnettullahı” bilerek hareket etmek söz konusudur. Dolayısıyla kader, ölçü ve nizam olarak, ‘kâinata var olan ilahî kanunlardır. Kader kelimesinin geçtiği ayetlerden hiçbirisi, insanın sorumlu olduğu eylemlerinin, alın yazısı olarak ve ortaya çıkmasından önce takdir edildiği anlamında kullanılmamıştır. Bu itibarla önce Allah’ın yarattığı kanunların belirlendiği sonra da buna uygun varlığı ve insanın yaratılmış olduğu bilinmelidir. (Bulut, 2015, 27.) Engellilik açısından Allah’ın kanunları çerçevesinde insanın eylemlerinin önemli olduğu göz önüne alınırsa doğum öncesi veya sonrasında yaratılan kanun ve kuralları bilmeme, dikkate almama ve ihmal etmenin rolü (bkz.

Certel, 2005, s. 253 vd.) kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Anne babanın çocukları dünyaya gelmeden önce gerekli tıbbi kontrol ve tedavileri yaptırmaları yanında zararlı alışkanlıklardan kaçınmaları, doğum sonrasında da gerek bireysel, gerekse sosyal hayatta bireyin engelli olmasına neden olabilecek etkenlerden kaçınmaları kader kavramının doğru anlamı çerçevesinde davranmak anlamına gelir. Bu çerçevede bireyin kendi davranışları açısından Allah'ın yarattığı fiziki, psikososyal kanun ve kurallara dikkat etmesi gerektiği gibi sosyal hayatını da ahenkli şekilde yürütecek ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirecek şekilde davranma zorunluluğu bulunmaktadır. Böylece engellilik manevi anlamda doğru anlamlandırılmış, kader anlayışı da bireyin hayatında sorumluluklarının farkına varması ve onları yerine getirmesi açısından fonksiyonel hâle gelmiş olur. Aynı zamanda engellilik, Allah'ın bir cezası olarak görülmekten ziyade Allah'ın ortaya koyduğu insan iradesini ve sorumluluğunu kapsayan kanun ve ilkelerine uyup uymama sonucu olarak yaşanabilecek bir durum şeklinde değerlendirilebilir. Bu noktada göz önüne alınması gereken bir diğer husus ta engelliliği anlamlandırmada Allah'ın bizi imtihan ettiği anlayışının da doğru bir çerçevede ele alınıp alınmadığıdır. Zira Kur'an-ı Kerim'e baktığımızda imtihan kavramı m-h-n kökünden türetilmiş şekliyle Hucurat ve Mümte-hine süresinde kullanılmakta ve sadece "imanla imtihan" anlamında kullanıldığı görülmektedir. İki suredeki ayette, iman ile ilişkili olarak imtihanın ele alınmasının,

Engellilik gibi
bireyi zorlayıcı,
istenmedik,
beklenmedik,
kontrol edilemeyen
ve duygusal
olarak üstesinden
gelemeyen olaylar,
hayatın normal
akışını değiştirerek,
bireyi olumsuz
yönde etkiler.

bize, insanın bilinen ve yaşanan bir durumla ilişkili olarak imtihan edildiğini gösterdiği ifade edilebilir. Zira günlük hayatta ve eğitimde kullandığımız "imtihan" kavramı da, insanın önceden bildiği, öğrendiği, tecrübe ettiği hususlarda, öğrendiklerinin, bildiklerinin ne kadarının var olduğunu ve bunları nasıl bildiğinin öğrenilmesi amacını taşımaktadır (*bkz. Dikici, 2004, 251.*) Çünkü kişinin, eğitim-öğretim faaliyetlerinde bir dersten veya herhangi bir işe alımında imtihan edildiğinden bahsedilirken, ilgili ders ya da işle ilgili neleri bildiği veya neleri bilmediğinin ölçülmesi söz konusudur. (*Dikici, 2004, 253-254.*) Bu nedenle, Kur'an'da kullanılan şekliyle, imanla imtihan edilmede de aynı özelliğin geçerli olduğunu ifade edebiliriz. Zira iman, insanın bilerek, zorlama olmaksızın hür iradesi ile Allah'ın varlığını,

nı, birliğini kabul etmesi esasına dayanır. Bu nedenle istenmedik ve beklenmedik bir durumla ilgili olarak doğrudan "imtihan" kavramının kullanılması, olayın anlamlandırılması ve kontrol edilmesi açısından fonksiyonel olma yönünü en az seviyeye indirmektedir. Hâlbuki Kur'an-ı Kerim'de, olayları anlamlandırma açısından fonksiyonelliğini etkin hale getirecek şekilde hayatın içerisinde karşılaşılan olay ve durumların anlaşılmasını sağlayıcı şekilde kullanılan "bela" ve "fitne" kavramları olduğu görülmektedir. Bu kavramların da Kur'an'da daha çok yaşanan olaylar karşısında insanın iyi ve kötü olanı ayırt edecek şekilde "denenmesi", "çözüm arama ve üretme" becerisini ortaya koyması anlamlarında kullanıldığı ifade edilebilir. (*bkz. Kula, 2016, s. 11; Altuntaş, 2002, s. 48.*) Bugün bilim de Allah'ın yarattığı varlıklardaki kanun ve ilkeleri anlamaya ve tespit etmeye çalışarak insana doğru tespit ve çözüm üretme noktasında katkı sağlamaktadır.

Engellilik açısından manevi destek noktasında katkı sağlayabilecek bir başka husus, yaşanabilecek zorluklar karşısında dinî inanç ve değerlerin rolüdür. Engelli birey, Allah'ın kendisini yalnız bırakmayacağı ve yardım edeceği inancıyla mücadele ve hayata uyum sağlama gücü kazanabilir. Burada olumsuz yaşam olaylarında dini başa çıkma davranışı olarak sıkça başvurulan duanın etkisi dikkat çekici bir örnektir. (*bkz. Ayten, 2015, s. 23.*) Ayrıca yaşanan durumların peygamberimizin hadisinde belirttiği gibi günahlarına kefarete olacağı (*Müslim, Birr, 52.*) inancı da bireyin zorluklara dayanmasına yardımcı olabilir.

Türkiye’de Engelli Olmak

Mehmet Ali BAKICI

Tüm Özürlüler ve Aileleri Derneği Başkanı

■ Öncelikle şunu belirtmeliyim ki Türkiyeli olmak, Türk olmak ve bu coğrafyada Müslüman olarak nefes alıp veriyor olmak dünyanın en saadet verici kazanımıdır. Ancak engelli olarak yaşamaya çalışmak bir o kadar zor... Hangisinden başlayayım, hangi derdimizi açıp hangi çözüm önerimizi sunayım, açıkçası bunun cevabını da bulmakta zorlanıyorum. En azından belli başlı sıkıntılarımızı ve çözüm yollarını dile getirmek isterim.

Görme ve ortopedik engeli bulunan kardeşlerimizin en büyük sıkıntıları fiziki şartlardır, evlerinden çıktıkları andan itibaren fiziksel zulüm başlar ve dönene kadar bu mücadele sürer. Kaldırımların üzerine gelişi güzel dikilen tabelalar, Belediyelerin koyduğu çöp konteynırları, esnafın sattığı malları sergilemek maksadıyla kaldırımlar üzerinde oluşturduğu işgal ve kaldırımların üzerine park edilmiş araçlar. Bütün bu sıkıntıların yok edilmesi adına yasa var olduğu hâlde uygulanmayan ceza-yı müeyyideler... Sıkıntılarımızın yalnızca bazıları yukarıda belirttiklerim. Belediyeler görme engelli vatandaşlar yürüsün diye kabartma yollar oluşturmuş kaldırımlar

üzerine, gelin görün ki bu kabartmaların üzerinde yürümeyenler daha doğrusu yürüyemeyenler sadece görme engellilerdir.

O çizgilerin üzerinde beyaz bastonların rahat hareket edebilmesi mümkün olmadığı gibi, tam çizgilerin üzerine konulmuş lokanta tabelaları o yolu bizim yolumuz olmaktan çıkartan başlıca etkenlerden. Ortopedik engelli vatan-

daşlar için kaldırım kenarlarına rampalı yollar yapılmış ancak, o kadar düzensiz ve rastgele ki o yolu kullanan tekerlekli sandalyeli bir kardeşimizin tepe taklak olması an meselesi. Belediyeler engelliler için yukarıda belirttiğim türden kaldırım çalışmaları yapıyor ancak takip hiç yok. O rampaların önüne park etmiş araçlar yüzünden kaldırıma çı-

kamayan tekerlekli sandalyeli kardeşimin müracaat edeceği ve anında çözüm bulacağı bir mer-cide yok. Sabahtan akşama kader çizgimizle başbaşıyızdır yani... “Ateş düştüğü yeri yakar” derler ya bizim yaşamımızın tam bir özeti sanki bu söz. Eleştirsek, bi-raz çığırtkanlaşsak nanköre çıkar adımız, sussak verilen hakları al-mıyor ve kullanmıyor oluşumuz rahatsız eder vicdanlarımızı.

Peki, şimdi soralım; Türkiye’de engelli olmak sizce nasıl bir şey?

Zihinsel engelli kardeşlerimin ve ailelerinin sıkıntıları ise daha bir başka. Dünyaya geldikleri andan itibaren başlar çileleri ve ne acıdır ki son nefeslerini verdikleri ana kadar da devam eder. Okula gitmek isterler, gidecekleri yeterli okulu bulamazlar. Bulanlar yeter-li öğretmeni bulamaz bu sefer de. Doyasıya oynayacakları, çılgınca eğlenebilecekleri, çocukluklarını ve gençliklerini doyasıya yaşaya-cakları bir parkları ya da eğlence merkezleri de yoktur.

Sabahtan akşama kadar nedenini bilemedikleri, farkında olama-dıkları bir mücadelenin içerisinde yoğrulur durur hepsi. Anne ya da babaları ise tam bir çaresizlik ve çilenin içerisinde oradan oraya sürüklenirler. Kapısını çalacakla-rı, yaralarına merhem olacak bir çare bulamadan dönerler kader evlerine... Hiçbirinin bir şikâyeti bir isyanı da yoktur, tek bir soru sorar dururlar kendi kendilerine “bizden sonra bu çocuğun hâli ne olacak” maalesef bu sorunun net ve rahatlatıcı bir cevabı da yok-tur cennet yurdumuzda. İşitme engelli kardeşlerimiz gerek dev-

Bu coğrafyada
Müslüman olarak
nefes alıp veriyor
olmak dünyanın
en saadet verici
kazanımıdır. Ancak
engelli olarak
yaşamaya çalışmak
bir o kadar zor...
Hangisinden
başlayayım, hangi
derdimizi açıp hangi
çözüm önerimizi
sunayım, açıkçası
bunun cevabını
da bulmakta
zorlanıyorum.

let dairelerinde gerekse alışveriş merkezlerinde işaret dili bilen kişi bulamadıklarından o an varırlar engelli olduklarının farkına... Komşuları yahut muhatapları hiçbir zaman tam olarak anlaya-mazlar onları fakat engellileri en çok üzen husus, memleketine ve milletine yeterli sayılacak bir hiz-meti sunamamaktır. İdare etsin anlayışıyla sağlanan iş imkânları yılda iki kere gerçekleştirilen sırt sıvazlamaları hiçbir zaman, hiç-bir engelliye mutlu etmez. Yüzde doksani işsiz ve eğitimsiz olan en-gelliler bir tüketici toplum olduk-larının farkındadırlar ama bu far-kındalığı yalnızca engelliler fark eder. Engelliler engelsiz diye

geçinenlerin engellerine takıl-maktan ve o engellerle mücadele etmekten fırsat verilmemesinden dolayı üretmekten ve bağımsız yaşamaktan da uzak yaşarlar gü-zel ülkemizde...

Şimdi bir daha soralım ülkemiz-de engelli olmak nasıl bir şey?

Soruyorsanız ve hakikaten bil-mek istiyorsanız bu sıkıntıların tamamen olmasa bile büyük bir çoğunluğunun yok edilmesinin bir tek yolu var, önce engellinin de bir insan olduğuna, onunda bir eşref-i mahluk olduğuna yü-rekten inanacaksınız inanıyor-muş gibi yapmayacaksınız inana-caksınız...

Onlarla ilgili karar ya da kararlar verirken onlara danışacaksınız, fikirlerine başvuracaksınız, ma-demki “damdan düşenin hâlini yine damdan düşen biliyor” o zaman onun görüşü alınmadan onunla ilgili iş yapmayacaksınız. Ülkemizde kaç tane belediyede engellilerle ilgili birimler var? Ve bunun kaç tanesinde sorumluluk mührü engelliye verilmiş? Tüm bunlar o kadar önemli şeyler ki engellileri sizden biri olarak gör-medikçe, onların akıllarında ve zekâlarından istifade etmedik-çe, ülkemizin güçlenmesi adına onlara da sorumluluklar yükle-medikçe ve onları yılda iki kere gündeminize aldığınız sürece elli yıl sonrada aynı şeyleri konuşu-yor oluruz.

Kısacası engellilerin engellerini ortadan kaldırmanın yolu engelli-lerle el ele omuz omuza olmaktan geçiyor. Gerisi lafûgûzaf...

İlgi Her İnsanın İHTİYACIDIR

Ömer AYDIN

■ Kur'an-ı Kerim'e göre insan, başka hiçbir varlığın yüklenemeyeceği sorumluluğu taşıyabilecek donanımına, en güzel potansiyele (ahsen-i takvim), değerli-yüce bir yapıya sahip olarak yaratılmıştır. İnsanın yeryüzünde halife olarak yaratılması, diğer bütün varlıkların kendi emrine ve hizmetine sunulması, varlık içinde sahip olduğu üstün konumu ve farklı kimliği sebebiyle yüce Allah'ın kendisine muhatap kıldığı, meleklerin imrenip şeytanın kıskandığı üstün bir varlıktır. İşte potansiyel olarak insanlık vasfına sahip, insanlık kimliğini taşıyan herkes; siyahı- beyazı, doğulusu- batılsı, Arab'ı- Türk'ü, engellisi- engelsizi hepsi bu üstün konum ve şerefte ortaklardır. Hiçbir insan asla değersiz, faydasız, hatta toplumda fazlalık gibi görülemez, kendisini değersiz hissedebilecek

hiçbir davranış ile karşı karşıya bırakılamaz.

Her insan potansiyel olarak öğrenme ve gelişme imkânlarına sahip olarak yaratılmıştır. Alak süresinde yüce Allah, "öğrenebilme yetisinin bahşedildiği, bilmedikleri şeylerin kendisine öğretildiği" (Alak, 4-5) bildirilmiş, İnsana sahip olduğu değeri haber verilmiş aynı zaman da kendisine İlâhî emanetler yüklenmiş, yeryüzüne yönetici (halife) yapılmıştır. İnsan, akli, iradesi, duyguları, yetenekleri, sorumluluğu ve ilâhî sınava tabi tutulması ile diğer varlıklardan ayrılmaktadır.

İnsan, yaratılış gayesinin dışına çıkarak kendisi iyi ve kötü olana yönelebileceği gibi başkaları tarafından da yanlış yollara yönlendirilebilmektedir. İnsan: inancı, yaptıkları, ahlakı ve davranışları ile yaratıldığı değer, safiyet (ilâhî

fitrat) üzere kalabileceği gibi aşağıların aşağısına (esfelesâfılın) da düşme tehlikesi de bulunmaktadır. Çünkü insanın eğer kontrol altına alınamazsa nefsi düşmanıdır, şeytan düşmanıdır, her insanın şeytanın kullanmaya çalışacağı nefsanî ve şehvânî duyguları vardır. Bu itibarla insanın iyiye ve doğruya yönlendirilmesi için özel çalışmalar yapılması ve insanların doğrulara yönelebilmesi için çeşitli eğitimlerle desteklenmesi, iradesinin kuvvetlendirilmesi, ona doğruların ve gerçeklerin tam anlamıyla anlaşılabilir şekilde öğretilmesi çok önemlidir.

İnsan Yüce Allah tarafından bedensel ve ruhsal yapısıyla bir bütün olarak yaratılmıştır. Yüce Allah, insana, irade, sınırlı bir hayat ve belli imkânlar vermiştir. Yüce Allah insanı verilen imkanlarla verildiği ölçü kadarı ile, bu dün-

yada bir imtihana tabi tutmaktır. Herkes imtihanında kendi iradesinden sınırları ve imkânları nispetinde sorumludur. Engelli insanın görevi, kendi iradesine ve verildiği ölçü içerisinde yeteneklerine sahip çıkması, onları geliştirmesidir. Engelli olmayanın görevi ise, engellileri anlamaya ve hayatın bir parçası olarak görmeye çalışması ve kendi imkânlarını onlarla paylaşabilecek bir bilinç düzeyine ulaşmasıdır. Engellilere özel yapılan çalışmaları onlara karşı bir lütuf olarak görmek, hem incitici, hem de ciddi anlamda engellilere yapılmış bir haksızlıktır. Toplum halinde yaşamının ve insan olmanın bir karşılığı ve bir sorumluluğu vardır. Öyleyse, engelli vatandaşlarımıza karşı insani, dini, ahlaki, sosyal v.b. açılardan sorumluluklarımızı yerine getirmeye çalışmalıyız.

Engellilerin zihninde birçok sorular vardır: Biz dinen sorumlu muyuz, sorumlu isek nasıl ibadet yaparız, engel durumlarına göre nasıl abdest alır, nasıl camiye gidebiliriz? Erişebilirlik ve ulaşılabilirlik açısından bizlere uygun imkânlar hazırlanmış mıdır?

Bir insanın engelli olması, insan hak ve hürriyetlerinden yararlanmaları açısından asla bir engel, farklılık teşkil etmez. Engellilerin izin verdiği ölçülerle, bütün hak ve imkânlardan yararlanma hakkına sahiptir. Aynı şekilde Allahu Tealanın insanlardan istediği bütün görev ve yükümlülüklerden engellilerinin imkân verdiği ölçüler içerisinde sorumludur.

Ülkemizdeki maddi imkânların artması, sosyal devlet bilincinin gelişmesi ile Engellilere yönelik destek ve bakım imkânları artmış ve yaygınlaşmıştır. Engellilerin içerisinde bulundukları durumu

psikolojik olarak kabullenebilmeleri, engelleri aşmak için gayret göstermeye başlamaları ve hayatlarını daha kolay yaşanabilir hale getirebilmeleri için onlara bilinçli bir şekilde ilgi göstermenin, manevi destek vermenin önemi çok büyüktür.

Engelliler durumları sebebiyle ilgiye ve morale engelli olmayan insanlara oranla çok daha fazla ihtiyaç duyarlar. Toplum içine çıkabilmek, küçükte olsa sorumluluklar yüklenmek, sosyal hayata dâhil olabilmek için diğer insanlara göre çok daha fazla özgüvene desteğe ihtiyaç duyarlar.

Çok önemli bir durum da engellilerin engelleriyle baş etmeleri noktasında kendilerinin manevi desteğe ihtiyacı olduğu gibi belki en az onlar kadar engellilerle ilgilenmek, onların ihtiyaçlarını karşılamak durumunda olan ailelerinin yakınlarının da manevi desteğe ihtiyaçları vardır.

Ayrıca özellikle toplumumuzda bazı insanlarda bulunan yanlış bir düşünce: engellilerin bu durumu yaşamalarında ya kendilerinin ya da ailesinin bir hatası, günahının etkisi olduğu inancının yanlış olduğunu ortaya çıkarmak çok önemlidir. Özellikle sonradan engelli olanların işledikleri bir günahı sebebiyle Allah tarafından çarpıldığı veya cezalandırıldığı inancının yanlış olduğunun dini yeterliliği olan kişi ve kurumlar tarafından sık sık dile getirilmesi toplumun doğru bilgiye sahip olması açısından çok önemlidir.

Her insan hayatının belli dönemlerinde kısa süreli de olsa bazı engellikler yaşayabilmektedir. Uğranılan bir kaza, bir uzvun çatlama-kırılma gibi sebeplerle kısa süreli kullanılamaması, hastalık sebebiyle belli bir dönem

yatağa bağlı kalma-normal hayatı devam ettirememesi, kişinin kendisini güçsüz ve yetersiz hissedip başkalarının desteğine ihtiyacı duyması gibi durumlar her insanın hayatında birkaç defa yaşayabileceği şeylerdir. Engellilik ise süreklilik arz eden bir durumdur. Kısa süreli bedenini tam kullanamayan engelsiz insanlar, bu kısa tecrübelerini unutmadan hayatlarında sürekli olarak engellilere destek olmak, yaşamlarında onlara katkı sunmak, engelli olanların hayatlarını engelsiz insanlar gibi devam ettirebilmeleri için önlerindeki engellerin kalkması için gayret sarf etmek her kişi için insani açıdan önemli bir yükümlülüktür.

Engellilerin var olan engellerine bir de psikolojik-ruhsal engeller eklenmemesi ve var olan engellerin ortadan kaldırılarak engelsiz insanlarla eşit imkânlar içerisinde normal hayatlarını sürdürebilmeleri için tüm resmi ve özel kurumların ciddi çalışmalar yapması gereklidir. Engellilere hizmet götürülmesi alanında var olan kişilerin, imkân ve potansiyellerin en verimli şekilde kullanılabilmesi için tüm çalışanlar olarak birbirleriyle koordineli-ortak çalışmalar yapması verimin artması açısından çok daha faydalı olacaktır. Engelliler için birçok kamu-özel kurum ve kuruluşlar çalışmalar yapmakta, imkânlar hazırlamaya çalışmaktadır. Ancak yapılacak ortak planlamalar, herkesin kendi alanı ile ilgili tamamlayıcı çalışmalar yapacağı bir çatı kuruluşun olması hizmetlerde kalite ve verimliliği artıracak önemli bir araç ve ihtiyaç olarak görülmektedir.

Engel Tanımayanlar

1992'den beri her 3 Aralık Birleşmiş Milletlerce Uluslararası Engelliler Günü olarak kabul edilen bir gündür. Bugünün kabul edilmesindeki hedef, engellilerin toplumdan soyutlanmaması ve tüm insanların fiziksel özelliklerine bakılmaksızın eşit olduğunun vurgulanmasıdır. Her yıl 3 Aralık günü engelliler adına faaliyet gösteren dernekler, federasyonlar, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler toplumdaki önyargıyı kırmaya bu konuda toplumu bilinçlendirmeye çalışmaktadır.

Engellilik, fizyolojik engel; kişinin doğumdan itibaren taşıdığı hastalık veya sonradan kaza gibi olaylardan sonra kazandığı fonksiyon aksaklığıdır. Zihinsel kontrol engeli; doğumdan itibaren veya sonradan kişinin beyin fonksiyonlarında görülen bozukluklar nihayetinde duymama, görmeme, algılayamama, dikkat eksikliği, psikolojik bozukluklar gibi sonuçlardır. Fiziksel olarak kişinin hareket yeteneğinin kaybına ise fiziksel engellilik denir.

Kur'an-ı Kerim'de, fiziksel veya zihinsel yeteneklerden mahrum kimselerin kınandığına dair herhangi bir ayet yer almazken, Allah'ın kendilerine verdiği akıl, görme, konuşma, işitme gibi fiziki ve zihni yetenekleri olumlu ve gereği gibi kullanmayanların kınandığı ayetler mevcuttur. Allah'ın mesajlarına iltifat etmeyip gönülden benimseyenlerin "...Onların kalpleri vardır ama anlamazlar; gözleri vardır ama görmezler; kulakları vardır ama işitmezler..." (A'raf, 7/179.) şeklindeki nitelermelerle ayette yer alması, engelli kavramının kapsamına farklı bir açılım getirmektedir. Dinimizde, gözü görmediği, kulağı işitmediği, lisanı söylemediği halde, ahlaki güzellikleri yakalamış, gönül ve vicdanı safiyetini korumuş insanların, fiziksel anlamda görmeye, duymaya, konuşmaya sahip bulunmaması bir eksiklik olarak telakki edilmemiştir.

Bu sayımızda engel tanımayan engelli din görevlilerimizle görüştük. Onların yaratılışın hikmet ve gayelerini idrak ederek zihinsel ve içsel duygularına, eylemlerine bu ekseninde yön vererek gerçekleştirdikleri başarı hikâyelerine kulak verdik.

Mücahit AYAZ

Orhan Cami Başmüezzini Osmangazi/ Bursa

“İnsan kendisine gönül aynasından baksa tahminlerinin çok çok üstünde işler başarabileceğini görür.”

Engelli olduğunuzu fark ettiğinizde neler hissettiniz, bu durumu nasıl karşıladınız?

Öncelikle bize böyle bir imkânı verdiğinizden dolayı teşekkür ederim. Ümit ederim ki bu söyleşimiz toplumda engelli sorunları ile ilgili bir farkındalık oluşmasına katkı sağlar.

Ben doğuştan görme engellyim. İlk çocukluk yıllarımda benim gündemimde böyle bir konu yoktu. O yıllarda evimizin bulunduğu yer itibarıyla hemen hemen gören bir insan gibi rahat hareket edebiliyor, örneğin sokakta çocuklarla beraber oynayabiliyordum. Ayrıca babamın oturduğumuz mahallede imam olarak görev yapması, benim o mahallede sevdikleri bir kişinin görme engelli çocuğu olarak doğmuş olmam mahalle sakinleri yanında benim özel bir çocuk olarak görülmemi sağlıyordu. O yıllarda fark etmiş olsam da kendimin görmediğimden ziyade insanların gördüğünü hissediyordum. Bu da benim için kötü bir şey değildi.

Dört yaşına geldiğimde o mahalleden taşınmamız gerekti. Yeni taşındığımız yer yaklaşık 1 dönümlük bir arazi içinde eski bir evdi ve oldukça işlek bir caddenin üzerindeydi. Güvenlik nedeniyle de olsa bu yeni evde artık dışarıya çıkmam yasaktı. O ev, gören bir çocuk için dahi ideal bir yer değildi. İşte orada görmememin etkilerini hissetmeye başladım. Ama hiçbir zaman körlük benim için kurtulması gereken bir durum olmadı. Hatta babam bu durumumu beni eğitim hayatı-

na özendirme yönünde bir motivasyon aracı olarak kullanmıştı. Hayatın içine karışmak noktasında okul en iyi bir çözüm olabilirdi. Kısaca annem, babam hayattaki başarımlarım noktasında en büyük yardımcılarım olmuştur.

Engellilere yönelik din hizmetlerinin öneminden bahsedebilir misiniz? Din hizmetlerinde engellilere ilişkin hangi çalışmalar yapılmalı, engellilere yönelik sağlıklı bir din hizmeti nasıl verilebilir?

Doğduğum günden itibaren içinde bulunduğum 26 yıldır hizmet verdiğim ve mensubu olmaktan daima şeref duyacağım Diyanet İşleri Başkanlığı ve Diyanet camiasının toplumu din konusunda aydınlatmak ve ibadethaneleri yönetmek gibi hayati önemi olan görevleri var. Hep birlikte yaşadığımız, etkisini hâlâ hissettiğimiz 15 Temmuz hain darbe girişimi dinimize yönelen bir fitne sonucunda ortaya çıkmış oldu. Dolayısıyla İslam dininin doğru bir şekilde topluma anlatılmasına bu hususlarda öncülük edilerek en güzel örneklerin ortaya konulmasına duyulan ihtiyaç çok daha fazla hissedilir oldu.

Dinimiz toplum hayatını ilgilendiren hemen her konuda olduğu gibi engellilerin hayatı ve yaşadıkları sorunlarla ilgili de yol gösterici olmuştur. Bu hususta dinimizin ortaya koyduğu güzelliklerin topluma anlatılması elbette teşkilatımızın görevleri arasındadır.

Bu çerçevede din hizmetini iki boyutta değerlendir-

dirmek uygun olabilir. Birincisi; engellilerin kendilerine yönelik olanlar. Vaaz ve hutbelerin, cami dışındaki irşat faaliyetlerinin erişilebilir olması gerekir. Örneğin yazılı bir metin söz konusu olduğunda Braille alfabesini bilenler için kabartma nüsha üretilmesi ya da vaaz ve hutbe gibi sözlü faaliyetlerin işaret diliyle işitme engellilere anlatılması yönünde imkânlar değerlendirilebilir. Yeri gelmişken yılda bir defa da olsa mesela yıl içindeki yazılardan derleme yapılarak ve varsa fotoğraflarla ilgili betimleme yapılarak Diyanet dergimiz kabartma nüshasıyla karşımıza çıkarılabilir. Bundan daha önemli bulduğum bir husus da dinimizin engellilere yönelik mesajlarının doğru ve yol gösterici bir biçimde onlara anlatılmasıdır. Bu genel olarak vaaz ve hutbeler aracılığıyla yapılabilir gibi engellilere özel konferans sempozyum gibi etkinliklerle de yapılabilir. Dinimizin engellilerle ilgili getirdiği güzellikler, bu insanların hayatını kolaylaştıracak ve sorunlarını çözebilecekleri için ihtiyaç duyacakları manevi desteği sağlayacaktır. İkinci faaliyet alanı ise; engellilerin hakları, dinimize göre sosyal statüleri, engellilerin toplum hayatına kazandırılması gibi konularda farkındalık oluşması yönünde toplumun bilinçlendirilmesidir. Bu amaçla özel vaaz ve hutbeler verilebilir. Farklı konular işlenirken yeri geldikçe bu konularda farkındalık oluşturacak mesajlar verilmesi daha da etkili olacaktır.

Bugünlere birçok engeli aşarak geldiniz ve toplumumuzda çok saygın bir mesleği icra ediyorsunuz. Bugünlere gelene kadar ortaya koymuş olduğunuz mücadeleden biraz bahsedebilir misiniz?

İyi bir insan, içinde yaşadığı toplumda iyi bir yeri olmasını, kendi emeği ve alın teriyle, helal rızıkla geçinmeyi, o topluma en yüksek katkıyı sağlamayı, kendi iç dünyası ve yaşadığı toplumun değerleriyle banşık ve mutlu bir insan olmayı ister. Ben de iyi bir insan olabilmek adına karşıma çıkan her türlü engelleri aşmaya çalıştım. Böylece Rabbimin lütfuyla pek çok nimet ve imkânlar kavuşmuş oldum.

Hayat mücadelemın en başında anne babamın benim başaracağıma inanması ve beni azimle çalışmaya ve Allah'ın yardımı hususunda tevekkül içinde olmaya hazırlamış olması hayat mücadelesinde bugünlere gelmemde en önemli etkenlerdendir. Daha okul öncesi çağında bende her şeye karşı bir öğrenme ve anlama aşkı vardı. Bir de ailemin verdiği motivasyon benim bilinçli bir şe-

Hayat mücadelemın en başında anne babamın benim başaracağıma inanması ve beni azimle çalışmaya ve Allah'ın yardımı hususunda tevekkül içinde olmaya hazırlamış olması hayat mücadelesinde bugünlere gelmemde en önemli etkenlerdendir. Daha okul öncesi çağında bende her şeye karşı bir öğrenme ve anlama aşkı vardı.

kilde okulu benimsememi sağladı. Babamın beni ilkokula yerleştirebilmek için yoğun bir çaba sarf ettiğini daha sonra öğreniyorum. Bu konuda karşımıza çıkan engeller Allah Teala'nın izniyle aşıp da İstanbul'a okumaya gideceğimi öğrenince dünyalar benim olmuştu. Ama 7 yaşında bir çocuk olarak aileden uzakta gurbette yaşamak hiç de kolay değildi. Bu noktada bende Rabbimin lütfuyla var olan ilim irfan aşkı, başaracağıma olan inancım ve azimli çalışmam karşıma çıkan engellere karşı güçlü bir irade ortaya koymamı sağladı.

İmam hatip lisesine geçişimle beraber hayatımın nasıl değiştiğini size daha önce de anlatmıştım. İlkokulda yaşadığım zorluklardan sonra Cenab-ı Hak bana mükâfat olarak kendimi mutlu hissedeceğim, başarıdan başarıya koşabileceğim bir ortam lütfetti. Benim buradaki başarılarım yalnız beni değil, başta beni yetiştiren hocalarım olmak üzere sınıf arkadaşlarımı ve bütün okulu da mutlu eden bir gelişme olmuştu. Ben de arkadaşlarımı istemeleri hâlinde benimkine benzer ya da daha ileri seviyede başarılı olabilecekleri hususunda teşvik ettim. Gerçekten de insan kendisine gönül aynasından baksa tahminlerinin çok çok üstünde işler başarabileceğini görür. Kişi önce kendisini tanımaya ve anlamaya çalışmalı. Bunu başardıktan sonra iyi bir insan olmak için her ne gerekse başarı diye düşünüyorum.

Eğitimde uyguladığımız metotlardan kısaca bahsetmemiz gerekirse: İlkokulda biz görme engelliler için geliştirilen, altı noktanın kombinasyonu ile harf, rakam ve işaretlerin oluşturulduğu Braille alfabesi ile okuma ve yazmayı öğrendik. İlkokulda bu yazıyla eğitim gördük.

Ancak ortaokuldan itibaren gerek basılı eser bu-

lamayışımdan gerek bu yazıyı okuyacak muhatap olmadığından ve gerekse yeterince hızlı okunamayışından dolayı giderek kabartma yazıyı daha az kullanmaya başladım. Böylece ağırlıklı olarak dinlemeye dayalı bir eğitim metoduyla yoluma devam ettim.

Sayısal derslerin önemli bir bölümünde şekil ve grafiklerin hâkim olması, matematikteki denklem ve formüllerin ancak yazarak anlaşılması gibi engeller bu derslerdeki başarıyı doğal olarak etkiledi. Ancak bu konularda yeterli çözüm üretilemediğinden en azından şekil sorularından sorumlu tutulmadığımızı öğrenmem üniversite sınavları bakımından beni bir nebze rahatlatı.

Bilgisayarların gelecekte bugün olduğundan bile daha fazla hayatımızı etkileyeceğini o günlerde düşündüğümünden bilgisayar mühendisliği üzerine eğitim görmeyi arzu ettim. 1985 yılının şartlarında Yıldız Teknik Üniversitesinin ilgili fakültesini tutturmayı başardım da. Ancak ilgili komisyon kararıyla bir sonraki tercihim olan Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne yönlendirildim. Muhtemelen bu konuda sağlıklı bir eğitim verilemeyeceği değerlendirilmiş olmalı.

İlahiyat fakültesi benim için son derece verimli geçti diyebilirim. Burası bir bakıma imam hatibin devamı gibiydi. Her konuyu işin uzmanından öğreniyor ve ufkumuzu alabildiğine genişletiyorduk. Öte yandan arkadaş çevremize tüm Türkiye'den çok kıymetli dostlar katabiliyordu. Nitekim Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesini 2. olarak bitirme imkânına sahip oldum.

Hukuk fakültesine gelince, ufkumu genişletebilme, görev almaktaki zorluklar gibi etkenlerle bu eğitimi almanın benim için hayırlı olabileceğini, ikinci bir mesleğe sahip olma imkânını değerlendirmem gerektiğini düşünerek yeniden sınav maratonuna katıldım. Rabbimizin inayetiyle İstanbul hukuk fakültesine girdim.

Burada da beni bekleyen farklı zorluklar vardı. Artık çalışıyordum, başka bir şehirde bulunan okulun derslerine katılma imkânım yoktu. Bulduğum herkese kitap okutmaya çalışıyordum. Ancak bir hocadan ders görmeden her biri kabarık ciltlerden oluşan ve normal bir vatandaş için ağır sayılacak bir dili olan kitapları konuyla ilgisi olmayan birilerine bir defa okutarak bunları öğrenmek oldukça zordu. Rabbimin inayetiyle burada da yalnız kalmadım. Sadece sınav dönemlerinde gidebildiğim okulumun öğrencilerinden oluşan çok güzel bir arkadaş gurubum oldu. On-

ların da desteğiyle biraz yorularak da olsa dört yılın sonunda bu okulu da tamamlamaya muvafak oldum.

Daha önce de ifade ettiğim gibi 26 yıldır müezzin kayımlık görevini ifa etmekteyim. Bu görevi severek ve isteyerek tercih ettim. Din hizmetinin güzel ahlaklı ve ehil kişiler tarafından yürütülmesi gerektiğine, buradan inananları bilinçlendirecek doğru bilgiler verilmesinin önemine ve din hizmeti yoluyla tek tek fertlerin mutluluğuna başta kendi toplumumuz olmak üzere İslam âlemine ve tüm insanlığa barış ve huzurun gelmesine en yüksek katkının sağlanabileceğine olan inancım bu tercihimde etkili olmuştur.

Her dönemin kendine has sorunları olsa da bunların beni durdurmasına izin vermeden, inanç ve azimle yoluma devam ettim. Sonunda tevekkülün meyvesi olan başarıya ulaştım. Olumsuzlukları yan yana sıralasak onlar bize hiçbir çözüm göstermez. Hâlbuki yanımıza ümit, sabır, gayret ve dua gibi yardımcıları alırsak o zaman gayretlerimizizin karınca misali sonuca ulaşacak yeterlilikte olmasa bile Allah katında kıymetli olduğunu yüksek ve erişilmez zannettiğimiz dağların zirvesine çıkabileceğimiz pek çok geniş yolların bulunduğunu ve insanların kendi dertleri yerine birbirlerinin sıkıntılarına odaklandıklarında hiçbir engelin bizi durduramayacağını görürüz. Bu bakımdan elde ettiğim bir başarı varsa bunu istisnai bir durum değil, benim başarı için emek sarf eden insanların emeğinin karşılık bulması olarak görürüm.

Mücahit AYAZ

1966 yılında Bursa'da doğdu. Doğuştan görme engelli. İlköğrenimini 1973-1978 yılları arasında İstanbul İstinye Körler Okulu'nda tamamladı. 1985'te Bursa İmam Hatip Lisesi'ni; 1989'da Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni; 1993'te de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi.

Bursa Yeşil Cami'de 1989 yılında başladığı müezzin kayımlık görevini 1990 yılından itibaren Ulucami'de sürdürdü. Görevine halen Orhan Camii'nde baş müezzin olarak devam eden Ayaz ileri düzeyde Arapça ve İngilizce bilmekte. Mücahit Ayaz, evli ve 3 çocuk babasıdır.

İbrahim ALTUNTAŞ

Sultanahmet Camii Müezzini-Kayyımı Fatih/ İstanbul

“Üzerinde durmamız gereken asıl mesele maddi değil manevi engelliliktir.”

Engellilik, bir din görevlisi olarak sizin için ne ifade ediyor?

Engellilik birçok açıdan değerlendirilmesi gereken bir husustur. Her şey den önce engellilik daha önce söylediğimiz üzere hayatımıza çok fazla probleme neden olan bir husus değildir. Ancak toplumların gelişmesiyle ilgili olarak inişli çıkışlı bir seyre de sahiptir. Örneğin, az gelişmiş toplumlarda engellilik gereğinden fazla probleme sahip olmuştur. Çok gelişmiş toplumlardaysa bu problemin daha alt sıralara indiğini görmekteyiz. Bizim gibi Müslüman toplumlardaysa engellilik maddi yönlerinin yanında manevi yönleriyle de değerlendirildiği için bunun daha az etki meydana getirmesi beklenirdi. Ama bizde bölge bölge bu durum değişiklikler arz etmiştir. Örneğin; büyük şehirlerde sosyal imkânların fazla olmasına rağmen çarpık şehirleşme ve çarpık zihniyet nedeniyle engellilerin hayatını çoğu zaman zorlaştırmaktadır. Ama Anadolu'nun herhangi bir şehrinde daha az imkânlar olmasına rağmen engellinin hayatı daha kolay geçebilmektedir. O zaman şunu anlıyoruz ki engellilerin hayatını kolaylaştır-

mak için gelişmiş bir toplum olmak kadar manevi anlamda da kalkınmış bir toplum olma gereğine de ihtiyaç vardır. Böyle olduğu zaman engellilik anlam değiştirecektir. Maddi engellilik yerine manevi engellilik daha kolay ele alınır. Bence bizim üzerinde durmamız gereken asıl meselede budur. Ama biz sorunlarımızdan o kadar uzaklaşmışız ki bırakın çözüm üretmeyi sorunlarımızın büyüklüğünü dahi hissedemeyecek bir topluma düşürülmek istenmişiz. Yoksa asr-ı saadet döneminde bırakın böyle bir problemle uğraşmak problemin çıkma ihtimaline müsaade edilmemiştir. İşte Hz. Peygamber (s.a.s.) Efendimizle Hz. Abdullah İbn Ümmü Mektum (r.a.) Efendimiz arasındaki ilişki böyle bir ilişkidir. Biz bunu anlayabilirsek toplumda engelli ve engelli olmayan arasındaki makas bu şekilde açılmamış olacaktır.

Aslında bizlere hedeflerimize ulaşmak için engelliliğin bir engel olmadığını gösterdiniz. Engelliliğin bir engel olarak gören hayata küsmüş vatandaşlarımıza neler söylemek istersiniz?

Öncelikle engelliliği bir engel olarak görenlere şunları söylemek istiyorum: Engellilik, kıymeti bilinmesi hâlinde büyük bir nimettir. Biz her şeyden önce Allah'ın kuluyuz. Rabbimiz bizlere büyük nimetler bahşetmiştir. Rabbimizin bize verdiklerinin yanında vermedikleri hiçbir şekilde mukayese edilemez. Tabii ki göz büyük bir nimettir. Ama hayat ondan daha büyük bir nimettir. Hele bu hayatın içinde var olup Rabbimizin rızasına ermek için O'na kul olduğumuz şuurla hareket etmemiz daha büyük bir nimettir. İşte biz bu büyük nimete aday kişilikler olarak Rabbimiz tarafından özel bir vazifeyle vazifelendirilmiş kişileriz. Hem şöyle düşünersek kimimizin gözü görmüyor, kimimizin ayağı yürümüyor, kimimizin eli tutmuyor, kimimizin kulağı duymuyor. Ama bütün bunlara rağmen her birimiz yaptığımız her işte başarılı oluyoruz işte bu Rabbimizin bir lütfudur. Rabbimiz bizi vesile kılarak normal diğer insanlara şu mesajı veriyor: “Ey insanlar Rabbinizin büyüklüğünü idrak edin. Bakın şu kullanıma onların birçok uzvunu eksik yarattım. Ama onların aklına ve diğer uzuvlarına öyle melekeler yükledim ki sizin normal şartlarda yaptıklarınızı bunlar olağanüstü şartlarda gerçekleştiriyorlar ve Rablerine şükür ediyorlar. Siz de Rabbimize şükredin” mesajını vermektedir. Kimin eliyle vermektedir? Biz engellilerin eliyle vermektedir. Sizler de bu engelli insanlara sahip aileler olarak Rabbimizin bu iltifatının ortakları-sınız. Bu çok büyük bir mutluluk değil midir? Evet, bu büyük mutluluğun sahibi engelliler ve aileleri olarak hayatta başarıyı yakalayabilmek için insan olarak neler yapabiliriz:

1. Engelli olsun veya olmasın sevdiğimiz başarılı olmuş şahısları kendimize rol model olarak almalıyız.
2. Hangi işe ilgi duyuyorsak o işle ilgili çalışmalarını eksiksiz olarak yapmalıyız.
3. Kesinlikle ümitsizliğe kapılmamalıyız.
4. Sabırlı olmalıyız.
5. Bize fayda sağlayacağına inandığımız herkesin fikrine ve desteğine müracaat etmeliyiz.

Engelliliği bir engel olarak görenlere şunları söylemek istiyorum: Engellilik, kıymeti bilinmesi hâlinde büyük bir nimettir. Biz her şeyden önce Allah'ın kuluyuz. Rabbimiz bizlere büyük nimetler bahşetmiştir. Rabbimizin bize verdiklerinin yanında vermedikleri hiçbir şekilde mukayese edilemez. Tabii ki göz büyük bir nimettir. Ama hayat ondan daha büyük bir nimettir.

6. Aile büyüklerimiz başta olmak üzere kendimiz toplum içerisinde ağız dualı büyüklerden dua talep etmeliyiz.

Bundan sonra başarılı olmak mukadderse başarı gelecektir.

İbrahim ALTUNTAŞ

1976 yılında Kocaeli'nin Karamürsel ilçesinde dünyaya geldi. 1991 yılında hafızlığını tamamladı. İlköğretim ve ortaöğretimi açıktan tamamladı. Bursa Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarının Türk sanat müziği bölümünde okudu. Beyazıt Camii imam hatiplerinden merhum İsmail Biçer Hocaefendi'den tashihi huruf eğitimi aldı. 1999'da müezzin kayyım olarak göreve başladı. 1999- 2001 yıllarında Diyanet İşleri Başkanlığının tarafından düzenlenen hafızlık yarışmasında, 2006'da Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma yarışmasında Türkiye birinciliği kazandı. 2012'de Sultanahmet Camine müezzin kayyım olarak tayin edildi. Altuntaş, evli ve 3 çocuk babasıdır.

Görme engelli bir öğrencinin kabartma yazı ile işitme engelli bir öğrencinin işaret diliyle Kur'an'ı Kerim tilaveti.

Engelli olduğunuzu fark ettiğinizde neler hissettiniz, bu durumu nasıl aştınız?

Ben aslında doğuştan engelliymişim. Fakat hiç görme engelli birini tanıımıyordum ve tamamen göremeyenleri görme engelli zannediyordum. Engelli olduğumu öğrenince kabul aşamasına gelinceye kadar çok üzülüm. Kendimi hayattan çekme yoluna gittim. Kendime sürekli görmediğim için yalnız dışarı çıkamam, kitap okuyamam, çalışmam gibi pek çok şeyler söylüyordum. Tanıdığım bir görme engelli de olmadığı için çok yalnız hissediyordum. Nasıl aştığıma gelince, Ankara'dan Konya'ya hızlı trenle gitmek istiyorsunuz ve gara geldiğinizde o gün hiç tren kalmadığını öğreniyorsunuz. Ya gitmeyeceksiniz ya da daha meşakkatli ve daha çok zaman harcayarak karayolunu tercih edeceksiniz. İşte ben göremeyenlerle tanışınca kaçan trenlerin geri gelmesini beklemek yerine başka yolları kullanarak hedefe ulaşmayı öğrendim. Maksat hedef olduğu için engellilik sorununu aşmış oldum.

Sosyal hayatta karşılaştığınız sorunları nasıl aştınız?

Benim engelliliğimi kabul etmeye başlamam, radyo programlarıyla oldu. Görme engellilere yönelik program yapan yine kendileri de görme engelli olan insanların yaptığı programları dinleyerek benim de görmeden bu hayatta normal bir insan gibi yaşayabileceğime inanmaya başladım. Ama tabii nasıl yaşayacağımın yollarını öğrenmem gerekiyordu. Bunu kısmen programlardan öğrendim sonrasında ise Kur'an kursuna gidip de görme engelli arkadaşlarımla bire bir tanışarak tamamladım. Yani onlardan kopya çektim. Engelli oldu-

Serpil YILDIZ

Fatih Kız Kur'an Kursu Öğretici Pursaklar/ Ankara

“Kaçan trenlerin geri gelmesini beklemek yerine başka yolları kullanarak hedefe ulaşmayı öğrendim.”

ğumu önceleri insanlardan gizlerdim. Çaktırmamaya çalışırdım. Bu da çok zor oluyordu. Çünkü ben sonuçta az görüyordum. Mesela bir insanı tanıyamadığımda, çayı bitenin bardağının boşaldığını göremediğimde, karşıdan karşıya geçmekte zorlandığımda göremediğimi söyleyemiyordum. Öğrendim ki görmemek utanılacak bir şey değil. Bu durumu kabul edip gerektiğinde insanlara söylemeye başladığımda sorunları aşmış oldum.

Çevrenizde engelli olmayan kişilerin size yaklaşımları nasıl, neler yaşıyorsunuz?

Bazı insanlar çok yüceltiyor. Bazıları ise hiçbir şey yapamaz zannediyor. Tabii ki ben bir insanım. Yani yapabildiklerim olduğu gibi yapamadıklarım da var. Artı bir de engelim var ve bundan dolayı da yapamadıklarım da var. Çevremdeki engelli olmayan insanların bana sormadan buna ihtiyacı vardır diyerek hareket etmeleri benim için sıkıntı. Bana yardımcı olmak isteyenlerin yardıma ihtiyacım olup olmadığını sormalarını isterim. Israrla ben senin yerine şunu yapayım demeleri beni rahatsız eder. Ama insanlar eskiye göre çok iyi. Pek çok insan artık bilinçli ve ben onların bu konudaki davranışından rahatsız olmuyorum. Genelde soruyorlar veya ben onlara yapabileceklerimi izah ediyorum. Onlar mı değişti yoksa değişen ben miyim bilemiyorum. Bir de Allah bir yerden alırsa başka yerden verir diyorlar. Göremeyenler çok zeki veya hafızaları çok kuvvetli ya da kulakları müthiş hassas gibi düşüncelerin de yanlış olduğunu düşünüyorum. Sadece görmediğim için diğer organlarımı daha çok ve bilinçli kullanıyorum hepsi o kadar.

Bir engelli olarak hangi davranışlar sizi rahatsız ediyor?

Beni gerçek dışı yüceltmeleri veya günlük hayatını idare edemeyecek bir kimse muamelesinde bulunmaları rahatsız eder. Yalnız şöyle bir durum var ki, ben engelli olduğumu kabul etmekle insanların beni rahatsız edecek davranışlarını da kabul ettim. Artık neden böyle yapıyorlar demiyorum. Çünkü insanların bu davranışları çoğu zaman masum. Eğer onların bu tutumu benim ilerlememe engel teşkil edecekse o zaman uygun bir dille açıklama veya hakkımı arama yoluna gidiyorum.

Engellilerle iletişim kurarken nelere dikkat etmeliyiz? Toplumumuzda engellilerle iletişim kurulurken ne gibi hatalar yapılıyor?

Öncelikle bizim yani görme engellilerin pek çoğunun sadece gözleri görmüyor. Tabii bazılarının birden fazla engeli olabilir. Eğer sadece görme engelliye, kulakları da duymuyormuş gibi davranmasınlar. Yanımızda bir kimse varken bize sorulması gereken bazı soruları yanımızdakine sormasınlar. Çayını kaç şekerli içer, evde işlerini yapabiliyor mu, üstünü nasıl giyiyor veya çocuklarına bakabiliyor mu? Bu soruları bana sorarlarsa sıkılmadan anlatırım. Ama anlamak için dinlerlerse. Adamın biri yel değirmeni görmüş. Ve sormuş: Bunun suyu nereden geliyor? Demişler ki: Bak, bu yel değirmeni, su ile çalışmaz. Rüzgâr bu çarkları çevirir. Sonra buğdaylar öğütülür ve un olur. Adam, tamam demiş, anladım da bu değirmenin suyu nereden geliyor. Mesela bir örgü örüyoruz. Her görme engelli örgü öremeyebilir. Her gören de öremeyebilir. Bu kabiliyet ve ilgi işi. Anlatıyoruz bazı insanlara ellerimizi kullanarak öğüttüğümüzü, netice itibarıyla anladıkları ne oluyor biliyor musunuz? Ha anladım, kalp gözüyle yapıyorsun. Bir arkadaşımız karşıdan karşıya geçerken bir kişi ona yardımcı olmuş. Ayaküstü aralarında küçük bir sohbet geçmiş. Gören kimse, hayat zor, demiş. Gününüzü nasıl geçiriyorsunuz diye de eklemiş. Engelli genç, ben, Boğaziçi Üniversitesi'nde okuyorum, ayrıca bilgisayar programcılığı yapıyorum diye kısaca anlatmış. Görmeyen kısa açıklaması bitince sormuş: Sen bu anlattıklarına inandın mı? Gören kişi demiş ki: Ben senin şaka yaptığını zaten anlamıştım. Yani adam böyle bir anlayışta. Ayrıca biz yürüeyebiliyoruz. Bir yere gidileceği zaman arabam olsa seni götürürdüm demesinler. Eğer gitmem gereken bir yer ise ben bastonumla onların koluna girerek rahatlıkla gidebilirim. Ayrıca kalabalık yerlerde bize hitap ederken ya adımızla ya da bize hitap

edildiği belirtilerek konuşulmalı.

Görme engellilere yönelik kabartma Kur'an çalışmaları ve işitme engellilere yönelik Kur'an kursu çalışmaları gibi başkanlığımızın engelli vatandaşlarımıza yönelik çalışmaları var. Yapılan çalışmalar nasıl buluyor ve yapılması gereken çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?

Çalışmaları çok güzel buluyorum. Fakat daha çok fırın ekmeğe ihtiyaç var. Bir de bu çalışmaları yaparken engelli dernekleriyle görüşülmesi hatta bizzat engellilerle anket yapılmasını isterim. Mesela Açıköğretim Fakültesi telefonumuza sınavların kabartma yazıyla mı, ekran okuyucu programla mı yoksa canlı kişinin okuması şeklinde mi olsun diye soru göndermişti. Bu çok güzel. Aksi takdirde her görme engelli kabartma bilemeyebilir veya tercih etmeyebilir. Bu sebeple tabanın yani engelli bireyin fikirleri çok önemli.

Ailelerin engelli çocuklarını toplum içerisine fazla çıkarmadıklarına ve evlerine kapattıklarına şahit oluyoruz. Bu durumda engelli çocukların sosyalleşememesi sorununu ortaya çıkarıyor. Engelli çocukları olan anne ve babalara tavsiyeleriniz nelerdir?

Onların da çocuklarını evvela sıradan bir kimse olarak görmelerini tavsiye ederim. Engelli olup da engelleri aşmış insanların hayatlarını incelesinler. Çocuklarını teknolojik anlamda geliştirsinler. Onların hayatlarını yalnızken de idame ettirebileceklerini düşünsünler. Ve onları yönlendirsinler. Ev içinde temel ihtiyaçlarını gidermesinler hatta onlardan yardım alsınlar. Mesela çocuklarından su istesinler, eşyalarını toplamalarını istesinler vs. Kendilerini engelli çocuklarının hizmetçisi hissetmesinler. Şimdi ben varım, ben yokken kendin yaparsın yaklaşımı çok yanlış. Senin yanında yap-sın ki öğrensın. Ayrıca onlardan utanmasınlar.

■ Serpil YILDIZ

1979 İstanbul doğumlu. Doğuştan görme engelli. Orta ve liseyi Üsküdar İmam-Hatip Lisesinde okudu. Kabartma Kur'an-ı Kerim'den hafızlık yaptı. Kur'an kursu öğreticisi olarak görev yapan Yıldız, Diyanet elifbası, Karabaş tecvidi, Arapça-Türkçe sözlük, sarf kitapları, görme engelliler için kabartma cüz gibi kitapları kabartmaya çevirdi. Serpil Yıldız, evli ve 2 çocuk annesidir.

Bülent ACUN

**Akbaba Mehmet Efendi Camii Müezzini-Kayyımı
Fatih/ İstanbul**

**“Hayata küsmek,
Allah’tan umut kesmek
bir insanın önündeki en
çetin engeldir.”**

Bugünlere birçok engeli aşarak geldiniz ve toplumumuzda çok saygın bir mesleği icra ediyorsunuz. Bugünlere gelene kadar ortaya koymuş olduğunuz mücadeleden biraz bahsedebilir misiniz?

Sizin de ifade ettiğiniz gibi, bugünlere gelmek hiç de kolay olmadı. Şu an itibarıyla ifa etmeye çalıştığım kutlu vazifeyi elde edinceye kadar, hayatın içinde nice engellerle karşılaştım. Bu yolda bazen düştüm, bazen yoruldum, bazen de kınıldım, fakat Yüce Allah’ın (c.c.) lütfettiği inanç, sabır, azim ve kararlılıkla yılmadan bugünlere geldim. Malumunuz, “Taşı delen suyun kuvveti değil, damlaların devamlılığıdır.” Arayan bulur, giden varır, duran düşer, düşen ezilir.

Aslında bizlere hedeflerimize ulaşmak için engelliliğin bir engel olmadığını gösterdiniz. Engelliliği bir engel olarak gören ve hayata küsmüş engelli vatandaşlarımıza vermek istediğiniz mesajlar nelerdir?

Yıllar önce kaleme aldığım yazılarımdan birinin başlığı şöyle idi: “Özrümüz Engel Değil” evet, hayatı yaşanılır kılmaya, inancı kuşanılır kılmaya,

iyi bir kul, bilinçli bir birey olmaya, çalışmaya, kazanmaya, başarmaya, toplumun ve hayatın öznesi olmaya özrümüz asla engel değil. Hasılıkelam hayata küsmek ve Allah’tan umut kesmek bir insanın önündeki en çetin engeller cümlesindedir.

Engellilik bir din görevlisi olarak sizin için neyi ifade ediyor?

Herkesin bir imtihanı var, bizim imtihanımız da engelli olmak. Çok ilginçtir engellilik hem başlı başına bir imtihan hem de o imtihanı başarıyla tamamlamak için önemli bir anahtar. Gönül gözüyle bakıldığında engellilik: Adına hayat dediğimiz fani dünya sinemasında yönetmenler “Yönetmenin” bize takdir buyurduğu bir rol aslında. Konuya moral değerlerimizden neşet eden ideallerimizin zaviyesinden baktığımızda engelli olmak bizim için Hz. Şuayb’e (a.s.) yoldaş olmayı, Hz. Abdullah İbn Ümmü Mektum’a (r.a.) sırdaş olmayı ve o günden bugüne engellerini aşip menzillerine ulaşan sayısız hayat kahramanına arkadaş olmayı ifade ediyor.

Engellilerle iletişim kurarken nelere dikkat etmeliyiz? Toplumumuzda engellilerle iletişim kurulurken ne gibi hatalar yapılıyor?

Engelli insanların önündeki en büyük engellerden birisi de kendileri ile kurulan yanlış iletişim. Bütün engelliler ziyadesiyle hassas insanlardır. Bu sebeple onlar diğer insanlara oranla daha çabuk kırılır, daha çabuk incinirler. Ben bu hususta Hacı Bektaş Veli'nin o meşhur sözünü biraz değiştirerek arz etmek istiyorum. Özellikle engelliler hususunda "elimize, dilimize ve hâlimize sahip" olmalıyız. Toplumumuz belki çok iyi niyetli, fakat engellilerle iletişim noktasında maalesef istenen seviyede değil. Ben bu konuda toplumumuzda gördüğüm iletişim hatalarından bazılarını şu şekilde sıralayabilirim:

- a) Yanlış ifadeler; engellilere yer yer kör, sağır, topal, sakat gibi ifadeler.
- b) Yanlış davranışlar; engellilere acıyayım derken onları rencide etmek vs.
- c) Zayıf hassasiyet; herhangi bir engellinin yaşadığı sıkıntıya kayıtsız kalmak gibi.
- d) Eksik bilgiler; engelli kişinin, anne babasının işlediği bir günden dolayı engelli olduğu düşüncesi.

Ezcümle, ben özellikle engelliler hususunda gerçekleşen iletişim kazalarını, trafik kazaları kadar tehlikeli buluyorum.

Engellilere yönelik din hizmetlerinin öneminden bahsedebilir misiniz? Engellilere yönelik sağlıklı bir din hizmeti nasıl verilebilir?

Engellilere yönelik din hizmetlerinin önemi ile ilgili söylenmiş ve söylenecek bütün sözlerin kaynağı ve zirvesi Abese suresinin nüzul sebebi ve yine o surenin ilk ayetleridir. Bu ayetlerden ve sevgili Peygamberimizin (s.a.s.) bu ayetleri yaşayarak tefsirlerinden anlıyoruz ki engellilere yönelik din hizmetleri, bırakınız ihmali, bir an olsun tehir bile kabul etmez. Engellilere sağlıklı bir din hizmeti sunmak için, elbette yapılacak birçok şey var. Ben bu hususta yapılacak olanlara temel teşkil edecek birkaç ilkeye işaret etmek istiyorum;

Öncelikle bu hususta herkes niyet ettim Allah rı-

Engellilere yönelik din hizmetlerinin önemi ile ilgili söylenmiş ve söylenecek bütün sözlerin kaynağı ve zirvesi Abese suresinin nüzul sebebi ve yine o surenin ilk ayetleridir. Bu ayetlerden ve sevgili Peygamberimizin (s.a.s.) bu ayetleri yaşayarak tefsirlerinden anlıyoruz ki engellilere yönelik din hizmetleri, bırakınız ihmali, bir an olsun tehir bile kabul etmez. Engellilere sağlıklı bir din hizmeti sunmak için, elbette yapılacak birçok şey var.

zası için etrafımdaki engellilere nitelikli din hizmeti sunmaya diyerek elini taşın altına koymalıdır.

Konuyla ilgili din görevlileri, engelli aileleri, eğitim uzmanları ve engelliler işbirliği içinde olmalıdır.

Engellilere yönelik sağlıklı bir din hizmeti için iyi bir yol haritası çizilmeli, gerekli materyaller itina ile hazırlanmalı ve bu noktada herkes seferber olmalıdır.

Bülent ACUN

1979 yılında Mersin'in Aydıncık İlçesi'nin Duruhan Köyünde doğdu. Dört yaşında geçirdiği menenjit hastalığı nedeniyle görme yetisini % 95 oranında kaybetti. Hafızlığını dinlemek suretiyle ikmal etti. İlkokulu köyünde, Ortaokulu Mersin'in Gülnar ilçesinde, hafızlık ve imam hatip lisesini Tarsus'ta bitirdi. 2014 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. İstanbul Fatih Akbaba Mehmet Efendi Camiinde Müezzin Kayyım olan Acun, sivil toplum kuruluşlarında aktif rol almakta. Dergi gazetelerde şiir ve makaleleri yayımlanan Acun, radyo programcılığı da yapmakta. Acun evli ve iki kız çocuğu babası.

İbn Ümmi Mektum

Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

İBN ÜMMİ Mektum, görme engelli bir sahabidir. Adının Abdullah veya Amr olduğuna dair rivayetler nakledilmektedir. Annesine nispetle İbn Ümmi Mektum diye bilinir. Babası Kays b. Zaide olup Kureyş kabilesinin bir boyu olan Âmir b. Lüeyoğullanıdır. Ümmü Mektum nispiyle anılan annesinin adı Âtike ise Mahzumogullarıdır. İbn Ümmi Mektum'un doğuştan âmâ olduğu ya da küçükken gözlerini kaybettiği rivayet edilir. Enes b. Malik'in ona, gözlerini ne zaman kaybettiğini sorduğu ve küçükken kaybettiğini ifade ettiği nakledilir.

İbn Ümmi Mektum'un kaynaklarda en çok anıldığı olaylardan biri, Abese suresinin ilk ayetlerinin nazil olmasına sebep olan olaydır. Hz. Peygamber (s.a.s.), bir gün aralarında Utbe b. Rebia'nın da olduğu Kureyş'in bazı ileri gelenlerine dini tebliğ ediyordu. Rasulullah (s.a.s.) onlarla meşgulken, İbn Ümmi Mektum gelip bir şey hakkında ona soru sormaya başladı. Muhataplarıyla meşgul olan Allah'ın Elçisi (s.a.s.) ondan yüz çevirdi. Bunun üzerine Yüce Allah şu ayetleri indirdi:

"Kendisine o âmâ geldi diye Peygamber yüzünü ekşitti ve öteye döndü. (Ey Muhammed!) Ne bilirsin, belki de o arınacak, yahut öğüt alacak da bu öğüt kendisine fayda verecek. Kendini muhtaç hissetmeyene gelince; sen, ona yöneliyorsun. (İstemiyorsa) onun arınmamasından sana ne! Allah'a karşı derin bir saygıyla korku için-

de koşarak sana geleni ise bırakıp, ona aldırmiyorsun. Hayır, böyle yapma! Çünkü bu (Kur'an) bir öğüttür." (Abese, 80/1-11.)

Bu ayetlerin nüzulünden sonra Hz. Peygamber İbn Ümmi Mektum'un gönlünü aldı. Zaman zaman ona "Merhaba ey kendisinden dolayı Rabbimin beni azarladığı kişi." diyerek latife yapardı.

İbn Ümmi Mektum'un Bedir'den kısa bir süre sonra Medine'ye hicret ettiğine dair rivayetlerin yanı sıra daha erken bir dönemde, Musab b. Umeyr ile birlikte hicret ettiği de nakledilmektedir. el-Bera muhacirlerden Medine'ye ilk hicret eden kişinin Musab b. Umeyr olduğunu söyledikten sonra şöyle der: Ona, "Rasulullah (s.a.s.) ne yapıyor?" diye sorduk. Bize, "O yerindedir. Onun ashâbı benim arkamdan geliyorlar." dedi. Sonra İbn Ümmi Mektum geldi. Ona, "Rasulullah (s.a.s.) ve ashâbı ne yapıyorlar?" diye sorduk. "Arkamdan geliyorlar." dedi.

İbn Ümmi Mektum, bir süre Suffe'de ve Mahreme b. Nevfel'e ait olan Darü'l-Kurra'da kaldı. Bilal-i Habeşi ile birlikte Peygamber (s.a.s.) için müezzinlik yapıyordu. Rasulullah (s.a.s.), gazvelerinin çoğunluğunda, insanlara namaz kıldırması için onu Medine'ye kendi yerine vekil tayin ediyordu. Hz. Peygamber'in onu on üç kez vekil tayin ettiği rivayet edilir. Hz. Peygamber'in onu Karkaratülküdr, Buhran, Uhud, Hamra-ülesed, Nadiroğulları, Hendek, Kurayzaogulları, Lihyanoğulları,

İbn Ümmi Mektum, Hz. Peygamber'in iki müezziniinden biridir. Bilal ezan okur, İbn Ümmi Mektum ise kamet getirirdi.

Gâbe, Hudeybiye, Mekke'nin fet-hi ve akabinde gerçekleştirilen Huneyn ve Taif gazvelerinde İbn Ümmi Mektum'u vekil bıraktığı bilinmektedir. Tebük gazvesinde İbn Ümmi Mektum ya da Muhammed b. Mesleme'nin vekil bırakıldığı nakledilmektedir. Veda Haccı'nda da Hz. Peygamber'in Medine'de bıraktığı vekil İbn Ümmi Mektum'dur.

İbn Ümmi Mektum, vekil olarak görevlendirildiğinde vakit namazlarında Müslümanlara namaz kıldırırdı. Ayrıca cuma namazını da kıldırırdı. O, minberi soluna alarak minberin yanında hutbe okurdu.

İbn Ümmi Mektum, Hz. Peygamber'in iki müezziniinden biridir. Bilal ezan okur, İbn Ümmi Mektum ise kamet getirirdi. Bazen de İbn Ümmi Mektum ezan okur, Bilal kamet getirirdi. Sabah namazı için Bilal erken ezan okur, daha sonra İbn Ümmi Mektum ezan okurdu. Hz. Peygamber (s.a.s.) ramazanda, "Bilal erken ezan okuyor. İbn Ümmi Mektum ezan okuyuncaya kadar yiyip için." demiştir.

İbn Ümmi Mektum bir gün Hz. Peygamber'e (s.a.s.), "Ey Allah'ın elçisi! Evim uzaktadır. Ancak ezanı işitiyorum!" diyerek vakit namazlarında namazı Mescid-i Nebevî'de kılmaktan muaf tutulmasını istedi. Ancak Hz. Peygamber, "Eğer ezanı işitiyorsan, sürünerek de olsa icabet et!" diyerek namazlarını Mescid-i Nebevî'de kılmasını istedi.

Allah Elçisi'nin (s.a.s.) bu tutumunun İbn Ümmi Mektum'un evinin mescide gidebileceği bir mesafede olmasından dolayı cemaate devam etmesini istemesinin bir ifadesi olmasının yanı sıra onun toplumdan soyutlanmasını engellemeyi hedeflediğini söylemek de mümkündür.

Cihatla ilgili nazil olan "Müminlerden özür sahibi olmaksızın (cihatten geri kalıp) oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat edenler eşit olamazlar. Allah, mallarıyla, canlarıyla cihat edenleri, derece itibarıyla, cihattan geri kalanlardan üstün kılmıştır. Gerçi Allah (müminlerin) hepsine de en güzel olanı (cenneti) vadetmiştir. Ama mücahitleri büyük bir mukafat ile kendi katından dereceler, bağışlanma ve rahmet ile cihattan geri kalanlara üstün kılmıştır. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Nisa, 4/95-96) ayetinde geçen "özür sahibi olmaksızın" ifadesinin İbn Ümmi Mektum'un cihada gitmesine sebep olan engeli üzerine nazil olduğu rivayet edilir.

Onun cihada katıldığına "Sancağı bana verin, zira ben âmayı. kaçmaya güç yetiremem! Beni iki safın arasına koyun!" dediğini görüyoruz. Hz. Ömer döneminde Irak'ta Sasanilerle hicretin 15. yılında (m. 636) meydana gelen Kâdisiyye Savaşı'na katılan İbn Ümmi Mektum'un elinde siyah bir sancak vardı. Kendisini düşman saldırılarından korumak amacıyla bir zırh giymişti. Daha sonra Medine'ye dönen İbn Ümmi Mektum burada vefat etti. (â. h. 15/m. 636.)

Engel Tanımayan Sahabiler

Rıfat ORAL

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

HZ. PEYGAMBER'İN sahabileri gökteki yıldızlar gibidir. Hangisine bakarsanız ve örnek alırsanız hidayeti bulursunuz. Her türlü zor şartlara ve olumsuzluklara rağmen mücadeleye devam eden bu insanlar geleceğin tarihini yazmışlardır. Engel tanımayan bu insanlar İslam medeniyetinin görkemli mimarlarıdır. Çünkü bedensel engelliler de dâhil hepsi bu başarıya imza atmışlardır.

O günkü İslam toplumunda cahiliye hastalıkları teker teker ortadan kaldırılıyor ve topluma adalet, merhamet, fedakârlık ve paylaşma duyguları hâkim oluyordu. İnsanlar birbirleriyle öyle kaynaşmışlardı ki onları söküp atmak ve yenilgiye uğratmak âdeta imkânsız hâle gelmişti. Bu toplumda öncelikli değer, takva (samimiyet ve mücadele) idi. İslam sürekli onları güçlendiriyor ve zaafılarını törpülüyordu. Toplumdaki fakirlik, sakatlık ve zayıflık gibi problemlerin etkisi sistematik olarak azalıyordu. Hz. Peygamber sahabe-i kiramı öyle yetiştirmişti ki, hiçbirini diğerinden ayırt etmeksizin (liyakatli olması şartıyla) hepsine görev veriyordu. Onların genç ya da bedensel engelli olmaları ikinci plandaydı. İnsanlar da bu uygulamayı hiçbir zaman sorgulamıyor ve dedikodusunu yapmıyorlardı. Mekke'nin fethinden sonra Arabistan'ın en önemli kenti olan Mekke'ye Attab b. Esid isimli 20 yaşlarında bir delikanlıyı vali olarak tayin etti. Kâbe'nin ilk müezzini Ebu Mahzure ise 18 yaşlarında bir gençti. Peygamberimiz insanları iyi yetiştiren idealist bir

kişiydi. Mekke'nin fethinden sonra da Medine'de kalmaya devam etti. Mekke'ye (doğduğu ve büyüdüğü topraklara) dönüp yerleşmedi. Muhacirlerin Mekke'de üç günden fazla kalmalarını istemedi, orada ölenlerin de Mekke dışına defnedilmelerini tavsiye etti. Sanki şöyle bir mesaj veriyordu: Biz burayı Allah için terk ettik/hicret ettik ve bir daha geri dönmeyeceğiz. Onun bu idealist tavrı insanları çok etkilemişti. Bedensel engelli olan sahabiler bile savaşta ve barışta hayatın merkezindeydiler. İşte bunlardan dört örnek sahabe: İbn Ümmi Mektum, Muaz b. Cebel, Abdurrahman b. Avf ve Ebu Süfyan..

İbn Ümmi Mektum (15/636): Gözleri doğuştan görmüyordu. Mekke ve Medine'de hep Hz. Peygamber'in yanındaydı. Kur'an'ı ve sünneti öğrenmek için bütün gücünü sarf ediyor, Hz. Peygamber'e sorular soruyor, sürekli bir şeyler öğrenmek istiyordu. Bir keresinde Hz. Peygamber Mekke'nin ileri gelenlerine İslam'ı anlatırken İbn Ümmi Mektum geldi ve söze karıştı. Gözlerinin görmemesi sebebiyle peygamberimizin İslam'ı anlatmak için nasıl ter döktüğünü fark etmiyordu. Onun pervasız hâlini peygamberimiz biraz yadırgadı ve hoş karşılamadı, hatta sözüne cevap vermeyip yüzünü çevirdi. Bunun üzerine Allah Teala olaya müdahale etti ve Abese suresini indirerek peygamberini uyardı:

"Kendisine bir âmâ geldi diye yüzünü ekşitti ve döndü. Ne bi-

liyorsun; belki o (âmâ vahiyle) temizlenecekti/arınacaktı ya da öğüt alacak ve hatırlatma kendisine faydalı olacaktı. Ama o, kendisini üstün gören kişiye gelince; sen onunla ilgileniyorsun (diğer insanları unutuyorsun). O (kibirli)nin temizlenmemesinden/arınmamasından sen sorumlu değilsin. Huşu içinde koşup gelen o (âmâ) kişiye gelince, onunla ilgilenmiyorsun. Kesinlikle, bu Kur'an bir hatırlatmadır. Dileyen (doğruyu) hatırlar (ve öğüt alır)...” (Abese, 80/1-12.)

Bu ayetler nazil olduktan- sonra Hz. Peygamber'in âmâ olan İbn Ümmi Mektum'a ilgisi daha da artmıştı. Her seferinde onu kabul ediyor, vahyi anlatıyor ve iyi yetişmesine gayret ediyordu. Sesi gür ve güzeldi. Medine'ye hicretten sonra insanlara Kur'an öğretmeye ve okutmaya başladı. Bera b. Âiz diyor ki: “Bize ilk hicret eden kimseler Mus'ab b. Umeyr ile İbn Ümmi Mektum'dur. Bunlar (Medine'de) halka Kur'an öğretiyorlardı.” (Buhari, Menakıbu'l-Ensar, 46.) Medine'de Mescid-i Nebi'de ezanları Bilal-i Habeşi, bazen de İbn Ümmi Mektum okuyordu. Bilhassa sabah ezanlarını İbn Ümmi Mektum okuyordu. Fecr doğunca ona haber veriliyor ve güzel sesi ile müminleri namaza çağırıyordu: “...Hayye ale's-salâh, Hayye ale's-salâh...” Hz. Peygamber savaşa giderken de kendi yerine Medine yöneticiliğini İbn Ümmi Mektum'a bırakıyordu. (bk. İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübra, IV/154-156; İbn Hacer, el-İsabe, IV/495-495 (No: 5780).)

Muaz b. Cebel (17/638): Akabe biatlarında Müslüman oldu. Bu tarihten itibaren bütün tebliğ faaliyetlerine katıldı. Bacağından sakat olan ve topallayan bu büyük sahabinin hareketli bir hayatı vardı. Kendisi ensardan olduğu için Medine'ye gelen muhacirlere yardım etti. Abdullah b. Mes'ud ile kardeş oldu. Kur'an'ın en iyi bilen dört sahabiden ve fetva veren altı sahabiden birisiydi. Peygamberimizin kâtipliğini ve haznedarlığını yaptı. Çok çalışkan olması ve İslam'ı iyi bilmesi nedeniyle Allah Rasulü tarafından önemli bir bölge olan Yemen'e Ebu Musa el-Eş'ari ile birlikte gönderildi (9/630). Oradaki görevi: a- Valilik, b- Kur'an eğitimi ve tebliği, c- Fetva vermek, d- Kadılık yapmak e- Zekât toplamak ve dağıtmaktır. Görevini (11/632) yılında tamamlayıp Hz. Peygamber'in vefatından sonra Medine'ye döndü. Hz. Ebu Bekir döneminde Suriye'nin fethi seferlerine katıldı. Hz. Ömer döneminde Suriye orduları komutanı Ebu Ubeyde b. Cerrah veba salgınından ölünce, Muaz b. Cebel ordu komutanı tayin edildi. Bu bölgede İslami eğitim dâhil birçok hizmetlerde bulunan Muaz b. Cebel Ürdün'de yakalandığı bir taun hastalığında vefat etti (17/638). (bk. *Ibn Sa'd, et-Tabakât, III/437; Ibn Hacer, el-Isabe, VI/107; DIA, Muâz b. Cebel.*)

Abdurrahman b. Avf (32/652): Hz. Peygamber'e ilk iman eden ve aynı anda cennetle müjdelenen on sahabiden birisidir. Peygamberimizden on yaş küçük olan Abdurrahman b. Avf, Mekke'deki baskı ve işkenceler sebebiyle önce Habeşistan'a, sonra da Medine'ye hicret eden sahabe-i kiram arasındaydı. Hz. Peygamber'le birlikte bütün savaşlara katıldı. Uhut savaşında aldığı çok sayıda yara sebebiyle ayağı sakatlandı ve hayatı

Hz. Peygamber sahabe-i kiramı öyle yetiştirmişti ki, hiçbirini diğerinden ayırt etmeksizin (liyakatlı olması şartıyla) hepsine görev veriyordu. Onların genç ya da bedensel engelli olmaları ikinci plandaydı.

boyunca topallayarak yürümek zorunda kaldı. Fakat bu durum onun azminden hiçbir şey eksilmedi. Ticaretle çok başarılıydı. Medine'de ilk defa Müslümanlara ait bir pazar açılmasında ve Yahudilerin ekonomik tekellerinin kırılmasında etkili oldu. Hicretin 6. yılında Allah Rasulü tarafından Dûmetülcendel seriyyesine komutan tayin edildi. Tebük seferinde kıldırıldığı bir namaza Hz. Peygamber de iştirak etti. Hz. Ebu Bekir gibi o dönemde Rasulüllah'a namaz kıldırın ender sahabilerdendi. Vefatında Hz. Peygamber'i kabre indiren dört sahabiden birisidir. Hz. Ebu Bekir ve Ömer dönemlerinde bu iki halifeye de müsteşarlık yaptı. Herkes onunla istişare eder ve reyine (görüşüne) önem verirdi. Hz. Ömer döneminde hac emirliği ve hazine muhafızlığı yaptı. Hz. Osman döneminde de müsteşarlık ve hac emirliği görevine devam etti. Zaman zaman halifeyi uyarırdı. Abdurrahman b. Avf 75 yaşında Medine'de vefat etti ve vasiyeti üzerine cenaze namazını Hz. Osman kıldırdı. Yaşadığı dönemde fetva veren sahabilerdendi. (Daha geniş bilgi için bk. *Ibn Sa'd, et-Tabakât III/68, 229; Ibn Abdilber, el-İstiâb, II/844-850, No: 1447; DIA, Abdurrahman b. Avf.*)

Ebu Süfyan (31/651-652): Mekke'nin fethinden sonra Müs-

lüman oldu. Huneyn seferine, daha sonra Taif savaşına katıldı. Bu savaşta bir gözünü kaybetti. (9/630) Peygamberimiz döneminde Cüreş şehrine vali tayin edildi. Hz. Ebu Bekir döneminde de Necran amilliğinde bulundu. Yetmiş yaşlarındaiken Suriye'nin fethine gönderilen orduya katıldı. Yermük savaşında da diğer gözünü kaybetti. (bk. *Belazuri, Fütuhu'l-buldân, 84, 150; Zehebi, Siyeru alâmi'n-Nübelâ, III/106; DIA, Ebu Süfyan.*)

İslam tarihinde engelli olduğu hâlde çok başarılı olan birçok yönetici, ilim adamı, irşat ve tebliğ ehli kişiler görürüz. İslam dini bu kişilerde oluşturduğu tevhit inancı, risalet telakkisi ve tebliğ bilinci ile onların hayata tutunmalarını ve toplumla bütünleşmelerini sağlamıştır. İnanan insan her zaman başarılı olur ve galip gelir. "Eğer inanıyorsanız, (insanların) en üstünü siz olursunuz." (*Âl-i İmran, 3/139*)

İslâm toplumunda engelli kişilere karşı yardımcı olmak, onlara engelli olduklarını hissettirmemek en önemli dinî ve ahlâkî görevlerimizden birisidir. Allah Resulü bu konuda bize şu tavsiyelerde bulunmaktadır: "Görme engelliye rehberlik etmen, sağır ve dilsizle anlayacağı şekilde anlatman, bir ihtiyacı konusunda senden yol göstermeni isteyeneye yol göstermen, isteyen kimsenin yardımına koşman, koluna girip güçsüze yardım etmen; bütün bunlar senin yapacağın/yapman gereken sadaka türlerindendir." (*Ahmed, el-Müsned, V/168-169.*) Diğer insanlarla olduğu gibi engelli kişilerle de eğlenmek, küçük görmek ve onların gıybetini yapmak kesinlikle yasaklanmıştır. (bk. *Hucurat, 49/11-12.*) Yardıma muhtaç insanlara karşı biraz daha hassas olunması, sevgi ve merhametle davranılması gerekmektedir.

“Hakikat Rabbindendir; sakın şüpheyeye düşenlerden olma.”

(Bakara, 2/147; Âl-i İmran, 3/60.)

Hakikat ve Ona Teslim Olmanın Hazzı

Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ

DİB Başkanlık Müşaviri

BELKİ de insanlığın yaşadığı fikir çilesinin çıkış noktası “Hakikat nedir?” sorusu olmuştur. İçinde yaşadığımız varlıklar ve olaylar dünyasının mahiyetini kavrama isteği insanı bu soru ile karşı karşıya bırakmış gibi görünüyor. Varlıkların ve olayların evrensel ve mutlak bir hakikat zeminine oturup oturmadığı meselesi düşünce dünyasında köklü bir yere sahip olmuştur. “İnsan her şeyin ölçüsüdür, mutlak hakikat diye bir şey yoktur. İnsan sayısı kadar hakikat vardır.” diyen Yunanlı filozof Protagoras’tan beri mutlak hakikati yok sayan bir damar var ola gelmişse de konu ile ilgilenenler düzlemindeki genel kabul evrensel hakikatin varlığı yönündedir.

Temel anlamı ile sabit ve mevcut şey demek olan hakikat İslam felsefesinde varlıkların mahiyetini tayin meselesi olarak değerlendirilmiştir. Buna göre bir şeyin hakikati o şeyin kendine has varlığı demektir. Her şeyin hakikati vardır ve o şey bu hakikatle kendisi olur. Hakikati olmayanın haricte de zihinde de geçekliğinden söz edilemez.

Hakikatin göreceli olduğunu, mutlak hakikatin bulunmadığını söylemek, hakikati arama külfetinden kurtarıyor gibi görünse de iş hiç de öyle değil. “Göreceli hakikatler” olgusunu yabana atmıyorum. Ancak bu mutlak hakikatin olmadığı anlamına gelmemeli. Tam aksine hakikat diye bir şey olmalı ki onun görecelisi olsun. Göreceli hakikatler farklı bakış açılarının ürettiği “yapay hakikatler”dir ve bir toplam değer ifade etmezler.

Eğer gerçekten mutlak hakikat var olmasaydı toplumlar ve milletler yerine kalabalıklardan, insan yığınlarından söz etmemiz gerekecekti. Şu da bir gerçek ki, göreceli hakikatler asıl hakikati hep perdeleme eğilimindedir. Bu yüzden hakikati aramak insanoglunun zihin ve gönül dünyasını bir şekilde daima meşgul etmiştir. Çünkü hakikat hayatın ve varlığın anlamıdır.

“Hakikat Rabbindendir; sakın şüpheyeye düşenlerden olma.” (Bakara, 2/147; Âl-i İmran, 3/60.) ayeti mutlak

hakikat olan Allah’ın yüce zatı ve sıfatları etrafında kavramlaşan ilahî hakikate atf yapıyor. Esasen Kur’an bütünüyle insanı bu hakikatin peşine düşürüp onu bulmasına rehberlik eden bir ilahî mesajlar bütünü temsil ediyor.

Hakikati sunmak da aramak da zor bir süreçtir. Bu bir yöntem ve sebat işidir. O sebeple “Hakikat (rast gele) aramakla bulunmaz, ancak bulanlar hep (usulünce, adam gibi) arayanlardır.” (Bayezid-i Bistami) Selman-ı Farisi’nin İran’dan çıkıp Rasulüllah’ın huzurunda Müslüman oluncaya kadar yaşadığı meşakkatli süreç buna bir örnektir. Hakikat diye sarıldığı Hristiyanlığın susuzluğunu gidermediğini fark edip yoluna devam etmesi kolay bir iş midir? Hakkı kabullenmenin ortaya çıkardığı görev onu ilan etmek, dillendirmek, herkese ulaşmasını sağlamaktır. Hakk’ı görüp kabullenme ile ona zihin dünyamızın dışında hayat ortamı sağlamak birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. O sebeple “En büyük cihat zalim sultan karşısında hak sözü söylemektir.” (Ebu Davud, Melahim, 17.) buyrulmuştur.

Hakikate ulaşmak için onu aramak gerekli ama yeterli değil. Hakikat bazen insanın gözüne girer de bilinemez, görülemez; tefekkür de gerek. Ancak, o da yeterli değil. Tek başına akıl, yolda bırakıp çöllere düşürebiliyor. Bunlar mutlaka olmalı ama bunların yanında hakikate layık ve onun nasıptarı olmak için püf noktasıdır. “İlahî hakikatler zekâdan kalbe değil, kalpten zekâyâ doğru giderler. Allah’ı hisseden kalptir.” demiş Bilaise Pascal. Sanki bu noktaya işaret ediyor.

Hakikat sanki puslu ortamlara, kuytu yerlere mahkûmuş gibi birilerinin onun varlığını hatırlatması, insanların algı alanına mal etmesi gerekmiştir hep. “Hakikat iki kişiye ihtiyaç duyar; biri, onu dillendiren, diğeri onu anlayan...” diyor bir edip. (Halil CİBRAN) “Hakikat çıplak gezmeyi sever.” Gerçekte puslu olan, kuytuda kalan hakikat değil, onu bulmak durumundaki insanın algı dünyasıdır. Eğer hakikat birileri için ulaşılmaz ise ulaş-

mak durumunda olan “engelli” demektir. Bunun için hakikate çağrı ile görevlendirilen peygamberler ile bu işi görev edinen hikmet ehli kişilerin çabası öncelikle insanı engellerden kurtarmaya yönelik olmuştur. Bu süreç, çiftçinin tohumu serpmeden önce toprağı sürmesi, tava gelmesini beklemesi gibi bir şeydir. Toprak kabullenecek durumda değilse etekteki tohumu serpmek boşa emektir. Hz. Musa ve kardeşi Harun’a yöneltilen “Firavun’a gidin ve ona yumuşak söz söyleyin; belki öğüt alır yahut korkar (da hakikati kabul eder.)” şeklindeki ilahî yol gösterme hedefteki adamı hakikate hazırlama işinin ilk adımlarıdır.

Hakikatin mutlak seslendireni Allah’tır. O, bunun için vahiy yöntemini kullanır. Peygamber ise öncelikle, hakikati alıp onu anlayan kişidir. Ardından aldığı- nı insanlara iletme görevi gelmektedir ki bu aşamada peygamber hakikatin dili konumundadır. Hakikati anlayacak ve ona teslim olacak insanlara ihtiyacı vardır ve genellikle bu insanları kendisi yetiştirir. İşin burası peygamberlik mesleği dediğimiz çileli bir mücadele hayatının yaşandığı süreçtir.

Hakikate/hakka teslim olmak ne demektir? Algı dünyanın daha önce karşılaşmadığı, ya da karşılaştığı hâlde içinizdeki güçlü barikatların engellediği o “gerçeğin mutlak özü”nü tanıyıp kabullenmektir. O anda içinizde yaşadığınız büyük değişimi anlatamazsanız da güçlü bir şekilde hissedersiniz. İşte bu durumda biraz “etkisiz” gibisinizdir, çünkü size haksız bir atılganlık ve cesaret kazandıran gurur ve nefsanîyetiniz meşru sınırları içine çekilmiştir. Artık size “en iyi sen bilirsin” diye fısıldayamaz. Belki de başka bir sahnede makam ve kudretin verdiği sahte heybetten vaz geçebilmenin verdiği “yenilmişlik” hâkim olacaktır. Sizi el üstünde tutanların bir anda yok oluvermelerinin şaşkınlığını yaşayabilirsiniz. Ama bunların hepsi geçici bir uyum sürecinin yansımalarıdır. Hemen arkadan büyük bir rahatlama hâkim olur insana; bazen bunu da tanımlamak pek kolay olmaz. Ama “ben yarattım” dediğiniz “küçük dağlar”ı omuzunuzdan atıvermişsinizdir. Kendini güçlü görmek ve göstermek için yüklendiğiniz onca gerginlik ve şişinme hâli gitmiştir. Hakikati kabullenen insan kibrin biriktirdiği negatif enerjiden kurtulmuş olacağı için fiziki yapısı ile de hissedilen bir ruh dinginliğine ulaşılır. Kur’an bize bunu çarpıcı örneklerini sunar.

Hz. Musa’nın gösterdiği mucizeleri alt etmek üzere Firavun’un toplandığı başaracaklarından emin yetenekli sihirbazlar, herkesi şaşkınlığa düşürdükleri sihir malzemelerini yılanı dönüşen mucizevi asaya kaptırınca (Suara, 26/45.) hakikatle yüz yüze geldiler. Çünkü bu işte hile ve göz boyama var mı, yok mu, en iyi bilen onlardı. Her biri o anda bir beyin fırtınası

yaşadı. “Bu harika işi bizim gibi insan olan Musa yapamaz. Yapılabilse biz yapardık. Ortada insanüstü bir durum var. Demek ki Musa’nın söyledikleri doğru. Şu hâlde o bir sihirbaz olamaz. Demek ki o, yardımı “Âlemlerin Rabbi Allah” diye nitelediği kudretten alıyor. Firavun’un iddia ettiği gibi Musa deli biri değil ve Firavun’un ilahlık taslaması tam bir saçmalıkmiş.” Zihinlerinden şimşek hızıyla geçen bu düşüncelerin her biri onların iç dünyalarındaki karanlık katmanları, kuytu köşeleri bir bir yok etti. İman denilen cevherin birinin izin vermesi ya da yasaklaması ile ilişkili bir durum olmadığını o zaman fark ettiler. Hakikat gün gibi önlerinde idi artık: İlahlığa ve ibadet edilmeye layık tek varlık sonsuz kudret sahibi Allah’tır. Yaşadıkları bu müthiş inkılabı dışa vurmanın tek yolu vardı o ortamda: Derhal secdeye kapandılar, “Âlemlerin Rabbine, Musa’nın ve Harun’un Rabbine iman ettik.” diye de yeni konumlarını belirlediler. Ömürleri göz boyamakla geçen bu insanlar davranışlarının neye mal olacağını kestirememiş değillerdi. En ağır işken- ce tehditleri karşısında bile sarsılmadan “Zararı yok, mutlaka Rabbimize döneceğiz. (Musa’ya) ilk inananlar biz olduğumuz için Rabbimizin hatalarımızı bağışlayacağını umuyoruz.” (Suara, 26/50-51.) noktasında tüm yürekleri ile dimdik durdular. Firavun’un katında elde etmeyi düşündükleri yakın konum onlar için bütün anlam ve değerini yitirmişti. “Ballar balını buldum, kovanım yağma olsun.” hazzını yaşıyorlardı. Başka bir hakka teslim oluş örneğini de Yemen’de hüküm süren Seba melikesi vermişti. Neml suresinde detaylarıyla anlatılan olaylar zinciri sonunda “Ben Süleyman’la birlikte âlemlerin Rabbi Allah’a teslim oldum.” (Neml, 27/44.) diyerek Allah’ın zatında anlamını bulan mutlak hakikati kabul etmiştir bu kadın hükümdar. Onun hakikate teslim olarak yaşadığı ferahlık ayetin naklettiği bu ifadede sanki elle tutulur, gözle görülür gibidir. Bunca kudret ve ihtişamına rağmen her şeyin üstünde sonsuz bir kudretin varlığını Süleyman kabul etmiş de kendisi niye etmesindi. Gerçekte Belkis, Hz. Süleyman’ın gönderdiği Hakk’a davet mektubunu alınca epey düşünmüş görünmektedir. Danışmanlarının savaşa eğilim göstermelerine rağmen onun “Krallar bir ülkeye girdi mi orayı harap ederler, halkının ileri gelenlerini çaresiz bırakırlar.” (Neml, 27/34.) demesi onun hakikatin işaretlerini almaya başladığını, Hakk’a teslim oluşunun zihninde yaşadığı bu ön hazırlık üzerine kurulduğu anlaşılıyor. Ruhun sahip olduğu hakkı bulma isteği engellenmezse, bir mektup bile amaca ulaştırır. Aksi hâlde Hz. Musa karşısındaki Firavun tipi ortaya çıkar, “Nuh der, peygamber demez.” insan.

Enes b. Malik (r.a.) diyor ki: “Ben Hz. Peygamber’in (s.a.s.) şöyle buyurduğunu işittim: ‘Yüce Allah, ‘İki sevgilisi (olan gözlerini almak sureti) ile kulumu sınadığımda sabrederse, bu ikisine karşılık ona cenneti veririm.’ buyurdu.”

(Buhari, Merda, 7.)

Sabırla Karşılanması Gereken Bir İmtihan: Engellilik

Hale ŞAHİN

Diyanet İşleri Uzmanı

DÜNYA... Hangimizin daha güzel işler yapacağını sınıdığı uğrak yeri. Dünyaya yolu düşen herkesin bir imtihanı var. Kiminin malıyla, kiminin sağlığıyla, kiminin de evladiyla imtihanı. “Ant olsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz.” buyuran Rabbimiz, sabrederek imtihanı geçenleri müjdeler. (Bakara, 2/155.) Candan eksilterek denemek ne anlama geliyor peki? Bunu en iyi, kıymetini yeterince takdir edemediğimiz sağlığımızı kaybettiğimizde anlarız. Bir gün Allah Rasulü, Enes b. Malik’le beraber gözlerinden çok rahatsız olduğunu öğrendiği ensardan Zeyt b. Erkâm’ı ziyaret etmeye gider. Zeyt’e “Gözlerine bir şey olursa ne yaparsın?” diye sorar. Zeyt, “Karşılığını Allah’tan umarak sabrederim.” cevabını verir. Bunun üzerine Rasulüllah, söylediği gibi davranması halinde Zeyt’e günahsız olarak Rabbine kavuşacağı müjdesini verir. (İbn Hanbel, III, 156.) Hz. Peygamber bir başka vesileyle şöyle der: “Yüce Allah, ‘İki sevgilisi (olan gözlerini almak sureti) ile kulumu sınadığımda sabrederse, bu ikisi-

ne karşılık ona cenneti veririm.’ buyurdu.”

(Buhari, Merda, 7.)

İnsana verilen en değerli nimetlerden biridir görme yeteneği. Yokluğu da aynı oranda insana en çok acı veren... Kimi doğar doğmaz gözlerini karanlığa açarken kimi de ömrünün sonlarına doğru karanlığa mahkûm oluyor. Hiç ummadığımız bir anda, hiç beklenmedik bir sebeple, belki bir kaza ya da hastalık nedeniyle gözlerimiz görmez, kulaklarımız işitmez, dilimiz konuşmaz ya da elimiz ayağımız tutmaz olabilir. Şimdiye kadar sağlıklı olmamız, bedenlen hiçbir kusurumuzun olmaması bundan sonra da sağlıklı kalacağımız anlamına gelmez. Hayatımızın kalan kısmında bir engelli ya da engelli yakını olarak imtihana tabi tutulabiliriz. Dolayısıyla engellilik dünyada karşılaşılacak imtihan türlerinden yalnızca biri olup yadırganacak ve küçümseenecek bir durum değildir. Aksine sabırla karşılandığında cennetle mükâfatlandırılacak bir imtihan şeklidir.

Merhametlilerin en merhametlisi olan Allah, hiç kimseye kaldıramayacağı yükü

yüklemeyiz. Dünyada çeşitli musibetlerle sınıadığı kullarını ahirette de muhakak gözetir. Batan bir diken bile olsa Müslüman'ın başına gelen her türlü musibeti günahlarına kefarete kılar. (Müslim, Birr, 49.) Her hâlükârda Allah'tan afiyet dilemeyi bilen bir insan olarak mümine yakışan tavır, başına güzel bir iş geldiğinde şükretmek, bir sıkıntı geldiğinde ise sabır göstermektir. Böyle davrandığı takdirde ikisi de onun için hayır olur. (Müslim, Zühd, 64.) Eyüp (a.s.)'ün sabrı misali, bir derde uğradığımızda merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'a sığınıp yardım dileyerek (Enbiya, 21/83-84.) hayatta karşılaştığımız hem maddi hem de manevi birçok engeli aşabiliriz.

Engellilik hiçbir şekilde sosyal hayattan uzak kalmayı gerektirmez. Güçleri yettiği ölçüde engelliler toplum içerisinde çeşitli görev ve sorumlulukları üstlenebilirler. Hz. Peygamber bazı engelli sahabileri imamlık, müezzinlik ya da kadılıkla görevlendirmiş, savaşa gittiğinde yerine vekil olarak bırakmıştır. (Buhari, Ezan, 11, Cihad, 164; Ebu Davud, Harac, 3.) Hatta savaş gibi olağanüstü bir durumda bile cihada çıkmak için kendisinden izin isteyen bazı engelli sahabilerin taleplerini ruhsat vermekle birlikte geri çevirmemiştir. Nitekim total olması nedeniyle oğullarının Allah Rasulü'yle görüşerek Bedir Savaşı'na katılmasına mani oldukları Medine'nin önde gelenlerinden Amr b. Cemuh "Siz beni Bedir günü cennete kazanmaktan alıkoymuştunuz." diye serzenişte bulunmuş ve Uhud Savaşı'na katılıp şehit olmak istediğini bildirmişti. Bir gün Rasulullah'a gelerek "Ey Allah'ın Rasulü! Ne dersin, eğer ben şehit oluncaya kadar Allah yolunda savaşsam, cennette bu (total) ayağım düzelmiş bir şekilde yürüyebilecek miyim?" diye sormadan edemedi. Hz. Peygamber'den olumlu cevap alması üzerine savaşa katıldı ve şehit düştü. Savaş meydanında Amr'ın cenazesini

gören Allah Rasulü "Sanki seni cennette bu ayağın iyileşmiş bir vaziyette yürürken görüyor gibiyim." dedi. (İbn Hanbel, V, 300; Zehebi, Nübele, I, 255.)

İnsan hayatını zorlaştırmak yerine kolaylaştırmayı ilke edinen dinimizde engelliler ibadet hayatlarında yapamayacakları görevlerle yükümlü tutulmazlar. (Nur, 24/61.) Onların güçleri yettiği şekilde ibadet etmelerine izin verilerek, Allah'a kullukta hiçbir engel olmadığına dikkat çekilir. Evi ile mescit arasındaki hurmalıklar ve ağaçlar nedeniyle cemaatle namaza gelmekte zorlanan ve kendisine her zaman yardımcı olacak birini de bulamayan görme engelli sahabe İbn Ümmü Mektum'un evinde namaz kılmak üzere izin istemeye geldiği Hz. Peygamber'in ezanı işitip işitmediği sorusuna olumlu cevap vererek "Öyleyse gel." tavsiyesine muhatap olması da aynı gerekçeye dayanmaktadır. (İbn Hanbel, III, 424.)

Bedenen herhangi bir engelimiz olabilir. Ancak bu durum, hiçbirimizin insanlık değerini düşürmez ya da birimizi diğerinin yanında kusurlu kılmaz. Rabbimiz bize dış görünüşlerimize ve zenginliğimize göre değil, kalplerimize ve amellerimize göre değer verir. (Müslim, Birr, 34.) Hz. Peygamber'in ifade ettiği üzere kalp iyi ve sağlıklı ise bütün vücut iyi ve sağlıklı demektir. Fakat kalp hastaysa bütün vücut hasta olur. (Buhari, İman, 39.) Buna göre asıl engel, hakikat karşısında kalplerde olan engeldir. Rabbimizin "...gerçek şu ki, gözler kör olmaz; lakin göğüsler içindeki kalpler kör olur." (Hac, 22/46.) diye açıkladığı gibi. Kendilerine kalpler, gözler ve kulaklar verildiği halde bunlarla hakikati anlamamakta ısrar eden, hakikate gözlerini ve kulaklarını kapatan niceleri, Allah katında manevi engelliliğin ne derece tehlikeli ve küçük düşürücü olduğunun farkında bile değiller. (A'raf, 7/179.)

İnsana verilen en değerli nimetlerden biridir görme yeteneği. Yokluğu da aynı oranda insana en çok acı veren... Kimi doğar doğmaz gözlerini karanlığa açarken kimi de ömrünün sonlarına doğru karanlığa mahkûm oluyor.

Öteki Yakanın Çocukları

Selma ÖZEŞER

ONLAR öte yakanın çocukları, tecrittekiler... İçine şeytan kaçanlar! Odalara kapatılıp cezalandırılanlar. Eski çağlarda sırf bu sebepten yakılanlar.

Değersiz görülüp horlanış, bu toplumsal öteleyiş ailede başlıyor belki.

Bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. Böyle diyerek kapatıyoruz bu meselenin üstünü.

Remz etmek / örtmek / saklamak / korumak

Her biri başka bir durumla müsemma sözcükler.

Sayılardan, rakamlardan, istatistiklerden söz etmeden, ayet ve

hadislere yaslanmadan, gereklilik kipinden medet ummadan yazmak, meseleye bu açıdan dokunmak ve tam da özünden yakalayıp anlatabilmeyi isterim.

Mümkün müdür?

Belki!

İçime dönüp baktım. Ben bu kangren olmuş meselenin neresindeydim.

Nerede durmam gerekirken nerede duruyordum. Çocukluğunu engelliler arasında geçiren engelli olmaya ramak kalmışken annesinin yoğun çabasıyla şimdi sağlam sayılan ben. Çocuk felci illetinden son anda kurtulmasına rağmen, o hastalığın izlerini sol yarisında

taşıyan ben.

Şükür diyerek anımsadığım o zor yıllar. Çocukların alayları ve annemin hiç bitmeyen sabrı ve bana aşıladığı özgüven.

Öyle netameli bir çağda yaşıyoruz ki, her gün çocuklara, hayvanlara, engellilere ve kendinden zayıf gördüğüne eziyet çektiren insanların arasında ses çıkarmadan yaşayıp gidiyoruz. Haber kanallarında, gazetelerde bu gibi haberleri işitsek bile etkilenmiyoruz artık, âdeta duyarsızlaştık.

Her Müslüman faydalı olmak zorunda değil miydi?

Hâlbuki bizde: "Esir yaratmayan bir tanrıya iman vardır."

Ve iki cihanın güneşi Peygamberimizi, Yüce Allah: Güzel ahlak üzerine yaratmamış mıydı?

Hâlbuki hepimiz buna iman etmiştik.

Ama unuttuk.

Dinin ne?

“Dinim İslam.”

Küçükken bu soruyu sorduklarında hemen hiç tereddütsüz “dinim İslam” cevabını verirdik.

Özlüyorum o günleri, günahsız zamanlarımı ve tertemiz inancımı. Şimdi sorgulanacak ne çok yanlışımız, eksliğimiz ve ihmalemiz var. Çözüm üretilmişse sorunun kaynağına inmiyoruz. Açıp okumuyoruz. Dinimizi kullaktan dolma öğrendiğimiz yetmiyormuş gibi basit meselelerle uğraşmaktan işin özüne inemiyor, “insanca yaşamak” her yaratılanın hakkı düsturuna da riayet etmiyoruz.

Bize yapılmasını istemediğimizi çok kolayca başkalarına yapıyor, yapılanı seyirci kalıyor, kılımları kıpırdatmıyoruz. Kapımızı örtünce bütün sorunlar dışarda kalıyor. Biz evimizde rahat döşeklerimizde mışıl mışılken; aç komşumuzu, sokakta yaşayanları; engelinden dolayı bir işi, hatta yiyecek ekmeği olmayanları aklımızın ucundan bile geçirmiyoruz.

Geçen yıl çalıştığım okul bir kız lisesiydi. Okul ve şahsım adına bir ilki yaşadık. Çeşitli seviyelerde dört duyma engelli öğrencimiz oldu. İkisi cihazla duyuyor ve konuşabiliyordu. Onlarla normal bir şekilde eğitim-öğretimi sürdürdük. Onlar engellerini engel olarak görmediler, azimleri sayesinde pek çok öğrencimizden daha başarılı oldular. İki öğrencimiz ise cihazla çok zor duyuyor ancak

Özlüyorum o günleri,
günahsız zamanlarımı ve
tertemiz inancımı. Şimdi
sorgulanacak ne çok
yanlışımız, eksliğimiz ve
ihmalimiz var. Çözüm
üretilmişse sorunun
kaynağına inmiyoruz. Açıp
okumuyoruz. Dinimizi
kulaktan dolma öğrendiğimiz
yetmiyormuş gibi basit
meselelerle uğraşmaktan işin
özüne inemiyor, “insanca
yaşamak” her yaratılanın
hakkı düsturuna da riayet
etmiyoruz.

anlaşılır bir şekilde konuşamıyorlardı. Destek programlarıyla bir nebze iletişim kurabildim onlarla ancak benim ve diğer öğretmen arkadaşların formasyonu işitme engelli öğrenciler için yeterli değildi. Çocukların vakit geç olmadan İşitme Engelliler okuluna gitmesi gerekiyordu. Bunu psikolojik danışmanımız aracılığıyla velilerle paylaşmak istedik ancak bir sonuca ulaşamadık. Çocuklarının, özellikle kız oldukları için, adlarının “sakat” a çıkmaması için “o okula” gönderilmesini istediklerini belirttiler.

Anladık ki; beyinlerdeki engeli kaldırmadan, bedensel engelin üstesinden gelmek imkânsız.

Spastik oğlu olan bir arkadaşım: Nasıl üstesinden geliyorsun, her seferinde hoş davranış içinde

olmayı, dediğimde.

“Bir engelli çocuğa yardım edebilmek için önce engelli annesi/babası olduğunu kabulleneneceksin. Bu da o kadar kolay olmuyor. Psikolojik ağır bir süreçten geçiyoruz.” demişti.

Ya bir yol bul, ya bir yol aç, ya da yoldan çekil, demiş Konfüçyüs asırlar önce. O demiş demesine de, peki biz âdemoglu havvakızı çekilmiş miyiz yoldan?

Elbette hayır! O yoldan, çekilebilmemiz için yasal zorunlukların olması lazım. Biz böyleyiz.

Hayatımızın her alanında engelleyen biri olarak varlığımızı sürdürürken empati denilen meziyetin farkında bile olmuyoruz çoğu kez.

Engellilik söz konusu olduğunda ne kadar empati yapmaya çalışsak da ne yazık ki bu kanayan yaraya çözüm üretemiyoruz.

Herhangi bir engeli olan insanlara ya görmezden gelerek duyarsızlığın en doruk noktasından yaklaşıyoruz ki; pek yaklaşmak olmuyor bu, ya da yapmacıklık acıma ile karışık gereksiz bir merhamet gösteriyoruz bir çuval inciri mahvediyoruz. Yardım edelim derken her iki yoldan da engellilerin hayatını zorlaştırıyoruz.

Yeni yasalarla engellilere iş imkânı sağlanmış hatta zorunluluklar getirilmiş olsa bile, engelli insanlara atıl görevler verilerek ayak altından bir köşeye çekilmeleri isteniyor. Maaşları veriliyor lakin üretebilme, faydalı olabilme en önemlisi işe yarabilme hakları ellerinden bilinçsizce alınıyor.

“Eğitim şart” bıkıracak kadar çok kullanılan bir söz öbeği olsa da haklılığını maalesef hiç kaybetmiyor.

Cahil insan belki bir nebze affedilebilirse de üniversite mezunu ihtisaslaşmış insanlar bile işlerini yaparken cehaletin başka bir penceresinden arzıendam ediyor.

“Yooooo bakınız orada durun! Ben bir ömür okul projesi çizdim, vasıta ile binlerce öğrenci aydınlandı.” diyen mimarlarımız mühendislerimiz olacaktır kuşkusuz.

Kuzum sizin yaptığınız okulun engelli girişi ve çıkışı yok. Bu okulları engelliler okumasın diye mi inşa ediyorsunuz. Nerede asansör nerede tekerlekli sandalye iniş çıkışı. Tuvaletler bile onların kullanımına uygun değil. Mahremiyetleri çok kez ihlâl ediliyor diye düşünüyorum. Yeni binalarda göstermelik olarak yapılmış engelli tuvaletlerine bir bakın, temizlik alet ve edevatından iş yapılamaz durumda.

Çok uzağa gitmeye gerek yok apartmanlarımız, sokaklarımız, yaya kaldırımlarımız da onların hayatlarını rahatça sürdürmelerine uygun değil.

Bütün bunlar bu yaranın en bilindik yanı elbette ki. Peki, bilinmeyen yanları neler? Engelleri kalplerden ve beyinlerden yok etmek için ne yapabiliriz? Onları rehabilite etmek, azami derecede işgüçlerinden yararlanmak, bir başına hayatını sürdürebilir şekilde yaşam inşa etmek için, kısacası, hayata kazandırmak için neler yapabiliriz.

Hep yetkililerden bir şeyler beklemek yerine, sade vatandaş olarak üstümüze düşen sorumluluğu yerine getirdiğimizde; hem biz, hem toplumu oluşturan diğer bireyler yeteri kadar mutlu olacak.

Bu meselenin şahsi boyutunda ise ahlaki ve vicdani boyutta çözüme

kavuşması için kendi içimizden bir değişikliğe gitmemiz, yenilenmemiz gerekmektedir.

Düşünün!

Yaratılışımızdaki gayeyi tefekkür etmek için bir pencere önü elimizde kahve. Gülümseyivermek ve şükretmek yüce yaratana, hem nasıl...

Kerelerce...

Kıvanmak, sonra var olanlara hamtlar, senalarla...

Bilinçli ya da bilinçsiz bütün samimiyetimizle: sağlığımız, var-sıllığımız için, çocuklarımız, ana babamız, kardeşlerimiz, işimiz için... En çok sağlıklı olduğumuz için.

Sonrasında günlük hay huy arasında unutuvermek...

Unutuşun ardına saklanan dokunmaya kıyamadığımız mı, yoksa dokunmaktan korktuğumuz mu gizli?

Çözebilmemiş değilim. Çözebilen önden buyursun.

Acıyı görmeyi denemeliyiz acı çeken değil; acı çekene acımadan acının karşısında çözüm de üretebiliriz

Acıyı görmekten söz etmişken acıma ve merhamet arası gelgitlerimizle çoğunlukla bu iki duyguyu birbirine karıştırarak yansıtırız karşımızdakine.

İnsanların cehaletinden, bir engelli karşısında içine cin kaçmış gibi davranmalarından yorulduğumu düşünüyorum.

Sağlıklı bireyler olarak onların yaşamını kolaylaştıracağız, onların yerine iş görmeyeceğiz. Şunu kesinlikle bilmemiz gerekiyor; belki bir duyulanı eksik ancak takviye olarak başka duyulanı sağlıklı insanlarınkinden daha çok

gelişmiş bu da onların hayatını kolaylaştırıyor.

Yıllar önce üniversite yıllarımda bir arkadaşımın akrabasını ziyarette görme engelliler okuluna gittik. İlk kez böyle özel bir okula gelmiştim. Şaşkınlıkla etrafı seyrederken engellilerin çok kolay biçimde günlük aktivitelerini yerine getirdiğine şahit oldukça şaşkınlığım bir kat daha artıyordu. Sonunda üst kattaki bekleme salonuna görme engeli olan bir bey tarafından çıkarıldık. Beklediğimiz kızımız koridorda görüldü, acele etmeden kendinden emin bir eda ile yanımıza geldi, tanıştırdım. Sohbet ilerledi konuşurken koluma dokundu ve duraladı. “Kırmızı ipte Türkan Şoray kirpiği çok güzel durmuş dedi.” Üzerimdeki kazağın modelini dokunarak tahmin etmesini yadırgamadım ancak rengini bilmesi beni şaşkınlığa düşürmüştü. “Nasıl?” diye bildim sadece. Tekrar dokundu: “kırmızı ip sert olur diğer renklere göre dedi. Hem senin sesinde kırmızının her tonu var, yansımış.” diyerek latife yapmayı da ihmal etmedi. Özel alfabeyle okuduğu romanlardan ve yazarlardan söz ettik. Baktım aramızda bir şey dışında hiçbir fark yok gibiydi.

Tek fark, onun bizden daha çok yaşamın güzelliğinin farkında olmasıydı.

Çünkü onlara Yüce Yaradan: “Herhangi bir kulumu gözlerinden mahrum bırakmak suretiyle imtihana tabi tuttuğumda, sabrederse, gözlerine karşılık ona cenneti veririm.” (Buhari, Merda, 7.) demiştir.

Cennetle müjdelenen bu özel insanlara özel oldukları hissettirilen dönemleri görmek umudundayım.

Anadolu'ya Türkistan'dan Nefes Veren Bir Veli:

AHMET YESEVİ

Tesirinin büyük bir coğrafyada hüküm sürmesi, hâlâ üzerinde konuşuluyor, ilham alınıyor oluşu da onun gönüllere ne derece nüfuz ettiğinin ve silinmez bir iz bıraktığının göstergesidir.

Ahmet Yesevi Türbesi

Kâmil BÜYÜKER

HAYATI, tesir ettiği coğrafya, ilham olduğu gönüller düşünüldüğü edebî şahsiyetinden ziyade ehli-sünnet vurgusu ve tasavvuf yolunda açtığı cığrıyla Türkistan'dan başlayarak Anadolu'yu da kuşatan en büyük isimlerden birisi belki de en başta geleni Ahmet Yesevi. Tesirinin büyük bir coğrafyada hüküm sürmesi, hâlâ üzerinde konuşuluyor, ilham alı-

nıyor oluşu da onun gönüllere ne derece nüfuz ettiğinin ve silinmez bir iz bıraktığının göstergesidir.

Hace Ahmet Yesevi ya da Pir-i Türkistan menkıbevi şahsiyeti tarihî şahsiyetinin yer yer önüne geçmiş olsa da Türkistan'dan başlayarak, Türk illerine, Anadolu'ya ses ve nefes vermiş şahsiyetlerden birisidir. "Ahmet Yesevi'nin Türk

tarihindeki ehemmiyeti, yalnız beş-on parça yahut birkaç cilt tasavvufi manzumeler yazmış eski bir şair olmasında değil, İslamiyetin Türkler arasında yayılmaya başladığı asırlarda, onlar arasında ilk defa bir tasavvuf mesleki vücuda getirerek ruhlar üzerinde asırlarca hüküm sürmüş olmasındadır." (Fuat Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 1993, s. 114.)

Köprülü'nün bilgileri ışığında Ahmet Yesevi

Hoca Ahmet Yesevi hakkında bilgilerimiz henüz istenen düzeyde olmasa da bu alanda en tafsillatlı çalışmayı Fuat Köprülü yapmıştır. Onun bilgi ve beyanları ışığında Ahmet Yesevi'nin bugün Çin'in şarki Türkistan bölgesinde Aksu sancağına bağlı ve Aksu'nun kuzey doğusunda bulunan Sayram kasabasında doğduğu ve doğum tarihinin net olmamakla birlikte 5. asrın ortalarına tekabül ettiğini aktarıyor. Henüz çocukken Yesi şehrine yerleşmiş olan Ahmet Yesevi bu şehre nispetle Yesevi lakabını almıştır. İlk yıllarının burada geçtiği daha sonra bir büyük bir İslam merkezi olan Buhara'ya geldiği de hayatına dair ilk bilgilerdir. İlk tahsilini Arslan Baba'dan alan Yesevi, Buhara'da ise Yusuf Hemedani'nin rahle-i tedrisinden geçer.

Yaşadığı ve hizmet ettiği zaman diliminde 1157'lerde Sencer ölmüş, bölgede Harizmşahlar güçlü bir İslam devleti olarak varlığını hissettiriyordu. Ahmet Yesevi, şartları ve imkânları değerlendirerek yoğun bir irşat ve hizmet dönemi yaşadı. Böylece Sır-Derya ve Taşkent çevresinde, hatta daha kuzeydeki bozkırlarda tanındı. Etrafında, Buhara, Semerkant ve bazı Horasan şehirlerinde olduğu gibi İran dil ve edebiyatına vakıf, o âdetlerle ülfet etmiş danişmentler değil, İslamiyet'e yeni, fakat çok kuvvetli rabitalarla bağlanmış, saf, sade Türkler toplanmıştı. Bu yüzden, Arap ilmini ve Acem edebiyatını iyi bildiği hâlde müritlerine, dervişlere ve çevresinde toplanıp sohbetine katılanlara anlayabilecekleri bir dil ile hitap etmeyi tercih etti. (Kemal Eraslan, *Ahmed Yesevi, DİA, c. II, s. 161.*)

Yesevilik, XIII. yüzyıldan itibaren Türkistan sınırlarını aşarak Yesevi dervişleri vasıtasıyla Anadolu'ya ulaştı. İslamiyet'in Türkistan'da yayılmasında büyük hizmeti görülen Yesevilik, daha sonraki yüzyıllarda Anadolu Türklüğünün de fikir ve kültür kaynaklarından biri oldu.

Ahmet Yesevi'nin, hikmetlerinde Sünni anlayışa ve Hanefi mezhebine bağlılığının izleri kendisini hissettirir. Dolayısıyla onun Türkler arasında Sünni anane ve Hanefi ekolünün yaygınlaşmasına tesiri olduğu söylenebilir. Hoca Ahmet Yesevi kuvvetli şahsiyetiyle, Türkler arasında asırlarca yaşayan bir tarikat kurdu ki bu bir Türk tarafından ve Türkler arasında kurulmuş olan ilk tarikattır. İşte bundan dolayı Yesevilik ve Ahmet Yesevi'yi tetkik etmekle, Türk tasavvufunun en eski ve en asli bir kısmını açıklamış oluyoruz. (Köprülü, s. 114.)

Ahmet Yesevi, doğduğu coğrafyada ve özellikle çevre Türk illelerinde coşkun bir şekilde karşılanması ve sözlerinin makes bulmasında Allah'ın varlığı ve birliğine, İslam dininin özüne ters düşmeyen eski Türk millî geleneklerini dışlamamasını, onları müsamaha ile karşılamış olmasını, onların Türk-İslam kültürüne renk katacak şekilde mana ve değer kazanmasını temin etmesini ifade edebiliriz. Bu metodu sayesinde ki, Türkler büyük bir zorluk çekmeden Müslüman olmuşlardır.

Rivayete göre, Ahmet Yesevi'nin on iki bini kendi yaşadığı muhitte, doksan dokuz bini de uzak ülkelerde bulunan müritleri ve geleneğe uygun olarak hayatta iken tayin ettiği pek çok halifesi bulunmaktaydı. İlk halifesi Arslan Baba'nın oğlu Mansur Ata idi. Mansur Ata 1197 yılında vefat

edince yerine oğlu Abdülmelik Ata, Abdülmelik Ata'nın vefatından sonra yerine oğlu Tac Hacı, daha sonra da onun oğlu Zengi Ata irşat mevkiine geçtiler. İkinci halifesi Harizmli Said Ata, üçüncü halifesi, Yesevi tarzındaki hikmetleri ve menkıbeleri ile Türkler arasında büyük bir şöret ve nüfuz kazanan Süleyman Hakim Ata'dır. Hakim Ata Harizm'de yerleşip irşada başladı, 1186 yılında vefat edince Akkurgan'a defnedildi. Hakim Ata'nın en meşhur müridi Zengi Ata idi. Zengi Ata'nın başlıca müritleri ise Uzun Hasan Ata, Seyyid Ata, Sadr Ata ve Bedr Ata'dır. Yeseviye silsilesi bilhassa Seyyid Ata ile Sadr Ata'dan gelmektedir. (Eraslan, s. 161.)

Türkistan'dan bütün Türk illerinde ve Anadolu coğrafyasında hüküm süren Yesevi ışığı

Yesevilik, XIII. yüzyıldan itibaren Türkistan sınırlarını aşarak Yesevi dervişleri vasıtasıyla Anadolu'ya ulaştı. İslamiyet'in Türkistan'da yayılmasında büyük hizmeti görülen Yesevilik, daha sonraki yüzyıllarda Anadolu Türklüğünün de fikir ve kültür kaynaklarından biri oldu. Bektaşilik ve Nakşibendiliği etkiledi. Hacı Bektaş-ı Veliler, Sarı Saltuklar, Geyikli Babalar, Musa Babalar, Abdal Muradlar onun ateşlediği aşkla hizmet yolunda yürüdüler, kendi zamanlarında birlikte yol aldıkları Türk insanının gönlün-

deki irfan cevherini açığa çıkardılar. Yunus Emre, Âşık Yunus, Eşrefoğlu, Süleyman Çelebi, Üftade, Yazıcıoğlu Mehmet, Şeyh Şaban-ı Veli, Hüdayi, İsmail Hakkı Bursevi, İbrahim Hakkı Erzurumi Hazretleri ve benzerlerinin manzumeleri de, -kimileriyle aralarında yüz yılları aşan zaman farkı olsa da- Ahmed Yesevi Hazretlerine ait hikmetlerin Anadolu ikliminde bir devamı gibidir. Bu zatlar, kendilerinden önce bu dünyadan gelip geçmiş olan Pir-i Türkistan-Kul Hacı Ahmet Yesevi ile aynı üslup, aynı anlam, aynı değer yargıları ve aynı hikmette birleşmişler, aynı potada eritmişlerdir. (Hüseyin Algül, "İslam Dininin Türkler Arasında Yayılmasında Hoca Ahmed Yesevi Örneği", Uluslararası Türk Dünyasının İslamiyete Katkıları Sempozyumu Bildiriler, Isparta 2007, s. 51.)

Ahmet Yesevi mürsidi Yusuf Hemedani'nin vefatını müteakip irşat mevkiine önce Abdullah-ı Berki sonra Hasan-ı Endaki (v. 1160) geçti. Bu zatın ölümünden sonra Ahmet Yesevi Hazretleri, Hacı Yusuf el-Hemedan geleneğini yürütmek üzere görevi üstlendiyse de bir süre sonra yerini Şeyh Abdülhalik-ı Gucdüvani'ye bırakarak Yesi'ye döndü ve ölünceye kadar hizmetini orada sürdürdü.

63 yaş sonrası ve Peygamber aşkının derin tezahürleri

Ahmet Yesevi Hazretlerinin Hz. Muhammed (s.a.s.)'e olan muhabbeti o kadar derindi ki, menkıbevi ve ananevi anlatıma göre Hz. Peygamber'in vefat yaşı olan 63 yaşına ulaştığında tekkesinin avlusunda bir çilehane hazırlattır. Bunun, merdivenle inilen ve ancak bir kişinin sığabileceği genişlikte lahdi andıran bir hücre olduğu söylenir. Geri kalan öm-

rünü, vefatına kadar orada ibadet ve riyazetle geçirir. O dar yerde zikrettikçe dizlerini göğüslerine sürte sürte her ikisi de delindiği için kendisine, "Serhalka-i Sineri-şan: Yüce Allah'ı zikir ve Muhammed Mustafa (s.a.s.)'ya muhabbet uğrunda sinesi delinenlerin baş halkası" denilmiştir. 1166 Yılında vefat eden Ahmet Yesevi Hazretleri, Yesi'de (Türkistan'da) toprağa verildi. Ahmet Yesevi, Türkistan-Kırgızistan (merkezi Doğu sahası), Idil Boyu (Kuzey sahası), Anadolu ve Rumeli (Batı sahası)'nda önemli izler bıraktı. Öldükten sonra Yesi (Türkistan) şehrindeki kabri Türk dünyasının önemli ziyaret yerlerinden biri oldu.

İlahî neşe ile bezeli bir Divan: Divan-ı Hikmet

Ahmet Yesevi'den bizlere kalan en önemli miras onun Divan-ı Hikmet isimli tasavvufi manzumelerini içine alan eseridir. Her bir manzume kendi içinde ilahî neşveyi barındırdığı için hikmet yüklüdür ve bu yüzden adı da Divan-ı Hikmet'tir. Köprülü, Divan-ı Hikmet'in iki yönüne vurgu yapar ve şunları söyler: "Divan-ı Hikmet'in iki bakımdan büyük bir ehemmiyeti vardır: 1. Ahmet Yesevi XII. yüzyılda öldüğü cihetle, bu eser İslami Türk edebiyatının Kutadgu Bilig'ten sonra en eski bir örneğini göstermektedir. Lisani ve edebî mahsul-lerin pek az bulunduğu bir devre ait olan böyle bir eserin gerek lisan, gerek edebiyat tarihi bakımından çok büyük bir kıymeti haiz olacağı tabiidir. 2. Eski Halk edebiyatının birçok unsurlarını alarak İslam ruhunu o unsurlarla – yani eski millî şekiller ve eski vezinlerle- ifade eden ilk eser olmak bakımından da Divan-ı Hikmet'i

tasavvufi Türk Edebiyatının en eski ve en mühim abidesi saymak zaruretindeyiz." (s. 119-120.)

Yine o, yazdığı her manzume-de günahlardan istigfar eder, vahdet-i vücud görüşünü en ince noktasına kadar aktarır, şeriata sıkı sıkıya bağlıdır ve zerrece sapmaz.

İşte o hikmetli beyitlerden bir kaçını sözün hülasesi olarak buraya alıntılalım:

Nerde görsen gönlü kırık, merhem ol sen

Öyle mazlum yolda kalsa hem-dem ol sen

Maşher günü dergâhına mahrem ol sen

Ben sen diyen kimselerden geç-tim işte

...

Allah diyerek ateşe girdi Halilullah

O ateşi bostan kıldı görün Allah Baş eğerek ağlayıp dedi şey'en lillâh

Fakir miskin ateşte ne diye hevâ kıl-sın

...

Zekeriyyâ gibi başıma bıçkı koy-sam

Eyyüp gibi hem tenime kurtlar sakam

Mûsâ gibi Tür dağında tâat kıl-sam

Bu iş ile ya Rab seni bulur mu-yum?

Yunus gibi deniz içinde balık ol-sam

Yusuf gibi kuyu içinde vatan tut-sam

Yakup gibi Yusuf için çok ağla-sam

Bu iş ile yâ Rab seni bulur mu-yum?

Kalbin Nuru Tefekkür

Dr. Lamia LEVENT ABUL

Diyanet İşleri Uzmanı

EY SALİK, kalbin ve aklın ışığı olan tefekkür, sana marifet meyvesini sunacak olan yegâne yoldur. O ışıktan mahrumiyet de karanlıklara mecbur ve mahkûm ettirir. Ancak sermayen varsa tefekküre ehil olur, tefekkür kandilini yakabilirsin. Bil ki, kalbi tefekkürden mahrum bırakmak; nefsi ihmal etmek ve ömrü beyhude geçirmektir der İbn Furek.

Hak Telala seni yaratırken akıl ve kalple mücehhez kıldı ki O'nu ve yarattıklarını tefekküre yol bulabilesin. Hep akıl öncelenir söz konusu düşünmek, tefekkür etmek olunca. Ancak akıl düşünmek için gerekli delilleri alır ve kalp süzgecinden geçirir ki, Kur'an'ın ifadesiyle "ulû'l-elbap" yani gerçek akıl sahipleri kalpleriyle akleden ve tefekkür eden kimselerdir. "Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, düşünecek kalpleri, işitecek kulakları olsun? (Dolaştılar ama ibret almadılar) Çünkü gerçek şu ki gözler değil, göğüslerdeki kalpler kör olur." (Hac, 22/46.) buyuran Yüce Allah, düşünüp, akledenin kalp olduğunu ve hakikate gözlerini kapatanların, çevrelerine ibret nazarıyla bakmayanların, kalplerinin düşünme ve akletme melesini kaybedeceğini haber verir kullarına. Ve gerçek körlüğün ise kalp körlüğü

yani düşünmeme, tefekkür etmeme olduğunu bildirir. Ne büyük gaflet, ne vahim bir akıbet! Rabbin sadece insana bahşettiği akleden kalbe sahip olup da hakikate bu kadar uzak olmak!

Tefekkür için Rabbin yardımı ile beraber ilim de gerektir. Yüce Allah kâinatı ve içerisindeki her şeyi sünnetullah dediğimiz belli kanunlar ve kaideler çerçevesinde yaratmıştır. Ey salık işte senin bu muhteşem düzeni idrak edip düşünmen için çok çalışman, okuman ve araştırman elzemdir. Kâinatı vücuda getiren sünnetullahın nasıl işlediğini ancak ilimle bilebilirsin. Allah'ın hikmetli işlerini ve harikulade sanatını keşf ettikçe sufilerin neden "Allah'ım hayretimi artır!" dediklerini anlar ve her bir eserine hayranlıkla bakarsın. İlim tefekkürü, tefekkür ilmi artırır. İmam Gazali, bütün hayırların anahtarı olarak tarif ettiği tefekkürün ilim ve marifeti doğurduğunu ve bunun artarak ölüme kadar devam ettiğini söyler. Tefekkürle çoğalan ilim insanın kalbine, hallerine ve amellerine tesir eder ki, bu tefekkür insanı çirkinliklerden güzelliklere, harislikten kanaate, dünyaya rağbetten zahitliğe sevk eder ve takva kazandırır. Bu sebeple âlimler tefekkürü zikirden üstün görmüşlerdir. Ama Hz. Pey-

Tefekkür, kalbin kandilidir. Eğer tefekkür giderse kalbin ışığı söner.

İbn Ataullah İskenderi

gamber onu ibadetten bile üstün tutmuştur: “Bir saat tefekkür bir senelik ibadetten daha üstündür.” (Suyuti, Camiu’s-Sağır, II/127.)

Öyleyse hem gözünü hem kalbini hem de kulağını aç ve kâinata ibret nazarıyla bak! Her doğan gün gerçekleşen mucizelere şahit olmak için önce Rabbini zikret ve O’na yalvar kalbini hakikate açması için. Zira ancak O’nun yardımı ve inayetiyle görebilirsin tefekkür ayetlerini: “Onlar ayaktayken, otururken, yanları üzerine yatarken Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. ‘Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru’ derler.” (Al-i İmran, 3/191.) İşte önüne serili koca bir kitap okunmayı ve üzerinde tefekkür edilmeyi bekliyor! Tıpkı kâinat gibi sen de boş yere yaratılmadın, her şeyin bir anlamı ve gayesi var. Unutma, ancak o anlamın peşine düşersen hayatını anlamlı kılarısın. O anlama ulaşmak için yola çık, sorgula, araştıır ve düşün! Üzerinde yaşadığımız yer, üstümüzü örten gök kubbe ve ikisi arasında yaratılan her şey üzerinde düşünülmeye değer değil mi! Elbette bir gün sana marifet meyvesini sunacaktır Yüce Yaratıcı,

yeter ki sen sabırla ve sebatla sürdür tefekkür yolculuğunu.

Yüce Allah’ın her dem yenilenen ve cevelden eşsiz sanatını göremeden geçip giden napsizler ve gafiller de az değildir bunu da unutma salık! Ne buyuruyor Hak Teala: “Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki yanlarına uğrarlar da onlardan yüz çevirerek geçerler.” (Yusuf, 12/105.) Evet, Rabbimizin adeta önümüze bir kitap gibi açtığı muhteşem bir dünyada yaşamak ve ondaki Rabbani işaretleri göremeyenleri Hz. Mevlana ne güzel tasvir ediyor. Merkebin biri Bağdat’ı ziyaret eder ve şehri bir baştan öbür başa dolaşır. Ancak gözü sadece kavun ve karpuz kabuklarını görür. Hâlbuki medeniyet merkezi olan Bağdat muhteşem güzellikte bir şehirdir. Hele şehrin içinden akan Dicle nehri tarifsiz bir güzelliğe sahiptir. Merkebin bu ihtişamlı şehirde gördükleri ise nefsinin istekleridir. Zira “Öküzler ve merkepler ya yola dökülüp saçılan samanlara, ya ayakaltındaki çayır ve çimenlere ya da bir kenara atılmış karpuz ve kavun kabuklarına düşkündür! Baştan aşağı göz kesilseler de kâinattaki ilahi sanatın ihtişamını göremezler...”

Gökler Açıldı ve Feth Oldu Zulem

M. Emin GÜRDAMUR

Mevlit kandili, İslam ümmetinin kalbinde durmadan alevlenen Peygamber sevgisinin, özleminin adıdır. Mevlit geleneği, şiirin bereketli formunda inceltilmiş, kültürel hayata dâhil edilmiş bir Müslüman terkididir.

İSLAM hayat dinidir. Ortaya koyduğu temel umdelerle bir yandan hayatın merkezini, bir yandan da merkezin hayatını tanzim eder. Kur'an-ı Kerim'in getirdiği cihanşümül ölçüler, ona tabi olan medeniyet havzalarını kurutmak şöyle dursun, besleyip yeşertir, Kur'ani ifadeyle Allah'ın (c.c.) boyasıyla boyar ve yepyeni terkiplere inkılap ettirir.

Din, geleneklere sirayet etmek suretiyle hayata dokunur. Geleneği, örfü hafife alan, hayatın tabiatına, onun yediden yetmişe gizli bir mutabakat içinde atan nabzına bigâne kalan hiçbir normatif ses uzun soluklu olamaz. Din, kültürel dokuyla harmanlanabildiği ölçüde, kültürel tercihlere yansır ve böylece tesirinin soluklu kılar. T.S. Eliot, "Kültür aslında herhangi bir toplumun dininin vücut bulmuş şeklidir." der. Bu

vücut bulma, din ve toplumun karşılıklı etkileşimiyle ortaya çıkan özgün bir süreçtir. Rasyonel olduğu kadar irrasyoneldir de. Bu süreçlerde akıl kadar ve hatta daha fazla kalbin hâkimiyeti esastır. Netice itibarıyla insan kalbi, doğumdan ölüme kadar aralıksız olarak bir oluş ve yöneliş halindedir. Taşıdığı ağır yük, temsil ettiği mükellefiyet kıyamete kadar unutulmayacak olan ilk halkanın, yani sahabenin, Hz. Peygamber'e, "Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın elçisi!" diye mükerrer hitabında zihinsel bir yönelişten ziyade hissi bir ritmin sesini duyarız.

İslam olduktan sonra hayatlarını Rasulüllah'ın elçilik yaptığı mesajın muhafaza ve müdafaasına vakfeden sahabe-i kiram, barışta ve savaşta Efendimizin yanında durarak, onun uğruna maddi ve

manevi hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak, bu uğurda gerektiğinde işkencelere maruz kalarak ve hatta canlarını bile vererek İslam tarihine altın harflerle geçtiler. Onların dillere destan sevgisine Kur'an'ı Kerim de şahitlik edecektir: "Peygamber, müminlere kendi nefislerinden daha sevgilidir." (Ahzab, 33/6.)

Sahabenin Peygamber sevgisinin doruklara çıktığı misallerden biri de Zeyt bin Desise (r.a.) ile Hubeyb bin Adiy'in (r.a.) müşrikler tarafından şehit edilmesi esnasında tecelli edecektir. Müşriklerin kendilerine, "Şimdi ister miydiniz ki, Muhammed (s.a.s.) sizin yerinizde olsaydı da, siz evinizde ailenizin yanında olsaydınız?" dediklerinde onlar; "Hayır! Allah'a yemin ederiz ki, değil Muhammed'in (s.a.s.) şu an bizim yerimizde olmasını, ayağına

bir diken bile batmasını istemeyiz.” demişlerdi.

Sahabenin peygambere olan sevgisi, sonraki nesillere de örnek olmuş, çağlar boyu devam etmiştir. Mevlit kandili, İslam ümmetinin kalbinde durmadan alevlenen Peygamber sevgisinin, özleminin adıdır. Mevlit geleneği, şiirin bereketli formunda inceltilmiş, kültürel hayata dâhil edilmiş bir Müslüman terkididir.

Tarihsel olarak mevlit kandillerinin kutlanması he ne kadar Mısır Fatimilerine dayandırılrsa da klasik dönem boyunca bölgeden bölgeye gösterdiği farklılık onu oryantalistlerin söylediği gibi “Şia kökenli yas ritüeli” olmaktan çok uzağa taşımıştır. Efendimizin doğumunu yad etmek, kutlamak niyetiyle tertip edilen törenler din ve devlet işlerinde başarı gösterenlere hil’atlerin giydirildiği, hediyelerin verildiği coşkulu nümayişlerden camilerde çeşitli ikramların yapıldığı, şiirlerin, ilahilerin okunduğu, talebelerin mezun edildiği muhtelif kutlamalara dönüşmüştür.

Mevlitler, Hz. Peygamber’in anlatıldığı şiir formunda eserlerdir. Süleyman Çelebi’nin (1351–1422) halk arasında “Mevlit” diye bilinen, asıl ismi “Vesiletü’n-Necat” olan mesnevisi emsallerinin arasından öne çıkmıştır. Eserin Türkçe, Arapça, Farsça, Arnavutça, Boşnakça ve Rumca nüshaları Fatih, Lâleli, Süleymaniye, Saliha Hatun, Millet, Nuruosmaniye ve Köprülü kütüphanelerinde muhafaza edilmektedir. Eser, Müslümanlar arasında o denli kabul görmüş ve itibar bulmuştur ki, sadece Rasul-i Ekrem Efendimizin Rebiulevvel’in 12. Pazartesi gecesi dünyaya gelmesinin sene-i devriyesinde değil, sünnet, düğün ve cenaze sonrası davetlerde de aranır ol-

muş; geleneksel İslam toplumunda dini olanın dünyevi olandan ayırt edilemezliğine dair numune misallerden birine dönüşmüştür.

Halk arasında okunmaya mahsus siyer kitaplarının en güzelini Süleyman Çelebi’nin yazdığına, onun mevlit manzumesinin asırlarca halk arasında okunup bestekârlar tarafından bestelendiğine dikkat çeken Ord. Prof. Fuad Köprülü, “Her asırda ona birçok nazire yazıldığı hâlde, ifadesindeki sadelik ve selaset, şairin ilhamındaki samimilik ve tabiiyet, onu Türk edebiyatının bir şaheseri hâlinde asırlarca yaşattı.” demiştir.

Kaynaklar Miraç, Regaip ve Berat kandillerinin mevlit kandilinden sonra kutlanmaya başlandığını söylemektedir. İslam toplumunda mevlit kandili peygambere karşı derin bir saygının ve özlemin tezahürü olarak yer bulur. Taşkınlıklara, dövünmelere veya herhangi bir aşırılığa fırsat vermeyen, manasının vakarına gölge düşürecek tavır ve davranışlardan uzak duran mevlit geleneğinin kodları, ne oryantalistlerin bulanık analizlerinde, ne de nüfuz edemediği inceliklere hurafe yaftası vuranların anlatılarında aranmalıdır. Müslümanların peygamberlerine duyduğu bitimsiz aşkın tezahürü olarak neşvünema bulan mevlidin kültürel arka planında “Ve biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (*Enbiya*, 21/107.) ayet-i kerimesi bulunmak-tadır.

Kandil gecelerinde Müslümanlar yedisinden yetmişine, kadının-dan erkeğine büyük bir huşuyla camileri doldurur, evvela Allah adını zikreder, Allah diyenin her murada eriştiğine dair beyte kulak misafiri olurlar. Sözgelisi Muhammed ânesi Âmine Hatun’un hikâyesi kadınları, göklere dek

nur ile dolan cihan erkekleri, Kâbe’nin damına dikilen melekler çocukları tutup sade, alegorik bir anlatımın içine çeker. Dünyanın katı gerçekliğini yumuşatan gerçeküstü anlatı, mümin muhayyilelerin ufkunda kat kat pencereler açar, çocuksu ve şiirsel rüzgârlar estirir.

Mevlit kandillerinin 16. yüzyıldan itibaren Osmanlıda devlet töreni haline dönüştüğü, kandil geceleri sarayın Küçük Mabeyn dairesinde Kur’an-ı Kerim okutulduğu, padişah ve davetliler huzurunda mevlithanlar tarafından kasideler meşk edildiği, davetlilere şerbetler dağıtılıp ikramlarda bulunduğu bilinmektedir. Osmanlı toplumunda pek çok gelenekte gözlenen “saraydan sokağa yansıma” süreci kandillerde de yaşanmış, kimi ritüeller bir disiplin dâhilinde saraydan taşraya yayılıp benimsenmiştir. Bugün medeniyet coğrafyamızda mevlit kandilleri bu açıdan bir payitaht mirasıdır da. Efendimize hasretin, onun muhteşem mesajına tazimin bir emaresi olarak aynı gece Anadolu’nun üçrâsındaki köy mescidinin sarımtırak ışığıyla Bağdat’ın minberi yarı belinden yıkılmış gazi camilerinin lambaları karşılıklı ışımlaşır. Üsküp’teki Alaca Camii’nin hasret yüklü avizeleriyle Kaşgâr şehrinin İydğâh Camii’nin kandilleri birlikte nefes alır. Peygamber soluğuyla yoğunlaşmış topraklar, kandiller vesilesiyle birbiriyle musafaha eder. Ümmet-i Muhammed, mahcup kalpleriyle birbirine yaslanır, “Gökler açıldı ve feth oldu zulem” tecellisine merbut dualar semaya süzülür. Kandiller, merhametin boğuntuya getirildiği, fitratın zedelendiği bu hengâmda, büyük bir medeniyetin mütevazı işaret taşları olarak yanmaya, hayatın içinde sessiz sedasız yanıp sönmeye devam etmektedir.

AVRUPA nihilizmine yönelik değerlendirmeleri bağlamında, Nietzsche nihilizmi, “en yüksek değerlerin kendi kendilerini değersizleştirmesi, amacın kaybolması ve niçin sorusunun ise cevapsız kalması” olarak tanımlar. Söz konusu değer, anlam ve amaç kaybının kaynağında aklın kategorilerine duyulan radikal güvenin ve buna bağlı olarak inşa edilen metafiziksel dünya görüşlerinin bulunduğunu düşünen Nietzsche’ye göre, modern zamanlarda zuhur eden nihilizm de, kurgusal bir varlık ve değer anlayışlarına vücut vermiş olması nedeniyle, daha başlangıcından itibaren nihilizme yazgılı olan düşünme ve yaşama biçiminin açık bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Rasyonel olan ile varlık arasında var olduğu düşünülen özdeşlik bütün bir Batı metafizik geleneği boyunca hakikat ve anlamın da rasyonel bir mahiyete sahip olduğu, dolayısıyla hakikat ve anlamın gerekli rasyonel enstrümanlar yoluyla bilinebileceği düşüncesini de beraberinde getirmiştir. Modern zamanlarda zuhur eden son derece seküler ve pozitivist dünya görüşünün yanı sıra, insa-

nın bilgi güçlerinin de radikal bir eleştirisi süzgecinden geçmesiyle birlikte aklın kategorilerine duyulan güven sarsılmış, mekanist bir dünya vizyonu ekseninde bilginin değeri yerini fayda almaya başlamıştır. Bilimsel bilginin teknolojiye vücut vermesi, aklın söz konusu araçsallaşma sürecini hızlandırmış, düşünce metafizik hakikatler yerine, sonuca endeksli çözümler üretmeye memur bir pozisyon almak durumunda kalmıştır. İnsan ise artık bütünlüklü varlık nosyonlarının yitirildiği, ne dahl-i ilahinin ne de dahl-i şeytaninin aklın köşesinden dahi geçmediği, her şeyin doğal nedenlerle izahının yapılmaya çalışıldığı bir evrenin yegâne hâkimi statüsüne taşınmıştır.

Başlangıçta doğa üzerinde elde ettiği hâkimiyetin keyfiyle büyülenen insan, zamanla söz konusu hâkimiyetin nesnesi haline gelmeye başlamıştır. Rasyonalizmin son kalesi olan Aydınlanma düşüncesinin optimistik vizyonunun, bürokratik ve araçsal bir rasyonalizmin zuhuru, ortaya çıkan savaşlar, bilimin vücut verdiği nükleer ve ekolojik tehditlerle birlikte yıkılması, eşzamanlı olarak büyük anlatılara duyulan

güven kaybını da beraberinde getirmiştir. Kuşkusuz bu sürecin temel sebeplerinden bir diğeri de, bilimi de yedeğine almak suretiyle nihayetinde tüketim kültürüne evirilecek olan kapitalizm olmuştur. Bilim ve bilgi de dâhil olmak üzere, her şeyi bir ticarî meta haline getiren kapitalist yaşam pratiğiyle birlikte, bir bütün olarak insanlık, küreselleşmenin de etkisiyle, gerçeklikle olan son bağlarını, imajinatif bir varlık düzleminde kaybetmeye yazgılı hâle getirilmiştir. Öyle görünüyor ki çağdaş dünyanın nihilizmi de insanın tüketim kültürüne bağlı olarak maruz kaldığı imaj dünyasının bir semptomu olmak durumundadır.

Nihilizmin, çağımızda âdeta bir varlık ve değer çoğalması olarak tecrübe edildiği söylenebilir. Televizyon ve sinemanın devrim niteliğindeki zuhuruyla birlikte, simülasyon dünyasına maruz kalan bellekler, etkileme-etkilenme diyalektiğinin bir parçası hâline gelip, bir yandan parçalayıp diğer yandan da çoğaltmaya başlamıştır varlık ve değerlerini. İnsan söğürülmek suretiyle içine çekildiği simülasyon dünyasında, eşzamanlı olarak herkes olabildiği

Değerlerin Değersizleşmesi ve NİHİLİZM

Doç. Dr. Kasım KÜÇÜKALP
Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

gibi, aynı zamanda hiç kimsedir de. Her değere eşit mesafede konumlanmış varlığıyla insan, kitle içerisinde anonim bir kendilik halini almış ve gri alana çekilivermiştir tüm varlığıyla. Varoluşsal hiçbir bedel ödemedi elde ettiği hazları, acıları, aşkları, hüznüleri ve daha envai türden duyguları vardır simülasyon içinde insanın. Birbirinden bütünüyle farklı duyguları fasılasız bir biçimde yaşayabilmenin imkânı ise, yalnızca gerekli maddi karşılığın ödenmesinden geçmektedir. Tam da istediği her şeye sahip olduğunu, her şeyi anlayıp, hakikati elde ettiğini düşündüğü an, yitirivermiştir varlık ve değerlerini insan. Ziyadesiyle etkili görüntü ve duyguya öylesine maruz kalmıştır ki insan, duygularına ve varlığına yabancılaştığı yerde, nihayetinde varlık ve değerlerine olan inancını da yitirivermiştir.

Gri rengin tüm varlık katmanlarına sirayet ettiği çağdaş dünya, yalnızca akıl varlığı olarak insanı değil, arzuları, tutkuları, duyguları ve irrasyonel olarak addedilebilecek tüm yönleriyle insanı merkeze alan yeni bir hümanizme vücut vermiştir. Bu yeni hümanizmden yalnızca varlık ve değerler değil, kutsal ve din de nasibini almıştır. Giden ile dönenlerin bir olmadığı ve din tanırların geri dönüşü olarak alkışlanan bu durumla birlikte zuhur eden yeni dinler de, beşerî varoluşun irrasyonel yönlerini maneviyat olarak tatmin eden bir pozisyon almak durumunda bırakılmış, vahdet fikri terk edilmiş ve çokluk içerisinde tezahür eden yeni bir paganizm vücuda gelmiştir.

Öyle bir varlık deneyimidir ki bu, âdeta mümkünler dünyası tüm imkânlarıyla imkândan fiile geçmiş ve her şeyin mümkün olduğu

Gri rengin tüm varlık katmanlarına sirayet ettiği çağdaş dünya, yalnızca akıl varlığı olarak insanı değil, arzuları, tutkuları, duyguları ve irrasyonel olarak addedilebilecek tüm yönleriyle insanı merkeze alan yeni bir hümanizme vücut vermiştir.

bir dünya varlığa gelmiştir. Herkesin eşzamanlı olarak iyi ve kötü olduğu bu dünyaya herkes bir estetik gözüyle bakmakta, bu yüzden her şey aynı anda hem güzel hem de çirkin olabilmektedir. Gerçeklik yerine ikame edilen taklitler, ne hayal kırıklığına uğratmakta insanı ne de üzmemekte. Öyle ya, cehalet mutluluk iken, kim talip olur kazanılması büyük bedeller ödemeyi gerektiren hakikatlere.

İmajinatif bir varlık düzleminde, var olmanın ölçütü olarak, Descartes'in "düşünüyorum o hâlde varım" düsturunun yerini "görünüyorum, o hâlde varım" düsturu almıştır. Cafeler, restoranlar ve avmler, insanlara var olma hissiyatı aşılayan imaj ticarethaneleri olup çıkmıştır. Ayna karşısındaki insanın, kendi varlığını dahi göremediği, kendini başkalarının bakışları ile görme telaşına düştüğü imaj dünyasında, bakışların insafına bırakılmış varlıklar, bakışlarla varlık kazanıp, bakışlarla varlık yitimine uğrar hâle gelmişlerdir. Kendi varlığından neşet eden bir değeri olmayan insanın değeri ise, imaj değeri olan marka ve mekânlarla yalnızca hissiyattan ibaret olarak tesis edilmek durumundadır.

Arzularla arzu nesnelerinin eşzamanlı üretildiği bu dünyada, herkes olanca farklılıklarıyla birlikte,

kendi renklerine boyanmış aynı arzu nesnelerine koşmaktadır bir telaş içinde. Büyük kapitalistler, yani postmodern Mevlanalar, "ne olursanız olun gelin" diyen hümanist tüccarlarıdır tüketim kültürünün. Müslümana yeşil, komüniste kırmızı, hip-hopçuya siyah renge boyanmış aynı arzu nesnesi servis edilmektedir. Herkesin aynı şeyleri arzuladığı ve gerçekte kimsenin olmadığı kitle içinde ise, farklılıklar yitip gitmiş, kişi kendisi olma imkânını büsbütün kaybetmiştir.

Artık insan, insan kokusunu bastıran kokular icat etme derdi içinde, parfümüyle başkalarından farklılaşmak durumundadır. Varlığın sesini duyup, hakikatine açılmamızın yegâne imkânı olan iç sıkıntısının adı dahi, bir anda depresyon ve stres adıyla yaftalanmış ve varlığa açılan son kapı da kapanmıştır yüzümüze. Ve insan varlığın anlamını unuttuğu gibi, unuttuğunu da unutmuştur, hızla akıp giden ve her şeye geç bırakan zaman içinde. Dile düşen her şeyin anlam yitimine uğraması, yok etmenin, çağımıza özgü formu olan çoğaltma yoluyla gerçekleşmektedir. Bilginin enformasyon formuna bürünmesi, büyük varoluşsal bedeller ödenmesi gereken hakikatleri, kitlelerce çabucak tüketilmesi mümkün bir tüketim nesnesi hâline getirmiştir. Etki dozajı son derece kuvvetli olmakla birlikte, yalnızca anlık duygulara yol açan hikmetli sözler, söz konusu hikmete vücut veren varoluşsal düzlemlerden koparılıp, çoğaltılarak, gerçeklikten büsbütün kopuk simülasyon dünyasında, etkileme-etkilenme diyalektiği içerisindeki kitlelerin tüketimine bırakılmıştır.

Küslüğün Esaretinden Kurtulmak

Fatıma Melek KARABULUT

Kastamonu İl Vaizi

RABBİMİN yoluna hizmet edebilmek için seçtiğim mesleğimde ilk yıllarımdı. Kur'an kursu öğreticisi olarak görev yaptığım o yıllarda öğrencilerimle güzel bir bağ kurmuştuk. Kendimi öğretici gibi değil Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim'in hadimi olarak görüyor, öğrencilerimle birlikte ben de öğreniyor, her gün bu meslekte beni istihdam ettiği için Rabbime şükürler ediyordum. Ayrı bir güzelliği ayrı bir sıcaklığı vardı bu görevin.

Annem ve anneannem yaşındaki güzel yürekli teyzeler işini gücünü bırakıyor, her sabah Kur'an aşkıyla evlerinden çıkıyor, meleklerin kanatlarını gerdığı adımlarıyla kursumuzu şenlendiriyorlardı. Kur'an-ı Kerim'in Arapça metnini okumakla kalmıyor, okuduğumuz sayfadaki ayetleri içimize sindirmek için anlamını da okuyor, kendimize hayat dersleri çıkarıyorduk. Her gün Kutlu Rasul'ün hayatından da örnekler vererek Peygamberimizin sevdiği Müslüman olma yolunda ilerliyorduk. Küslük konusunun üzerinde de ayrıca duruyordum.

"Bir Müslümanın, kardeşine üç günden fazla küsmesi helal olmaz. Kim üç günden fazla küser ve bunun üzerine ölürse cehenne me girer." (Ebu Davud, 5/215.)

"Kim kardeşine bir yıl küserse bu onun kanını dökmesi gibidir."

(Buhari, Edebü'l-Müfred, 406.)

"Müslümanın, kardeşine üç gecedan fazla küsmesi helal olmaz. İkisi karşılaşır; bu ondan yüz çevirir, o bundan yüz çevirir. İkisinden hayırlı olanı selamı vererek konuşmaya başlayandır." (Buhari, Fethu'l-Bari, 10/492.)

"Her cuma iki kez, pazartesi ve perşembe günü insanların yaptıklarına bakılır. Kardeşle arasında kin ve düşmanlık bulunan kimse hariç her kul bağışlanır. Denilir ki: Bu ikisini bırakın ve bağışlanmalarını aralarındaki kardeşliğe geri dönünceye kadar erteleyin." (Müslim, 2565/36.) gibi hadisleri sıkça tekrarlıyordum. Peygamberimizin hayatından örnekler vererek neleri affettiğini, kendisine hata yapanlara beddua etmek yerine dualar ettiğini anlatıyordum. Küslüğü bulunanlar bu konuşmalarda gözlerini kaçırıyor, yüzüne bakamıyorlardı. Arka sırada oturan nur yüzlü Zeliha teyze de konu ne zaman küslüğe gelse kızarıp bozuyor, başını önüne eğip, hüzünleniyordu. Anlıyordum bir sıkıntısı olduğunu ama soramıyordum. Kendi içinde bir savaş olduğunu belli ediyordu. En zor savaşımlardan biri değil miydi kişinin nefsiyle yaptığı savaş. Pey-

“Müslümanın, kardeşine üç gecedan fazla küsmesi helal olmaz. İkişi karşılaşır; bu ondan yüz çevirir, o bundan yüz çevirir. İkisinden hayırlı olanı selamı vererek konuşmaya başlayandır.”

(Buhari, Fethu'l-Bari, 10/492.)

gamberimizin ifadesiyle büyük ci-hattı bu ve kılıçla yapılandan daha da zordu. Bir gün Zeliha teyze kursa çok mutlu bir şekilde geldi. Söz isteyerek anlatmaya başladı: “Hocam ben komşumla aylardır küsum. Sen küslükten bahsettiğin zaman içime bir bıçak saplanıyordu ama anlatamıyordum. Komşumu ne zaman görsem dediklerin aklıma geliyor, onu affedip selam vermeye niyetleniyordum. Ama gözümün önünden bana yaptıkları film şeridi gibi geçiyor, içimden bir ses beni dürterek ‘Haklıyken haksız duruma düşeceksin, gidip sağda solda anlatacak bak nasıl geldi diyecek, yapma o gelsin önce senden özür dilesin.’ diyerek beni susturuyordu. Nefsimle savaştım durdum aylarca. Hocam ben dün başardım, çöp dökerken karşılaştık, içimdeki ses yine aynı şeyleri söyledi ama ben o sesi susturarak komşuma selam verdim.” dedi. Öyle mutluydu ki “Aylardır sırtımda taşıdığım yükten kurtuldum, kuş gibi hafif hissediyorum kendimi.” diyor gözlerinin içi gülüyordu. Nefsiyle savaşmış ve sonunda nefsinı yenmiş bir mücahideydi o. Zaferin sevinci vardı gözlerinde. O küslük günahından kurtulmanın mutluluğunu yaşıyor-ken ben de bu işe vesile olmanın huzurunu yaşıyordum. Rasulü-mün verdiği kutlu müjde geldi

aklıma. Peygamberimiz: “Size namaz, oruç, ve sadakadan daha üstün bir şey göstereyim mi?” buyurdu. Evet ya Rasulellah dediler. Peygamberimiz (s.a.s.) ara bulmak, barıştırmaktır. Çünkü aranın bozulması, dargınlık saç kökünden kazır demiyorum, dini kökünden kazır, dini yok eder diyorum.” buyurdu. (Tirmizi, Kıyame, 56.) Ne kadar da yaygın bu dini kökünden kazıyan illet. Kardeş kardeşe küs, evlat babaya, komşu komşuya... Ümmet-i Muhammed olarak tek vücut olup birlik olmamız gerekirken, bizler şeytanın oyununa gelerek paramparça oluyoruz.

Bizler küserek kime ceza veriyoruz acaba, karşıımızdaki kişiye mi yoksa kendimize mi? Karşıımızdaki şahsı affetmek aslında en çok bizi huzura kavuşturacak. Küslüğün verdiği huzursuzluktan, nefretin hapishanesinden bizi çıkarcak ve özgürlüğe kavuşturacaktır. Küslüğün ve nefretin insanlardaki pek çok hastalığın sebebi olduğu ifade edilir. Affetmek hem bu dünyada hem de ahirette bize mutluluk getirecek, Allah'ın bizi affetmesine vesile olacaktır. Bir düşünsek biz de atsak sırtımızdaki tüm yükleri, Zeliha teyze misali kuş gibi hafifleyerek devam etsek hayata güzel olmaz mı?

“Küçük Ağa”nın Çolak Salih’ini anlamlı kılan Milli Mücadele şartlarıdır. Onun sonu gelmez iç hesaplaşmalarının temelinde yatan neden, yine Milli Mücadele gerçeğiyle izah edilebilir.

Çolak Salih

Ali AYĞÜN

ENGELLİLİK tüm toplumlarda mevcut olan ancak farklı şekillerde adlandırılan, algılanan ve tanımlanan bir olgudur. Toplum içerisinde yüksek oranda yer alan engellilerin yirminci yüzyıl edebiyatının baskın türü olan romanlarda aynı düzeyde temsil edilmediklerini söylemek mümkündür. Türk romanı açısından konu ele alındığında, modernleşmenin halkla bağlantısını sağlayan ve etkili araçlarından biri olan romanlarda engelliler çok varlık bulamayan özneler olarak “sahnenin dışında” kalanlar arasında yer alırlar. Yüzyılın başlarında savaşlardan yeni çıkmış, gazi ve hasta olan bireylerin yoğun olduğu bir dönemde yazarlar, gerçek yaşamdaki bu bireyleri ve hayatlarını anlatmayı tercih etmeyip daha çok “normal” karakterlerin yer aldığı kurgusal romanlar yazmayı tercih ederler. Yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde ise toplumsal gerçekliği savunan yazarlar tarafından engelli karakterlerin kahraman olarak seçilmeye başlandığı görülür.

Millî Mücadele Dönemi’ni konu olarak ele alan romanlar içinde;

roman tekniği, dil, entrik unsurlar, olayların gerçekçi boyutlarda yansıtılması, kişi ve çevre tasvirleri, olay kurgusu vb. özellikleri ile Tarık Buğra’nın “Küçük Ağa” adlı romanının, roman hayatımızda ayrı bir önemi ve değeri bulunmaktadır.

“Küçük Ağa” romanına egemen olan bakış açısı, romanın başkışısı Çolak Salih’in savaşta kaybedilen kolu üzerine yapılan şu yorumla başarılı bir şekilde verilir:

“...Tren puflaya puflaya kuzeye doğru uzayan ve sonu gelmeyeceği benzeyen yoluna koyulmuştu. Salih yavaş yavaş eriyen ve bir defa daha göremeyeceği olduğu bu yüzlere öyle kıvıldamadan bakarken o büyük, o yürekler paralayıcı bozgun için dikilmiş bir heykelden başka bir şeye benzemiyordu.

El sallamak, güle güle diye bağır-mak isterdi. Bahtınız açık olsun demek isterdi. Fakat el sallayamazdı, bir eli bütün koluyla birlikte Kütülammare’de, bir kum tepesinde kalmıştı, öbür eli de pis, sefil fakat kocaman torbasını tutuyordu.” (Tarık Buğra, Küçük Ağa, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, s. 13.)

“Küçük Ağa”nın Çolak Salih’ini anlamlı kılan Millî Mücadele şartlarıdır. Onun sonu gelmez iç hesaplaşmalarının temelinde yatan neden, yine Millî Mücadele gerçeğiyle izah edilebilir. O, yazar tarafından mecburiyetten çok, gerekli olduğu için çizilmiştir. Yazar, onunla toplumsal sorunları irdeleme fırsatı yakalar.

Ana çizgileriyle olay

Mondros Mütarekesi ile I. Dünya Savaşı biter. Türk milletinin eli kolu bağlanır. Devletin merkezi İstanbul başta olmak üzere, Türk vatani bölge bölge yabancı devlet askerleri tarafından işgal edilir. Ülkeyi yöneten insanlar, bir çıkış çaresi bulamaz. Millet; tedirgin, karamsar ve ümitsizdir. I. Dünya Savaşı’nda çeşitli cephelerde vuruşmuş gaziler, birer birer ana evine dönerler.

1919 yılının Akşehir’i Anadolu’ndan bir kesittir. Anadolu’nun diğer köy ve kasabalarında olduğu gibi Akşehir’de de bir beklenti vardır. Her ev; cepheden dönecek evladını, kocasını, babasını, kardeşini, yeğenini, nişanlısını bekler. Akşehir, savaşı kaybetmenin derin sessizliğini yaşar. Bu sessiz-

liği bozan gâvur mahallesindeki Yorgo'nun, Minas'ın meyhanelerinden gelen sevinç naralarıyla karışan müzik sesleridir.

Büyük savaştan sonra Akşehir'e ilk gelenlerden biri de Salih'tir. Salih, Arabistan çöllerinde sağ kolunu kaybeder. Ayrıca, yüzünün sağ tarafı da, savaşta aldığı şarapnellerle yok gibidir. O, üzgündür. Keşke, Akşehir'e bu şekilde gelmeseydim, diye düşünür. Çolak Salih'i ilk karşılayanlar biri çocukluk arkadaşı Niko'dur. Ama Niko, eski Niko değildir. Eskiden, Niko gibi Rum ve Ermeniler, "Osmanlı" olmaktan gurur duyardı. Şimdilerde ise o, "Rum" olmanın gurur ve heyecanı içindedir. Niko'nun Salih'i karşılaşmasındaki amacı, ondan üstün olduğunu belgelemektir. Çünkü yıllar öncesinde Salih, hep Niko'dan üstün olmuştur. Şimdi, ise Niko, Salih'ten üstünlüğünü gösterecek, böylece ondan intikamını alacaktır.

Niko, Salih'e yeni elbise, yeni ayakkabı alır. Onu, babasının meyhanesine götürür; beraberce içerler, eğlenirler. Bu eğlenceler sonraki günlerde de devam eder. Salih, bu durumdan çok memnun değildir; içinde bilemediği bir sıkıntı vardır. Çözmeye çalışır, ama gücü yetmez. Bu hâlini gören Türk arkadaşları, komşuları ise ondan nefret eder. Hatta annesi bile Salih'e tahammül edemez; o da eski Salih'ini arar. Özellikle bölgenin önde gelenlerinden yetmiş yaşındaki Ali Emmi'nin şu sözlerinde toplumun Salih'e tepkisi somutlaştırılır:

"...Utan len Hafız'ın oğlu utan. Koca Memalik-i Osmaniye senden beter oldu, bin beter oldu. Kıçı kırk İtalyan askeri gelmiş ta Akşehir'e dayanmış da Hafız'ın oğlu kolundan budundan konuşur. Haram olsun o gaza sana di-

yecem emme dilim varmaz. Utan, utan..." (age. s. 41-42.)

Salih; bir gün sessizce gittiği Rum meyhanesinde Rumların toplantı yaptığını görür, onların konuşmalarını dinler. Papazın başkanlığında toplanan Rumlar, Anadolu'da kurulmasını istedikleri Rum Pontus Devleti'yle ilgili senaryolar çizer. Konuşmaların en ateşli taraftarı da Niko'dur. Salih, beyninden vurulmuş gibidir. Ne yaptığını, ne yapacağını bilemez. Kendinden utanır. Sonunda karar verir. Tek koluyla da olsa o da bir Kuva-yı Milliyeci olacak ve diğer düşmanlarla olduğu gibi Niko gibileriyle de savaşacaktır. Silah talimleri yapar. Usta bir atıcı olur ve Kuva-yı Milliyecilerin arasına katılır.

Salih, çölde bıraktığı kolu ile Türkiye'nin ta kendisidir

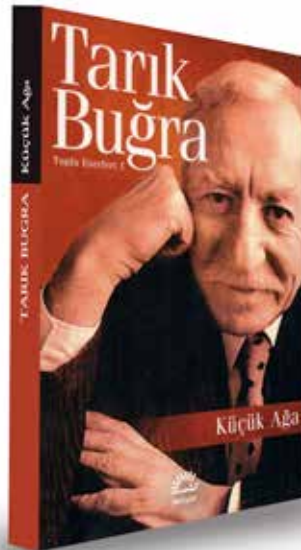
Çolak Salih, Türk romanında benzerine rastlayamadığımız fevkalade bir tiptir. Çolak Salih, insan ruhunun bütün uçurumlarını içinde taşıyan, son derece canlı bir kahramandır. "Seçme"nin, karar vermenin acısını duymuş, bütün bir milletin yeni bir devletle yeniden doğuşunun sancısını çekmiştir. Çolak Salih'in tek kol-lu bir savaşçı olarak ortaya çıkışı,

bu yeniden doğuşun kutsiyetini taşımaktadır.

Çolak Salih'in trajedisi, psikolojik sebeplere dayanmaktadır. Salih'in trajedisi çok daha derindir. Onun tereddüdü romanla birlikte başlamaktadır. Trenden inip evine doğru giderken "Gitsem mi, gitmesem mi?" diye düşünür. Çünkü Akşehir'den Arabistan'a giden Salih ile Akşehir'e gelen Salih birbirinden çok farklıdır. "Salih, çölde bıraktığı kolu ile Türkiye'nin ta kendisidir." Salih'in kolu ile devletin kolu aynı şeydir. Salih'in trajedisi bu çaptadır. Kocaman bir devlet darmadağın olmuşsa Salih'in yarım vücudu gitmiş, bunun hiçbir önemi yoktur.

Eserin başında, Akşehir istasyonuna kırık dökük bir trenle, Arabistan cephesinden kopmuş kolu, yarım kulağı ve parçalanmış yüzüyle dönmektedir Salih. Demirci Salih olarak gittiği gazadan Çolak Salih olarak dönmektedir. Eserin sonunda ise Salih, âdeta kolunu kazanmış biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Salih'in kaybettiği benlik duygusu, bir ihanetin ateşinde yeniden parlamaktadır. Tek kol, yarım kulak, parçalanmış bir yüz de olsa kendi köklerini seçebilecek idrak henüz ölmemiştir. Beden parçalansa da akıl işlemektedir. Çolak Salih, artık canlanan, büyüyen ve zafere koşan Türk milletidir.

Küçük Ağa, bir diriliş romanıdır. Bir devletin küllerinden yeni bir devletin doğuşu sırasında ortaya çıkan karışıklıklar nedeniyle yitirilen bilinç neticesinde oluşan kaotik ortam, bir milletin kolektif ruhunu harekete geçirmiştir. Böylece kurtuluşa, "Kurtuluş Savaşı"nı vererek ulaşan Türk milletinin, oldukça zor günlerde geçirdiği ruhi büyüme sürecini Çolak Salih'in şahsında görmekteyiz.

Hint yapımı Black filminde (2005), doğumundan birkaç ay sonra geçirmiş olduğu ateşli hastalık sonucu aynı anda kulaklarını ve gözlerini kaybeden genç bir kızın trajik hikâyesi ele alınır.

Gözleri Var Görmezler, Kulakları Var Duymazlar

İsmail İRMACIK

İNSANIN doğumuyla başlayan dünya sürgünü onu yeryüzünün garibi yapar. Tekrar cennete rücu etmek özlemiyle çırpınan Âdemoğlunu bu dönüş yolunda çile ve meşakkat beklemektedir. Kaybetmiş olduğu hakikatin peşine düşen insanın en büyük dayanağı yine kendisidir. Çünkü akıl ve vahiy aracılığıyla kendisine bahşedilmiş bütün imkânları bir merdiven olarak bizatihi kendisine yaslamak durumundadır. Bu açıdan insan hem yolcu hem de yolun kendisidir.

Hidayete erişip ve istikamet üzere kalma hususunda insana bahşedilen en önemli nimet akıldan sonra göz ve kulaktır. Kur'an-ı Kerim'de bu uzuvların ehemmi-

yetinin altını çizen pek çok ayet vardır. (En'am, 46; Hac, 18; Mülk, 10.) İnsan muhatap olduğu vahyi layıkıyla kavramak için göze ve kulağa muhtaçtır. Bu ayet-i kerimeler, imtihan sahasında en etkili yardımcılarımızın gözümüz ve kulağımız olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Rabbimiz tabiatı ve diğer varlıkları bir gösterge olarak önümüze koyar. Cennete giden yolda varlık âlemi bütünüyle yoldaki işaretlerle döşelidir. Bu işaretleri 'anlamak' için de göz ve kulak fevkalade mühim bir görev ifa eder. Öte yandan yine Kur'an-ı Kerim bize gözün ve kulağın biyolojiden öte bir mana ihtiva ettiğini çarpıcı ifadelerle hatırlatır. "Gözleri olduğu hâlde görmezler, kulakları olduğu hal-

de duymazlar." (A'raf, 7/179.) ifadesi hakikat arayışında bu uzuvların diğer bütün nimetler gibi insana tabi olduğunu belirtir. Bütün nimetler gibi bu nimetler de insanı cennete götürebileceği gibi cehenneme de götürebilir. Böylece anlıyoruz ki, bu iki algı organı hayatımızda esaslı bir yer tutuyor. Onlar sayesinde ritimleri ve renkleri ya yakalıyor ya da kaybediyoruz. Gözünü ve kulağını layıkıyla kullanamayanların hayat yolculuğunda 'engelli' durumuna düşmesi kaçınılmaz oluyor.

Bu iki uzvun varlığı ve yokluğu üzerine en hararetli kurcalamaları yapan ve muadilleriyle arasını açan Hint yapımı Black filminde (2005), doğumundan birkaç ay

sonra geçirmiş olduğu ateşli hastalık sonucu aynı anda kulaklarını ve gözlerini kaybeden genç bir kızın trajik hikâyesi ele alınır. Michelle sekiz yaşına geldiğinde dış dünyadan gelen anlaşılmaz tepkileri hâlâ kavrayamayan, zaman ve mekân duygusundan yoksun, yargılamadan yoksun, zihnini biçimlendirmekten yoksun bir haldedir. Çevresiyle uyumlu iyi bir insan olması mümkün değildir. Kendini güvende hissedememektedir. Çevresinde bulunan varlıkların işlevini ve adlarını bilmemektedir. Babası tarafından ruh ve sinir hastalıklarını hastanesine gönderilmek üzeredir.

Ruhu bir karanlığın içinde tamamen savruluş içindedir. Ruh her daim mananın peşinde koşmaktadır. Bu noktada yazının merkezi yapmak istediğimiz bazı sorular ortaya çıkmaktadır. Acaba bu durumda bir insanın kendisine soru sorma kabiliyeti var mıdır? Acaba diğer insanların gözlerinden ve kulaklarından haberdar mıdır? Acaba konuşmak fiilinin ne demek olduğunu bilebilir mi? Acaba rüya görür mü? Zamanı ve mekânı, ritmi ve rengi kaybeden bir insan cennetin yolunu da kaybetmiş mi olur?

Gerçek bir hayattan esinlenerek kurgulanan filmde genç kız tutunduğu rehber eşliğinde başarıya ulaşır. Hayatı ve onda mündemiç anlamı algılamada bir rehberin göz ve kulak kadar önem arz ettiğine dair kurgu, dini diyalekteğe fevkalade önemli alan açar. Bu süreç bizi hakikatin göz ve kulağın fizyolojisini aşan niteliğine götürür.

Mukaddes Kitabımızda, “Gözünü olup görmemek, kulağı olup dinlememek” ifadesi uzuvların maddi işlevselliğine değil manevi imkânlarına gönderme yapar. Halk irfanında bu durum “bakar kör olmak” diye hülâsa edilir. Asıl olan bakmak değil hakikati görmektir. Basiret sahibi olmak için gözden fazlasına ihtiyaç vardır. Bakmak ve duymak insana mahsus değildir, dünyadaki bütün canlılara özgü davranışlardır. Görmek ve dinlemek insana hastır. Duymak, dışarıdan gelen titreşimlere organizmanın tepki vermesidir. Dinlemek ise duyulan şeyin iç dünyada anlamlara tekabül etmesidir. Aslında insan, gören ve dinleyen canlıdır, dersek abartmış olmayız. “Gözünü olup görmeyenlerin, kulağı olup duymayanların” A’raf suresinde “hayvandan daha aşağı” olarak nitelendirilmesi de bu gerçeği ortaya koyar.

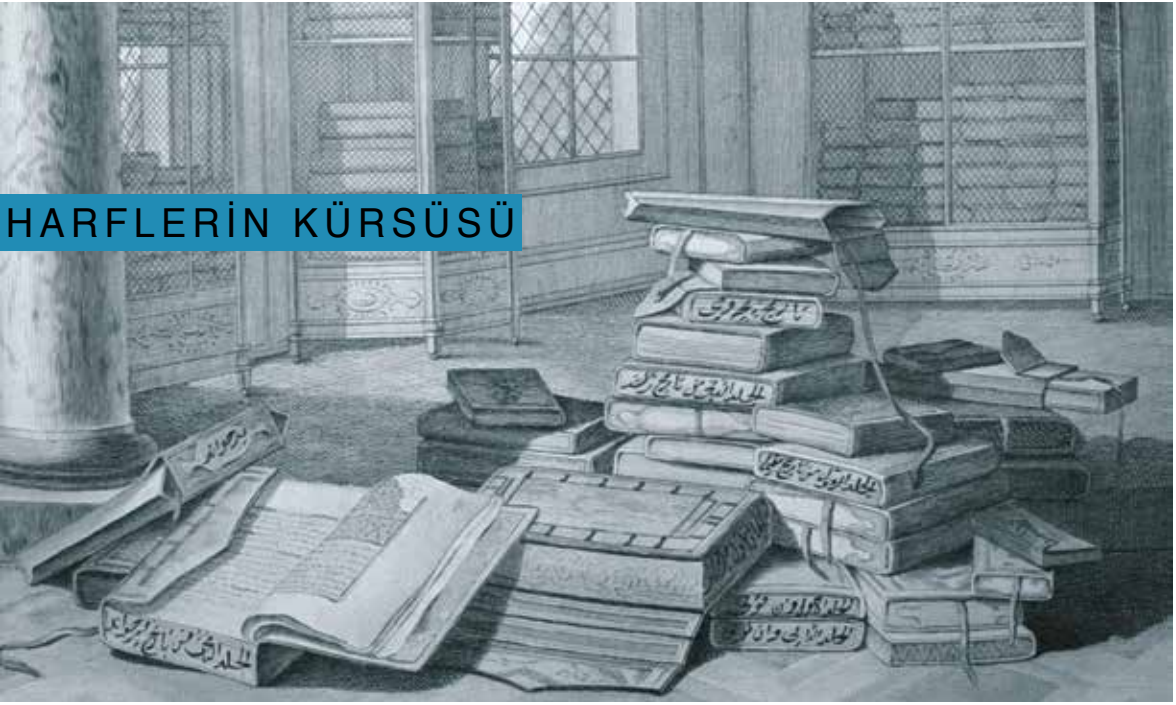
Gerçek bir hayat hikâyesinden uyarılma olan filmde genç kız üniversiteyi kazanır. Derste, “Gördüğün şey düşlediğindir.” diyen hocasına itiraz ederek, kendisinin görmediğini, duymadığını ama buna karşılık düşlerinin olduğunu anlatır. Görmediği hâlde mezun olma düşü görebilen genç kız, düş görmenin gözlerle değil akıl ve inançla ilgili olduğunun altını çizer.

Kişinin dünyayla kurduğu ilişkisinin en önemli yapılarından biri bilimdir. Ahlak felsefesi, davranışları incelerken; estetik güzel olan yargılarımızın kaynağını bulmaya çalışır. Dil felsefesi ise dil sayesinde düşünceyle, düşünce sayesinde de dünyayla kurulan ilişkiyi merkeze alır. Engelli Mic-

helle öğrenme sürecine taklitte başlar. Çocukluğunda evin içinde kaybolduğunda bulunabilmesi için ailesi tarafından yakasına zil takılırdı. Öğretmeniyse bu davranışa şiddetle karşı çıkmıştır. Çünkü insanı eğitmek için insani araçlar kullanmak gerekir. Babası öğretmenine, “Onu insan yapmak sizin işiniz” derken de insan olmanın şartı bilmeye, bilmenin farkındalığına bağlanmış olur. Öğrendiğinin farkında olan tek canlı insandır. Yine üniversite mülakatında kendisine yöneltilen, “Senin için bilgi ne ifade eder?” sorusuna Michelle, “Bilgi her şeydir. Bilgi ruh, bilgelik, cesaret, ışık ve sestir.” diye cevap verir.

Dil Denen Mucize’nin müellifi Walter Porzig, dil bilimiyle ruh biliminin ikili bir ilişki içinde olduğunu savunur. Filmde engelli kahramanın çıkış yolu bu merkezden hareketle belirlenir. Evvela rehberi vasıtasıyla çevresindeki bütün nesnelerin bir adı olduğunu öğrenir. Bilmek, karanlıktan çıkışı temsil eder. Kör ve sağır bir insan için eşyayı anlamlandırma süreci gerçekten güçtür. Lakin bunun yanında dil ediniminin kişinin hayatında hayati bir rol oynadığı da ortadadır.

Nesnelere isim vermek, onları imlemek ya da sembolize etmek Allah’ın bir mucizesidir. Göz ve kulak bu mucizenin ontik kapısıdır. Nitekim filmde nesnelerin isminin öğrenilmesi doğaüstü bir gelişme olarak gerçekleşmiştir. Bu da bize Bakara suresinin 31. ayetindeki çarpıcı ifadeyi hatırlatır: “Allah, Âdem’e bütün isimleri öğretti.”

Matbaa Meselesine Dair – 1

Beyazıt AKMAN

İslam medeniyetlerinde yazı kutsaldır. Yazmak ve okumak eylemleri basit uğraşlardan çok, her zaman uhrevi dünya ile bir bağlantısı olan, her daim öteki ufukların peşinde koşan dertli insanların, davalı gönüllerin iştirak ettiği bir eylemler silsilesi olarak ortaya çıkar. Yazı terbiye ister, edep ister. Temiz bir ahlak, sağlam bir bilek ister.

SİZE üç hikâye anlatacağım. Ama hikâye dediysem masal değil. Üçü de gerçek.

Birinci hikâye: On birinci asırda yaşayan bir İslam âlimi varmış. Gelmiş geçmiş belki de en büyük, en meşhur Müslüman âlimlerden biriymiş. (İsmi az sonra söyleyeceğim.) Çölde develerinin sırtlarına yüklediği kitaplarıyla yol alıyormuş. Âlim, kıldığı namazın ardından seccadesinin üzerinde kestirirken tepesinde bir hırsız fark etmiş. Hırsız tam da âlimin develerini alıp götüreceksen, be-riki, “Ne olur kitaplarımı alma!” demiş. “Develeri ve eşyaları al ama kitaplarımı bana bırak! Onlar benim en büyük hazinem!” Hırsız şaşırılmış ve tekrar arkasını dönüp develer ve kitaplarla birlikte oradan uzaklaşmadan önce âlime şöyle demiş: “Eğer onlara bu kadar önem verseydin içinde yazanları hatırlaman için kitaplara ihtiyacın olmazdı!” Hayatta hiçbir şeyin tesadüf olmadığına inanan âlimimiz bunun ona Allah’tan gönderilen bir işaret olduğunu

düşünmüş ve hayatının geri kalanında okuduğu tüm kitapları ezberleyip hafızasına kaydetmiş.

İkinci hikâye: On yedinci asır Osmanlısı. Bir hattat fırtınalı bir havada kayıkla Beşiktaş’a geçecekmış. Kayıkçı onu karşıya geçirdiğinde hattat yanına cüzdanını almadığını fark etmiş. Zavallı adam aldığı hizmetin karşılığını veremeyeceğinin utancıyla telaşlanırken birden omzundan sarkan deri çantasını fark etmiş. Çok şükür yazı takımları; hokkası, kalemi, likası, her zamanki gibi yanındaymış. Hattat, kayıkçının şaşkın bakışları altında çantasından bir kâğıt çıkartmış ve üstüne kaşla göz arasında hokkasına bandırdığı kaleminden tek harekette, ustaca bir “vav” harfi çizmiş. Harfin yazılı olduğu kâğıdı kayıkçıya uzattığında adamın gözleri dört açılmış. “Bu paha biçilemez bir şey!” cümlesi dökülmüş kayıkçının ağzından. Hattat ise “Kusura bakma, bugün paranın yerine bunu verebileceğim,” diyerek kayıktan inmiş ve yoluna devam

etmiş. Kayıkçı elindeki kâğıdı sahaflara götürdüğünde haftalık kazancından fazlasını ona ödeyeceklerini görecekmış.

Üçüncü hikâye: Bu sefer Şiraz'a gidiyoruz. Hükümdar, devletin en büyük kütüphanesinin başına dönemin büyük bir hattatını getirmiş. Hattat kütüphanede ünlü İbn Mukle'nin yazdığı 30 ciltlik elyazmasını dağınık olarak bulmuş ve bir cildin kaybolduğunu fark etmiş. Öfkeyle hükümdarın karşısına çıkmış ve böylesi önemli bir esere gösterdiği ilgisizlikten ötürü onu bir güzel paylamış. Bu, hükümdarın hoşuna gitmiş ama hattattan bir şey istemeyi de ihmal etmemiş: Hattattan İbn Mukle'nin el yazısıyla bu kayıp cildi tamamlamasını istemiş. İş bittiğinde eğer hükümdar otuz ciltten hangisinin hattatın yazdığı olduğunu fark edemezse ona ne dilerse vereceğine söz vermiş. Hattat hemen işe koyulmuş, kütüphanedeki çok güzel ve çeşitli Semerkant ve Çin kâğıtları arasından İbn Mukle'nin elyazmasınıninkine en yakın olanlardan bulmuş ve eksik cildi yazmış. Sonra bunu resimler, tezhipler, ciltler, kapaklar ve onları da yine elindeki materyallerle eski görünümlü ve elyazmasının geri kalanına uygun hâle getirmiş. Otuz cilt bu sefer tam olarak hükümdara sunulduğunda, hükümdar yeni cildin hangisi olduğunu bir türlü anlayamamış ve sözünü yerine getirerek, memnuniyetle, "Dile benden ne dilersen!" demiş. Bizim hattat da kütüphanedeki Çin kâğıdı tabakalarını kullanma izninden başka bir şey istememiş ve dileği yerine getirilmiş.

Bu üç hikâyenin bize anlattığı, hayır, daha doğrusu haykırdığı bir gerçek var. Ama önce bu hikâyelerin ana kahramanlarını açıklayayım. Hırsızla karşılaştıktan sonra tüm kitapları ezberleyerek

O Gazali ki, döneminin en büyük müçtehidî ve pek çoklarına göre de zamanın mücedditiydi! O zamanda din adına oluşturulmuş ne kadar batıl inanç, yanlış düşünce, bidat ve hurafe varsa hepsine de ilmiyle set çekmiş, dini aslına döndürmüştür.

hafızasına kaydeden Gazali'den başkası değil. Yazdığı İhya adlı eseri hakkında İslam âlimleri derler ki, eğer İslam dini üzerine yazılmış (elbette Kur'an hariç) her şey kaybolursa sadece bu eserden dinimizin bütün özellikleri ve incelikleri aslına uygun olarak yazılabilir! O Gazali ki, döneminin en büyük müçtehidî ve pek çoklarına göre de zamanın mücedditiydi! O zamanda din adına oluşturulmuş ne kadar batıl inanç, yanlış düşünce, bidat ve hurafe varsa hepsine de ilmiyle set çekmiş, dini aslına döndürmüştür. Gazali, Yunan felsefî düşüncesi ile kafalar allak bullak olmuş iken ortaya çıkmış ve zihinleri tekrar berak hâle getirmiştir.

İkinci hikâyenin kahramanı ise Hattat Hafız Osman Efendi. Sultan II. Bayezid'in hocası Şeyh Hamdullah'tan sonra Osmanlı hattının en büyük, en kutlu ismi. Yazdığı kitapları bırakın, tek bir harfine dahi paha biçilemeyen bir yazı ustası.

Son hikâyemizin kahramanı ise hat sanatının gelmiş geçmiş en önemli figürlerinden İbn Bevvab, nam-ı diğer Ali bin Hilal; bahsi geçen kütüphane de Bahaü'd-Devle kütüphanesi. O İbn Bevvab ki, yeryüzünün en meşhur, en bilinen, sürekli gözlerimizin önüne gelen uzun "s"li besmelesinin belki de ilk yazanı!

Peki, neden anlattım bu hikâyeleri size? Çünkü bir kültürü, bir yaşam tarzını, bir ilim atmosferini anlatmanın en iyi yolu bazen o hayattan kısa kesitler paylaşmaktır. Ve bu hikâyelerde bize İslam medeniyetlerindeki yazı ve kitap kültürü üzerine söylediği, aslında bugün bile pek çok ilim adamının, âlimin, alanında uzman şahsiyetlerin dahi anlayamadığı bir gerçek saklı. İşte bu ayki ve bir sonraki yazımızda iki bölüm hâlinde bu konuyu masaya yatıracağız. Bu gerçeğin ne olduğu anlaşılmasın hani şu bir asırdır kopartılan "Osmanlı gericiydi, matbaa ondan gecikti!" yaygarasının bir milim ötesine geçilemez.

Peki, nedir o gerçek? Açıklayacağım ama önce aslında pek de hatırlatmaya ihtiyacımız olmayan şu yaygaraya kısaca bir bakalım. Kerli ferli, en bizden sandığımız büyüklerimizin, hocalarımızın bile dilinden düşürmediği o tanıdık masal:

Gutenberg matbaayı 1440'ta icat etmiş ve bununla birlikte tüm Avrupa şehirlerinde hızla yayılan bu icat sayesinde Batı medeniyetleri hızla kitap sayılarını ve okur yazar oranlarını arttırmış.

Basılan kitapların sayısının artmasıyla birlikte de bilimin orta çağa egemen dinî hegemonyasından kurtulması sağlanmış, seküler ve modern hayatın temelleri atılmış. Sözde yediden yetmiş yediye her yaştan ve her kesimden insanın müdahil olduğu bir ilim atmosferi oluşmuş, entelektüellerin sayısı artmış, Batı medeniyeti bu sayede modern medeniyetin doruklarına ulaşmış. Oysa Osmanlı, yani İslam temelli Doğu dünyası gericiymiş, tutucuymuş ve bu tür icatlara oldum olası karşıymış (!) Hele o Osmanlının geri kafalı ulema sınıfı yok mu? İşte onlar matbaayı bir türlü kabul etmemişler ve imparatorluğun tüm din adamları, şeyhülislamı, padişahları bu geri kafalılıkları yüzünden matbaayı yasaklamışlar. Matbaa tam üç asır bu yüzden Osmanlıya girememiş ve bu yüzden de Osmanlı hep gerici ve çağ dışı kalmış! Zaten doğru dürüst olmayan okur-yazar nüfusu ve kitap sayıları ise iyice dibi boylamış ve İslam dünyası Avrupa medeniyetinin hep gerisinde kalmaya mahkûm olmuş. Allah'tan on sekizinci asırda biri çıkmış da sultanı matbaayı kullanmaya ikna etmiş. Aslında ne güzel şeymiş şu matbaa! Sen çok yaşa İbrahim Müteferrika!

Önce ilkokulda, sonra lisede, sonra üniversitede, sonrada da master

ve doktorada, yani eğitimimin her kademesinde bu masalın değişik versiyonlarını ben çok defa dinledim. Aramızda bir sureyi bilmeyen ama bu tarih anlatılarını sure gibi ezbere okuyanlarımız vardır ya, ona şimdi hiç girmeyeceğim... Bu masalda yanlış olan o kadar çok şey var ki, her biri üzerine onar ciltlik ansiklopediler yazılır ama benim o kadar yerim de yok, zamanım da.

Şu Gutenberg efsanesinden başlayalım. Bu adam hiçbir zaman matbaayı icat etmedi. Matbaa asırlar önce Çin'de zaten icat edilmişti ve bu anlamda hem Asya'da hem de Anadolu'da fazlasıyla biliniyordu. Gerçi tarih kitapları bunu daha sonra düzeltip Gutenberg aslında hareketli harufatı, yani hareketli harflerle baskı makinasını icat etti, demeye başladılar. Ama aslında o da yanlış. Çünkü Asya'da hareketli harufat sistemi da asırlardır kullanılıyordu. (Bakınız Pi Sheng, onuncu asır!)

Sonra neymiş, Gutenberg tüm sınıftan halkların okur yazar olmalarını sağlayan bir düşünce kahrmanı, bir aydınlık savaçısıymış! Alakası yok, efendim. Tam tersine, bu zat bulunduğu kültürün en üst tabasında yer alan aristokratların içinden çıkma, demircilik ve kuyumculuk ile geçinen zengin bir sülaleden gelmekteydi ve

bu ailenin kilise ile çok yakından ticari ilişkileri vardı.

Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı vesilesiyle görme imkânı bulduğum Mainz, yani Gutenberg'in yaşadığı yerde en çok ne dikkatimi çekmişti biliyor musunuz? Kiliseler. Pek çok tarihi Avrupa şehrinin en dominant yapılarını oluşturan katedraller ve kiliseler elbette Mainz'in de ana silüetini çiziyordu. Ama kaçımız Mainz'in başpiskoposlarının asırlarca Kutsal Roma ve Alman İmparatorluklarının imparator seçici sınıfından olduğunu, Mainz'in imparatorluğun dini merkezlerinden olduğunu biliyoruz? Diyeceğim o ki, Gutenberg hiçbir zaman kiliseye karşı aydınlık, özgürlük gibi fikirlerin peşinden koşmadı. Aksine, o sınıfın içinden gelerek dini zümre ile işlerini geliştirmeye çalıştı. Gutenberg'in matbaadan önce bilinen ilk "icadı" Aachen şehrine hacca gelen Hristiyan ahalisine kakalamaya çalıştığı aynalardır. Çünkü o dönemdeki yaygın inanışa göre aynalar eski kilise kalıntılarındaki kutsal ışığı muhafaza edebiliyor ve böylelikle onu taşıyanlara uhrevi bir koruma sağlıyordu! Alın size aydınlanma! Dikkat edin de gözleriniz kamaşmasın.

Bir de şu bastıklarına bakalım Gutenberg'in. Bize okullarda ve tarih kitaplarında anlatılan yukarıdaki masaldan sanırsınız ki, bu matbaa ilk İnsan Hakları Beyannamesini falan basmış. Elbette hayır, Gutenberg matbaasının ilk defa bastığı ve sonra da ekseriyetle bastığı şey İncil'den başka bir kitap değildi. Çünkü o dönem Avrupa'sında kitap demek İncil demekti ve okuma yazma bilenlerin neredeyse tamamı Hristiyan ulemasından ibaretti. 42-Satırlı İncil ya da B42 olarak da bilinen bu Gutenberg İncili kitap

dünyasının en meşhur ve en pahalı kopyaları arasındadır. Günümüze bunlardan yaklaşık 50 tane kalmıştır ve her biri Avrupa'nın ve Amerika'nın metropollerinin kütüphanelerinde başta olarak el üstünde tutulmakta ve sergilenmektedir. Gutenberg'in daha sonradan bastığı kitaplar da bu İncillerden pek farklı değildir. Hani nerede kaldı sekülerlik, nerede kaldı sözde modernlik?

Peki, diyeceksiniz ki, bu Gutenberg efsanesi nereden çıkıyor? Nereden çıkacak, efendim, Batı dünyası pek iyi bilir yalandan kahramanlar üretmeyi ve tarihlerinde olmayan milatları koymayı. Gutenberg miti de işte böyle bir uydurmadan başka bir şey değil. Şimdi gelelim vay efendim "Osmanlı uleması gericiydi, İslam dünyası tutucuydu" tantanasına. İşte bizim asıl meselemiz bu ve bu işin sırrı en başta anlattığım üç hikâyede saklı.

Şöyle izah edeyim...

İslam medeniyetlerinde yazı kutsaldır. Yazmak ve okumak eylemleri basit uğraşlardan çok, her zaman uhrevi dünya ile bir bağlantısı olan, her daim öteki ufukların peşinde koşan dertli insanların, davalı gönüllerin iştirak ettiği bir eylemler silsilesi olarak ortaya çıkar. Yazı terbiye ister, edep ister. Temiz bir ahlak, sağlam bir bilek ister. Peygamberine ilk emri "Oku!" olan ve daha dördüncü ayetinde "O Rab ki insana kalemle yazmayı öğretti," diyen bir dinin insanları için bu, elbette daha farklı olamazdı. Bu yüzden yazmak, İslam'da hakkı tam olarak verilmesi gereken, nihayetinde ucu kelama dokunan, insanı insan yapan en önemli, en onurlu eylemlerden biridir. İyi yazmak, güzel yazmak ve hakkıyla yazmak arzusunun en doğal neticesi de hat sanatıdır.

Hattın Batı literatüründeki karşılığı "kaligrafi"dir. Ama Yunanca "güzel yazmak" anlamına gelen bu kelime, hattı tam olarak karşılamaz. Zira "hat" güzel yazının çok ötesinde bir şeydir. Elbette güzellik ve estetik onun asli bir parçasıdır. Ama "hat"ın içinde öylesine matematiksel bir kurallar silsilesi vardır ki onu aynı zamanda bir mühendislik ilmi kadar da kompleks hale getirir. Rakamların ve hesabın sırrı, ölçünün ve güzelin gizemi hat sanatında bulur. Bu yüzden bazıları ona "ruhun geometrisi," demiştir. Hat, daha geniş anlamda da yazmak, Allah'ın işaretlerini keşfetmek, kayda geçirmek, yeryüzünü idrak etmek, dillendirmek ve O'nu bilmektir. Bu anlamda da insanın asli vazifesidir.

Burada Arapça konusuna kısaca değinelim. Hattan bahsedip de onun dilden bahsetmemek eksik olur. Arapça, Kur'an'ın dili olduğu için İslam medeniyetlerinde hiçbir zaman bir ırka veya kültüre özel olarak görülmemiş, ona her zaman haklı bir kutsiyet atfedilmiştir. Pek çok toplumda Arapçanın kaligrafiye uygun yapısı olduğu için İslam hat sanatının geliştiği şeklinde yanlış bir yaygın düşünce hâkim olsa da, durum aslında hiç de öyle değil. Zira Arap harflerinin yedinci asırdan önceki halinde hiçbir estetiklik söz konusu değildir. Hâlbuki İslam'la birlikte bu dil, tüm dilbilimcileri ve yazı bilimcileri hayrete bırakacak bir hızla güzelleşmiş, orantısız bir estetiğe kavuşmuştur. Yani kaligrafinin özü yine dini ve manevi bir cevhere dayanır.

Biz Müslümanlar için Kur'an Allah'ın kelimidir, doğrudan ve bizahtı. Kitabımızın dilinin Arapça olması da bir tesadüf değildir. Eski Arap şairleri "Bize üç harf verin, size kâinatı anlatalım,"

derlerdi. "k, t, b": Kitap, mektep, kâtip, kütüp, mektup. "a, b, d": abd, ibadet, mabet, mabut. "a, l, m": âlim, ilim, âlem, ulema... Peki, bu üç harf nereden geliyor? Arapça ilahi dil değil de ya nedir? Biz bunun böyle olduğunu kanıksadığımız için bazen önemini de unutabiliyoruz. Hâlbuki bunu Hristiyanlar için İncil'in önemine ya da Yahudiler için Eski Ahit'in önemine mukayese etsek fark çok daha iyi anlaşılır. Onlar için bu kitaplar derlemeler, çeviriler, üçüncü, dördüncü ağızlardan oluşturulan bilgilerin bir araya getirilmesinden başka bir şey değildir. Hâlbuki biz Allah'ı göremesek de, duymasak da, onun kelimelerini görebilir, okuyabilir ve nihayetinde yazabiliriz. İşte bu düşünce bizi bir kere daha Arapça yazarken gösterilmesi gereken edebe ve terbiyeye getiriyor.

Şimdi sıra geldi böylesi bir düsturu verecek hat eğitiminden ve nihayetinde bu hattatların İslam medeniyetlerinde yol açtığı kitap patlamasından bahsetmeye. Öyle bir kitap patlaması ki o dönemin matbaasını solda sıfır bırakır! Ama onun için yerimiz kalmadı. Gerisi bir sonraki yazıya...

İz sürenlere...

Hat sanatı ve İslam medeniyetlerinde yazının önemine dair akademik çalışmalar için bakınız: Annemarie Schimmel, Abdelkebir Khatibi ve Mohammed Sijelmassi, Jonathan Bloom, ve Muhsin Mahdi. Benim, alanım gereği İngilizcelerinden okuduğum bu isimlerin hangilerinin Türkçeleri mevcut, artık size bırakıyorum.

Fatma KALAY**Kur'an Kursu Öğreticisi****Hafız Meral Kurtipek:**

“Hafızlığı en çok annemi taçlandırmak için istedim.”

Hepimizin hayatında gerçekleştirmek istediği düşleri vardır. Bunlardır bizleri hayata bağlayan. Mutluluğu hep o anlarda ararız. Çoğumuz dünya hayatına yönelik planlar yapar ama bunların ne kadarının gerçekleşeceğini bilemeyiz. Bu söyleşimizde, Kur'an sevgisi beni hafız yaptı diyerek planını gerçekleştirmek için engel tanımayan Meral Kurtipek kardeşimizin Kur'an sevgisi ile dolu hafızlık serüvenini tanıyacağız.

Öncelikle kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz?

İsmim Meral Kurtipek. Bolu ilinin Gerede ilçesinde ailemle birlikte yaşıyorum. 27 yaşındayım. Ortaokul mezunuyum. Üç kardeşiz ve ben ailemin tek kızıyım.

Kur'an ile olan sevgi bağın ilk ne zaman başladı. Öğrenme aşamasında sana yardımcı olan kaynaklar nelerdi?

Kur'an sevgisi küçük yaşlarda başladı aslında. İlkokul dönemlerimizde yaz tatilinde camilere giderdik. Benim çocukluğumda kreş ya da Kur'an kursları çok yaygın değildi. Kur'an kursları olseydi camiden başka bir yeri tercih eder miydim bilmiyorum. Camideki muhabbet bir başkaydı.

Rabbimin kelamı orada daha bir hoş gelirdi. İlk olarak Elif-ba kitabından başladık. Yaz tatilinde işlerimizden dolayı ailemle köye gitmek zorunda kalırdık; ama köyde de cami hocamızdan rica ederdik. Vakit namazlarından sonra bize zaman ayırır, ders verirdi. Ortaokul dönemine kadar çoktan geçmişim Kur'an'a ama indirildiği gibi tertil üzere okumam gerekiyordu.

Okullar tatile girdiğinde ilçemiz Sevdiler (Aşağı Tekke) Cami İmam-Hatibi Muhsin Hoca'nın hanımının Kur'an öğrettiğini öğrendim. Yakındı da bize, severek yine camiye gitmek istedim. Hocamız Safiye Yiğit'i çok sevmiştim. Ağzından çıkan her kelimeyi aklımda tutmak isterdim. Tecvit, mahreç, kıraat hepsini çok çabuk öğrenmiştim. Okudukça okuyasım geliyordu ve artık ezberler yapıyordum. Muhtelif surelerden Yasin, Mülk ve Nebe surelerini de ezberlemiştim.

Sağlık probleminiz ne zaman ortaya çıktı. Hayatını etkileyen ne gibi olumlu ya da olumsuz değişimlere sebep oldu?

Sağlık problemim ortaya çıkmaya başladığında on iki yaşındaydım. Yürürken, merdiven çıkarırken zorlanıyordum. Hastalığının farkında değil-

dim. Çevremden gelen uyarılar ailemin dikkatli gözlemi sayesinde hastanelere gitmeye başladık. Teşhis konulmuştu, kas erimesi hastasıydım. Tıp dilinde bu hastalığa muscular distrofi deniliyordu. Bilmiyordum ne demek olduğunu, araştırıyordum da, günlük yaşamıma bakıyordum. Okul dönemi okuluma gidiyor, yaz dönemi ise camide Safiye Hoca'ma Kur'an ezber dersi veriyordum. Hocam derslerimi çok beğendiğini söyledikçe Kur'an okumaktan daha çok zevk almaya başlamıştım. Hastalığım iyice ilerlemişti ve birçok doktorun muayeneleri sonucunda ameliyat olmama karar verildi. Ameliyat tarihi 8 Ağustos 2002 idi. Üzüldüm, çünkü Safiye Hoca'mızın kontrolünde Kur'an-ı Kerim'i hatmedecektik, ama ameliyat olursam hatmim yarım kalacaktı. 8 Ağustos'a kadar kalan yerlerimi evde tamamlarım diye düşündüm ve öyle de yaparak ameliyattan önce hatmimi bitirmiştim. Bunun bana verdiği mutluluk paha biçilmezdi.

Bacaklarımdan ameliyat olmuştum. Biraz daha iyiydim ama okul hayatım bitmişti. Babam okulun beni çok yoracağını söyledi, bu sebepten istemeyerek okula gitmemeye karar verdim. Dışarıdan okuyabilirsiniz diyorlardı ama hiç istememişim. Çünkü ben ameliyatlıyken birtakım kararlar almıştım. Tesettüre gireceğim, namaza başlayacağım ve hep Kur'an okuyacağım. Kimse bana böyle yapmam gerektiğini söylemiyordu ama kalbim böyle istiyordu. Belki de Rabbim bunu istiyordu.

Hafızlık eğitimi almaya nasıl karar verdin?

On dört yaşımdan itibaren her gün birkaç sayfa Kur'an okuyor, sonra okuduğum yerlerin mealini okuyor, ardından da tefsirini okuyordum. Yirmi beş yaşıma kadar böyle devam ettim. Ara sıra bana "Hafızlık yapsan iyi olur, hem sen bunu başarırısın" diyorlardı; ama nedense hiç sıcak bakmıyordum, sadece kurslarda yapılır sanıyordum. Ayrıca, benim gittikçe artan bir hastalığım vardı. Bu nedenle kurslarda yapamazdım. Derken 2013 yılının Ramazan ayında Kur'an okuyordum. Sesli Kur'an-ı Kerim okumayı çok severim. Kendi sesim kulağıma hoş geldi. "Ben ezber yapabilirim mi acaba, hafızlığa başlasam nasıl olur, evde olur mu, başarabilir miyim?" diye sorular sormaya başladım kendi kendime. Allah Allah nereden gelmişti bu fikir? Hocam Safiye Yiğit'i arayıp ona

sormalıydım. Nitekim "Hocam ben hafızlık yapabilir miyim?" diye de sordum. Safiye Hocam da cevaben "Tabii ki Meral, neden olmasın." dedi. İlk desteğimle birlikte hafız olmaya karar vermişim.

Hafızlık yapan insanların, anne ve babalarının ahirette Yüce Allah tarafından taçlandırılacağını biliyoruz. Ailenin bu konuda sana nasıl bir desteği oldu?

Hafızlık yapmak istediğimi ilk babama söyledim. Sen Kur'an-ı Kerim'i okumayı biliyorsun, bunu yapabilirsin dedi. Ama en büyük desteğim annemdi. Çünkü sıkıntılarımı en çok annemle birlikte yaşıyordum. Evet, babam da yaşıyordu ama yirmi dört saat annem benimle birlikteydi. Hafızlık süresi boyunca yarım saat yatardım. Fakat rahatsızlığım sebebiyle on dakikada bir benim pozisyon değiştirmem gerektiği için, ayaklarımın bazen gerildiğini hissedirdim ki, birtakım egzersiz masajlarla annem beni rahatlatırdı. Benim en az on dakikada bir annemin sesini duymam gerekirdi. Annem yanıma gelecek ve benim ihtiyaçlarımı kontrol edecek. Özellikle hafızlığı en çok annemi taçlandırmak için istedim. Yüce Allah onlardan razı olsun.

Hafızlık yapmaya karar verdikten sonra nasıl bir yol izledin?

Safiye Hoca'mın bana olan desteğiyle hafızlık eğitimi veren hocalarla istişare etmeye başladık. Tavsiye ettiği her yeri arayıp soruyor, durumumu anlatıyordum. Hafız olma isteği iyice sarmıştı benliğimi. İstanbul'dan bir hocayla konuştuk ve bana "Hafızlık yapman için her gün seni bir hocanın dinlemesi lazım, mutlaka eve gelebilen gönüllü bir hoca bulmalısın, bulamazsan bile, seni telefonla dinleyecek bir hoca olmalı ki ezberini dinletirsin." dedi. Hemen Safiye Hoca'mı arayıp anlattım durumu, telefonla olursa ben seni dinlerim Meral dedi. O an sevinçten kanatlanıp uçacaktım. Hiç düşünmeden hemen başlamak istedim. Hocam bir hafta sonra amme cüzünden başlayalım dedi. Sabredemedim ertesi gün aradım hocamı ve ben ezber vermek istiyorum dedim.

Hafızlık eğitim sürecini ve bu süreçte yaşadığın zorlukları anlatabilir misin?

Tarih, 26 Ağustos 2013 idi. Artık büyük bir zevkle her gün ezber yapıyor, belli saatlerde ho-

camı arayıp ezberimi dinletiyordum. En başta hocanız çok önemli. Birçok kişiyle istişare edersiniz ama nihayetinde yanınızda bir tek o vardır. Hocam ara sıra hafızlığı, Kur'an'ı sevdirecek sohbetler yapıyordu, ben iyice heyecanlanıyordum. Eksiklerimi tamamlıyor, daha da bir seviyordum Kur'an'ı. Derslerimde zorlandığım dönemler de oluyordu. O dönemlerde hocanızın ses tonu ve güzel sözleri aynı zamanda ezberinizi de etkiliyor. Sen bunu başaracaksın Meral diye beni motive edip, bir sonraki dersime şevkle hazırlanmamı sağlıyordu. Ev hâli, tabii ki kurs ortamı gibi olmuyordu. Eve misafirler geliyordu. Rahatsızlığımdan dolayı evden dışarı da çıkamıyordum. En fazla bina içerisinde bulunan komşulara gidebiliyordum. Sosyal hayatım yok denecek kadar azdı. Kendime çok düzenli bir program oluşturdum. Her gün severek başlıyordum derslerime. Hiçbir zaman yılgınlık göstermedim. Hâlâ da öyleyim. Derken günler geçiyor derslerim çoğalıyor gece uykularımı azaltıp ders çalışıyordum. Yoruluyordum belki ama çok mutluydum. Dersime mola verdiğimde annem egzersiz yaptırıyordu, hastalığım ciddiydi ve kaslarıma dikkat etmek zorundaydım. Saatli hareket ediyordum ne bedenimi ne derslerimi ihmal etmeden bir düzen içerisinde yaşıyordum. Hafızlığımın bitimine üç dersimin kaldığı bir dönemde rahatsızlığımdan dolayı serum almam gerekiyordu. Ben direniyordum. Serum alırsam hastanede kalmam gerekiyordu bu da ezberlerimin aksaması demekti. Bir an önce hafızlığımı tamamlamak istiyordum. Doktoruma ricalarım sonucu ilaç tedavisiyle bu durumu atlattım. Hafızlığım süresince kurslarla hep istişare ederek kolayımıza geleni uygulamaya koyduk ve istişare bereketi sayesinde hep severek hiç yılmadan 6 Mart 2015 tarihinde hafızlığı tamamladık. Şükrediyorum Yüce Allah'ıma bana bu eşsiz güzelliği lütfettiği için.

Hafızlığı nasıl tanımlarsın, yaşadığın süreci düşünürsek?

Hafızlık, Kur'an'a olan aşktır. Hafızlık benim için aynı zamanda bir terapi diyebilirim. Günlük bir insan 12-13 saat terapi alsa ne kadar huzurlu ve rahat olur. Bir hafız da Yüce Allah'ın kelamıyla dünyalık işlerden sıyrılarak bu şekilde terapi olur.

Hafızlık sürecinde yaşadığın ve seni en çok et-

On dört yaşından itibaren her gün birkaç sayfa Kur'an okuyor, sonra okuduğum yerlerin mealini okuyor, ardından da tefsirini okuyordum. Yirmi beş yaşına kadar böyle devam ettim.

kileyen bir durum yaşadın mı?

Rüyalarımın çok etkileniyordum. Ama beni en çok etkileyen durum şu oldu. Biz üç katlı bir evin orta katında oturuyoruz. Günlük yürüyüşlerimi yapmam gerekiyordu. Dışarı çıktığımda temiz hava ezber yapmamı da kolaylaştırıyordu. Ben merdiven çıkamadığım için artık babam beni sırtında taşıyordu. Bir baba evladını çok büyük bir sevgiyle taşır ama bu durum çok büyük bir yükü benim için. Bu yükün altında eziliyordum. Bu sebeple asansörlü bir daireye çıkmayı çok istedim. O dönem için bu imkânsıza yakındı. Başımıza gelen bir olay nedeniyle ekonomik olarak büyük bir kayıp yaşamıştık. Babama asansörlü bir daireye çıkmak istediğimi birçok kez söyledim ama babam bunun kolay olmadığını söylerdi. Hafızlığa başlayalı iki ay olmuştu ki biz bir gün içinde asansörlü bir daire bulduk ve aldık. Sanki benim için dizayn edilmiş her hâliyle bana uygun bir binaya taşınmıştık. Asansörlü daire benim için bir hayaldi ve hafızlığım bitmeden dualarım kabul olmuştu.

Son olarak okuyucu kardeşlerimize neler söylemek istersin?

Bu ne büyük bir şeref ya Rab! Kelamını yüklenmek... Asıl hafızlık şimdi başlıyor artık. Rabbin kelamına layık bir ömür sürmek... Ve hep dua ediyorum Mevla'ya; bu güzelliği herkese yaşatsın. Bizlere de bu yükü hakkıyla taşımayı nasip etsin. Sözlerimi burada bitirirken Yunus Emre'ye ait olan çok sevdiğim şu dizeleri paylaşmak isterim.

“Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca gül yahut diken,
Ya hayattır yahut kefen,
Narın da hoş, nurunda hoş,
Kahrın da hoş lütfun da hoş...”

Tallinn Notları

Doç. Dr. Fatih ERKOÇOĞLU

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

KUZEYDE Baltık denizine bakan küçük, sakın ve hoş bir şehir Tallinn. Estonya'nın başkenti olup aynı zamanda bir liman kentidir. Finlandiya'nın başkenti Helsinki'ye deniz istikametinde 80 km mesafede yer almaktadır. Üç günlük gezi programının bir gününü de Helsinki'ye ayırmayı düşünmüştüm, fakat hem Tallinn'in hem de Helsinki'nin güzelliklerini koşturmacayla geçiştirmemek için bundan vazgeçtim.

Ne zamandır Baltık ülkelerine gitmeyi arzu ediyordum. Türk Hava Yolları'na teşekkür ediyorum bana bu imkânı sağladığı için. İstanbul'dan hareketle takriben 3 saatlik bir yolculuk sonrasında ülkenin en büyük havalimanı olan Tallinn Lennart Meri'ye inmiştik.

Pasaport kontrolünde epeyce bir süre bekletildik. O zaman Estonlar hakkında olumsuz bir düşünce oluştu zihnimde. Sıra çok ağır ilerliyordu. Bu durumun sonraki günlerde market ve başka satış mağazalarında da geçerli olduğunu görünce hayret etmiştim. Bir sonraki ay Kırgızistan'ın Oş Havalimanında daha fazla bekleyince "eski SSCB ülkelerinin kaderi bu herhalde" dedim.

Tallinn'e gelmeden önce tarihi ve coğrafyası üzerine bir miktar okuma yapmışım, küçük ve hoş bir ülke Estonya. Finler ve Macarlar, Estonlarla akraba olup bu topluluklar çok uzaktan da bizimle akrabalar. Estonlar, Fin-Ugor halklarından olup dil ve lehçeleri, Türkçe'nin de bağlı olduğu Ural-

Altay dil grubunun Ural grubuna girmektedir. Dillerinin gramer yapısı Fince ve Türkçe'ye benzemektedir. Anlayacağınız yüzlerce yıl öncesinde bunlarla Orta Asya'da birlikte yaşıyorduk. Talihin cilvesi olarak onlar Baltık kıyılarına yerleşirken bizler de devletler kurup devletler yıkarak Anadolu bozkırlarına kadar gelmiş ve burayı mesken tutmuşuz.

Ülkenin toplam nüfusu Ankara'nın üçte biri kadar. Toplamda 1.3 milyon insan yaşamakta. Nüfusun dörtte birini Rus kökenliler oluşturmaktadır. Dünyada en yüksek okuma yazma oranına sahip bir ülke. Çok sayıda adası da bulunan Estonya'nın topraklarının yarısının ormanlarla kaplı olduğunu da burada hatırlatalım.

Eski Tallinn sur içinde küçük, sade bir ortaçağ kasabasıdır. Şehrin altmış kule ile tahkim edilen surları oldukça bakımlı duruyordu (Henüz restore edildiğinden olsa gerek). Muhtelif kapılarından şehre hem girdik hem de çıktık. Tallinlilerin bile tarih bilinçleri bizimkinden fazlaca görünüyor. Şehrin iç kalesi hafif yüksekte olup, Aleksandr Nevsky Katedrali, Parlamento binası ve Bakire Meryem Kilisesi burada yer almaktadır. İlk gün otele yerleşir yerleşmez, havalimanında tanıştığım Sivaslı Mahmud Meftun Canbek isimli arkadaşla eski şehre girdik ve dar sokaklardan geçerek bu eserlerin de bulunduğu yükseltiye yani sekiz yüz yaşındaki iç kaleye (Eski Toompea Kalesi) yöneldik. Her zaman olduğu gibi şehre yüksek bir yerden bakma ve şehri hemen tanıma hissi galebe çalmıştı. Tabii her geçen gün hamlıyorum, şirin kentin dar sokaklarından yukarıya doğru çıkarken yorulduğum. Tallinliler sur üzerine bir kafe yapmışlar, fonda ortaçağ musikişi nâmeleri olduğu hâlde, dar ve oldukça dik merdivenlerden, duvarlara bağlı zincirlere tutunarak çıktık ve zamanında nöbetçilerin durdukları ahşap bölümde oluşturulan kısımda, eski şehre nazır bir hâlde çayımızı içtik. Bu arada içerisinde limonun olduğu büyük bardaklardaki içeceklerin, limonlu soda olduğunu zannetmeyin, sıcak bira olduğunu burada söyleyeyim. Eski bir sur duvarında oluşturulan konsept güzeldi. Bizde hemen her restoran ve kafede pop ya da batı müziği nağmeleri eşliğinde yemeğinizi yer, içeceğinizi içersiniz. Anlaşıldığı üzere bunlar böyle davranmıyor.

Ertesi gün eski şehirde dolaşırken, büyük meydanın hemen alt sokaklarında yer alan Old Hansa evini

gördük. Burasının yolu Tallinn'e düşen bir kimsenin mutlaka uğraması gereken yerlerden birisi olduğunu düşünüyorum. Zaten dar sokaktan geçerken, ortaçağ kıyafetleri giymiş, güler yüzlü bayan ve erkeklerin kuruyemiş ikramlarıyla karşılaşırken ister istemez bu nostaljik evi merak ediyorsunuz. Burası ile ilgili olarak daha önce bazı malumattan haberim vardı. Bina oldukça eski idi. Birkaç yerden girişi vardı. Girişlerden birinde ortaçağlarda Tallinn'in gündelik yaşamına dair muhtelif kap, kaçak, alet edevat, kuruyemiş, baharat, yağ, ayakkabı, çanta, kemer, erkek ve kadın kıyafetleri, çivi, koyun kırma makası ve cam malzeme gibi objelerin satışı yine mahalli kıyafetler içerisindeki bayanlar tarafından gerçekleştiriliyordu. Fondaki musiki ise yukarıda bahsettiğim gibi idi. Bar olarak kullanılan kısımdan da ayrıca binaya girmiştik, "reklamın kötüsü olmaz" derler ya, bizim fotoğraf çekmemize mani olmadılar. Hatta izin bile verdiler. Üst katları da gezdik. Orta Çağ havası hemen her katta kendisini

gösteriyordu. Merdivenlerden üst kata çıkarken büyük perdelerle duvarları örtmüşlerdi. Kenarlarda büyük fiçiler bulunuyordu. Zaten içeride, mum ışığından kaynaklanan loş bir hava vardı. Ziyaretçiler, ortaçağ nâmeleri eşliğinde ahşap oturma odalarında oturuyor ve sipariş edilen yemekleri ve içecekleri de mum ışığında yiyip içiyorlardı. Biz gezerken bir name bitti ve yenisi başladı. Yeni name, bizim mehteran takımlarının icra ettiği "Hücum Marşı" idi ve Estonların ortaçağ nâmeleri içerisinde yer alıyordu ve onların müzik aletleri ile çalınıyordu. Tallinn bizi şaşırtmıştı! Diğer çıkışta ise duvarlarda eski tarzda haritalar yer alıyordu. Buradan satış bölümüne geçtik. Kendime deriden el yapımı bir kemer, bir çanta, birkaç sabun, bir bıçak, küçük kap ve kacaklar, bir de şecere kağıdı aldım. Toplamda bütün bunlar 100 euro civarında tuttu. Aldığım bu objeler sadece benim içindi.

Tabii "Tallinn'e geldik. Sevenlerimize, eşe dosta akrabaya ne götüre-

bilirim” dediğini duyar gibiyim. Euro kullandıkları için bir miktar pahalı bir şehir olduğunu öncelikle söyleyeyim. Buzdolabı süsleri ve Estonya’yı (Tallinn) hatırlatacak basit birkaç objeyi makul fiyatlara alabilirsiniz. Eski Tallinn evleri ve Viru Kapısı magnet ve maketleri tercih edilebilir. Rusya’dan geliyor olmalarına rağmen kurşun askerlerin kesinlikle burada çok pahalı olduğunu söylemeliyim. Ben daha önce Moskova’da bulunan Izmailovskya pazarından uygun fiyata aldığımdan buradan hiç kurşun asker satın almadım. Bunların dışında Viru Kapısı’na yakın, surların kenarında Rus hanımların açtığı tezgâhlarda yünlü el işi göz nuru çoraplar, çocuk kıyafetleri, şallar, şapkalar ile kalpaklar satılmaktaydı.

Yurtdışına giderken her zaman birkaç paket Türk lokumu götürürüm. “Türkiye’den hediye” diyerek, mutlaka birini tuttuğum otelin resepsiyonundaki görevliye takdim ederim. Ayrıca uçaktan aldığım Skylife dergilerini de (iki adet) otelin lobisine bırakırım. Sokaklarda gezerken bir ortam olduğunda sırtımda taşıdığım lokumlardan insanlara da sunarım. Cumartesi günü idi. Meftun Mahmud Bey’le sabah erken çıkmış, daha önce geçmediğimiz kapılardan birinden dar yollara sapmıştık. Yolumuzda gördüğümüz Aziz Olaf Kilisesi’nin çan kulesine çıkmaya karar verdik. Çan kulesine çıkış iki euro idi. Asansör olup olmadığını sorduğunda, gişedeki yaşlı hanım (teyze) benim genç olduğumu, sırtımdaki çantayı kenara bırakarak rahatlıkla kuleye çıkabileceğimi ifade etti. O ara çantada bir kutu lokum olduğu hatırıma geldi. Hemen teyzeye ikram ettim. Çok memnun kaldı. Biz daha sonra ağır ağır 258 basamaklı çan kulesine arkadaşımızla birlikte

çıktık. Gayet güzel bir manzaranın sizi beklediğini söylemem gerekir. Şehrin muhtelif yönlerden fotoğraflarını çektik. Bir tarafta büyüleyici güzelliği ile sivri ve yüksek çatılı evlerin oluşturduğu eski Tallinn, diğer tarafta ise Baltık denizi kıyısı ve limanı, surların hemen dışında ise modern kentin mahalleleri bulunuyordu. Çok katlı binalar eski şehrin dışarısında inşa edilmiş olup, Estonların başkentlerinin tabiatla uyumlu olduğu, tarihi dokuyu muhafaza ettiklerini bu kuleden daha iyi görebiliyordunuz.

İnişimiz çıkışımızdan daha zor oldu. Zira basamaklar muntazam değildi ve diz kapaklarımızı ağrıyordu. İndiğimizde ise bizi bir sürpriz bekliyordu. Lokum hediye ettiğimiz teyze, kutuyu açmış ve lokumu kiliseye gelenlere ikram ettiği gibi bize de ikram etti. Arkasından birkaç tane broşür ve Tallinn kartpostallarından bir demet yaparak bana takdim etti. Ne yalan söyleyeyim mutlu oldum!

Sadece surların restore edilmediği, eski şehirdeki hemen her yapının tamirine başlandığı fark ediliyordu. Şehrin Orta Çağ hüviyetini muhafaza edişi, buraya çok sayıda turist gelmesine imkan sağlamış görünüyor. Her sokakta alışveriş için dükkânlar, kafeler, barlar bulunuyordu. Havaaların soğuk olmasına rağmen, eski şehirde hatırı sayılır bir turist kitlesinin varlığı görülmüyordu. Eski Tallinn’in sokaklarında dolaşırken mahalli kıyafetler içerisinde kızlar ve erkekler ellerinde broşür dağıtıyorlardı. Yüzlerine taktıkları maske-den sadece gözlerini görebildiğim bir tanesi eski bir evin içerisinde ikinci katta işkence müzesi olduğunu söyledi. Bir ortaçağ kentinde dolaşırken, ortaçağın işkencelerini gösteren bir müzeye girmenin

iyi olabileceğini düşünmüştüm. Aslında daha önce Kurtuba’da ve Malta’nın Medina isimli şehrinde bunun benzerlerini görmüştüm. Belki de farklı bir şeyler bulabilir miyim düşüncesiyle giriş ücreti olan yedi euroyu hiç acımadan verdim. Yukarı çıkınca şok oldum. Büyük bir oda ve içerisinde işkence aletlerinin sergilendiği birkaç obje. Üzüldüm. Siz siz olun sakın aldanmayın! Yukarıda zikrettiğim şehirlerdeki keskinlikle daha zengin ve sunuş tarzları bundan çok daha güzeldi.

Bunlardan başka şehir merkezinde, Kutsal Ruh Kilisesi’nin (XIV. yüzyıldan kalma ve iki euro giriş ücreti var) hemen hemen karşısında yer alan Estonya Tarih Müzesi gezdiğimiz yerlerden birisi idi. Estonya’nın 11 bin yıllık tarihine dair objelerin yer aldığı müze, XV. yüzyıldan kalma bir binada yer alıyordu. Müze küçük, fakat güzeldi. Alt katında bulunan silah seksiyonunda, duvar kenarında bir miğfer ile büyük bir kalkan vardı. Gelen geçen miğferi başına geçirip, kalkan elinde fotoğraf çektiyordu. İçeriye girdiğimizde küçük çocuklar altlarında minder olduğu hâlde müze görevlilerini dinliyorlardı. Çocuklar için hoş bir oratm oluşturmuşlardı. Müze zengin değildi, fakat Estonların bu çabalarını kendi insanının tarih bilincini geliştirmeye yönelik gayretlerini takdir ettim. Ülkemizde milli bilincin tesisinde tarihi filimlerin rollerini inkar etmiyoruz, fakat depo görünümü müzecilik anlayışından kurtularak, insanımıza gerçekten çoluğu çocuğuyla gezebileceği, tarihini, kültürünü ve sanatını öğrenebileceği, kavrayabileceği ortamların sağlanması adına darısı bizim başımıza diyoruz...

ALÎ ve Kebir isimleri biri yüce diğeri de büyük anlamında Rabbimizin ululuğunu anlatan isimlerdir. Her şeyi yaratan elbette her şeyden yüce ve büyüktür, bunda kimsenin tereddütü olamaz. Sıkıntı şuradadır ki bizim sınırlı akıllarımızın O'nun sınırsız yüceliğini tam olarak anlaması imkânsızdır. Yine de O'nun akla gelebilecek her yücelikten de üstün; ulular ulusu olduğunu bilmek O'nun karşısında yanılıp da kendimizi (veya bir başkasını) yüceltmekten bizi korur.

Allah Teala'nın zatının nasıllığı insan aklının sınırlarının ötesindedir. İsfehâni'nin deyişiyle, "Allah öylesine yücedir ki âlimlerin tanımları, âriflerin sezgileri O'nu kuşatamaz." Bu yetersizlik bu alanda söylenecek her sözü kifayetsiz kılar. Aslında bu bütün isimler için böyledir. Çünkü bir şeyi hakıyla kavramak, o şeyi bütün yönleriyle kuşatmayı gerektirir. Yaratılmış bir zihin, kendini yaratanı kuşatamayacağından (Taha, 20/110.) O'nu ancak kendi zihninin kavradığı kadar anlayabilir. Bu yüzden sufiler Kebir ismini "kibriya örtüsüne bürünerek perdelenen" (Casiye, 45/37.) diye anlamışlardır.

Kendi dışındaki her şeyden yüce ve büyük olmak âlemlerden müstağni olmak demektir. O hiçbir şeye muhtaç değil; her şey O'nun cömertlik kapısının lütuflarına muhtaçtır. Dolayısıyla sadece O'nun kapısında eğilir, bütün niyazlar sadece O'na yapılır. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in dualarına genellikle "Alî" ismini ihtiva eden bir tespih ile başlaması da kulun bütün çaresizliği ile O'nun

Yücelerden Yüce Büyüklerin En Büyüğü

Alî ve el-Kebîr Olan Allah

Fatma BAYRAM

yüceliğine sınığını ifade eder.

Kebir ismiyle aynı kökten gelen kibir ise insan için haddini aşır, Rabbinin büyüklüğünü takınmaya kalkmak olduğundan -Allah korusun- şirke kadar varan bir yola girmek demektir: "Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları ayetlerimden uzaklaştıracağım. (Onlar) her ayeti görseler de ona iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Ama sapıklık yolunu görseler onu (hemen) yol edinirler. Bu, onların, ayetlerimizi yalamaları ve onlardan hep gafil olmaları sebebiyledir." (Araf, 7/146.)

Kur'an'da Alî ve Kebir isimleri

Alî ve Kebir isimleri Kur'an-ı Kerim'de geldikleri birkaç ayette çoğunlukla bir arada bulunurlar.

Diğer yerlerde de yine ululuk ve büyüklük anlamını teyit eden Azim (Bakara, 2/255.), Müteal (Rad, 13/9.) ve Uluvv (İsra, 17/4.) gibi sıfatlarla

birlikte dirler. Bu ayetlere topluca baktığımızda işlenen ana temanın şirkten sakınmak ve Allah Teala'nın eşsiz yüceliğini vurgulamak olduğu görülür. (İsra, 17/43; Lokman, 31/30; Hac, 22/62; Sebe, 34/23; Mü'min, 40/12.) Bunu görmek yücelik ve büyüklük kavramlarını yerli yersiz kullanarak Allah dışındaki varlıklara isnat etmenin şirkle ilişkisini ortaya koyması açısından önemlidir. Ululuk ve büyüklük müsrifçe kullanılacak sıfatlar değildir.

Allahüekber

Kur'an bize Allah'ı tekbir etmemizi emreder (İsra, 17/111; Müddessir, 74/3.) Allah'ı tekbir etmek, yani O'nu

Eskilerin “alî himmet” dedikleri bu sıfat bugün hayatın hedefi olarak görülen mal, şöhret, etkinlik, güç, kuvvet gibi maddi unsurların hayatın asıl amaçları için bir araç olarak görülmesi demektir. Asr-ı saadet insanları bu bakış sayesinde süper güç durumundaki zorbarların gerçek mahiyetini görmüşler ve kat kat fiziki güç farkına rağmen akıllara durgunluk veren bir şekilde onları etkisiz hâle getirmişlerdir.

yüceltmek zihnimizde O’nun kadar yüce hiçbir varlık tasavvur etmemek, en yüce makamda O’nu görmek, O’nun her bir vasfının sonsuz büyüklükte olduğunu kabul edip ilan etmek demektir. Bunu böylece ilan eden kişi Allah dışında herhangi bir varlığı kulluğu tamamıyla reddetmiş olur.

Kebir isminin mübalağa kalıbı ile söylediğimiz “Allahüekber” ifadesi “her şeyden yüce, her şeye hakim, büyüklüğü kıyas kabul etmeyen” demektir.

Günlük lisanımızda neredeyse tüm duygularımızı ifade ederken “Allahüekber” deriz. Böylece sevdiğimizizde de üzüldüğümüzde de O’ndan başkasına yönelmeyeceğimizi ilan etmiş oluruz. Bu sayede başarı ve güzelliklerde O’nu hatırlar, O’na şükrederiz; üzüntü ve sıkıntılarda ise O’nun büyüklüğünü hatırlar, böylece çöküp kalmayız.

Bu isimler tecelli ederse

Bu iki isim de yeryüzünde ulvi bir değer taşıyan her şeyde tezahür eder. İbn Arabî’ye göre dünyevî uhrevî üstün dereceleri elde etmek bu ismin tecelisinə bağlıdır. Gazalî kulun kemalının akli, takvası ve ilmi ile ölçülebileceğini söyler. Ona göre yücelik ifade eden bu iki ismin tecelligâhı olan kişiler ilmiyle amil olan, etrafını da irşat eden, herkese örnek olan kişilerdir; kimle otursalar ona maddi-manevi faydaları olur.

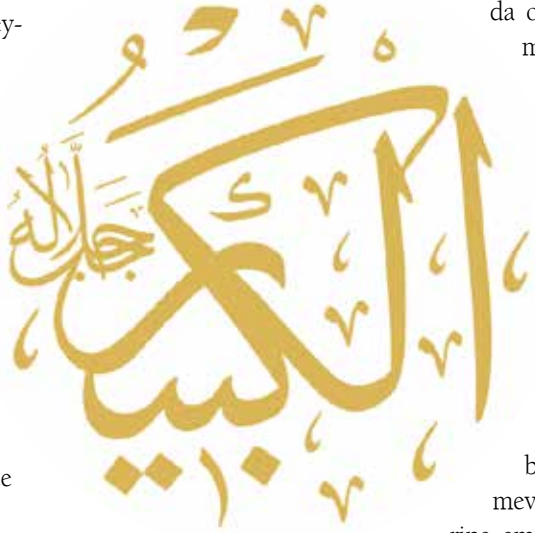
Eskilerin “alî himmet” dedikleri bu sıfat bugün hayatın hedefi olarak görülen mal, şöhret, etkinlik, güç, kuvvet gibi maddi unsurların hayatın asıl

amaçları için bir araç olarak görülmesi demektir. Asr-ı saadet insanları bu bakış sayesinde süper güç durumundaki zorbarların gerçek mahiyetini görmüşler ve kat kat fiziki güç farkına rağmen akıllara durgunluk veren bir şekilde onları etkisiz hâle getirmişlerdir.

Bu isimlerin anlamını az çok kavrayan insan, zihnini Yüce Allah’ın şanına yakışmayan yanlış inançlardan, lisanını da saygısız ifadelerden korur. O’nun yüceliğini kendi çapında da olsa anlayan bir kişi hiçbir mahluku O’nun gibi yüceltemeyeceğini bilirken bu yüce yaratıcının eserleri olan mahlukata saygı ile bakması gerektiğini de idrak eder. Yani bu iki isim bizi, haddimiz olmayarak başkalarını küçük görmekten de onları aşırı yüceltip ilahlaştırmaktan da korur. Allah’ın takdiriyle bu dünyada kendisine bir mevki nasip olanların kendilerine emanet edilen insanları idare ederken kendi üstlerinde gerçek yüce ve büyük olan Allah’ın bulunduğunu unutmamaları gerekir.

Nisa suresi 34. ayette erkekleri ailenin lideri olarak tanımlayan ayetin onlara Alî ve Kebir isimlerini hatırlatarak bitmesi bu açıdan çok anlamlıdır.

Aslında insanın gerçek değeri ve makamı âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah’ın onu kendisine izafe ederek “kulum” demesindedir. O yüzden bu dünyada bir insanın ulaşabileceği en yüksek mertebe Allah dışında her hangi bir şeye bel bükmekten azade olabilmektir. İnancını ve ilkelerini her menfaatin üstünde tutanları Allah da her şeyin üstüne çıkarır.

Kadir Temel, daima takdirle anılacak, yokluğu devamlı hissedilecek, bıraktığı boşluk hep boş görünecek bir ömür sürdü. Allah rahmet eylesin, yakınlarının ve sevenlerinin başı sağolsun.

Tevazu Ehli Bir İnsan: KADİR TEMEL

Halit GÜLER

DİB Emekli Başkan Yardımcısı

KISA bir müddet önce aramızdan ayrılan Ankara Kocatepe Camii İmam-Hatibi Kadir Temel Hocaefendiyi, 1970'li yıllarda İstanbul'da tanımıştım. Bendeniz İstanbul Sümbülefendi Camiinde cuma günleri vaaz ederdim. O da aynı caminin İmam-Hatibi idi. Samimiyet ve hizmet yüklü görev arkadaşlığı, sevgi ve saygı dolu dostluk, birbirimize hizmetimize karşılık ilgi ve takdir o tarihlerde başlamıştı.

Sümbülefendi Camii Fatih bölgesinde İstanbul'un önemli mabetlerinden, ziyaret yerlerinden ve maneviyat merkezlerinden birisi idi. Yerli ve yabancı küme küme insan orayı ziyarete gelirdi. Merkez Efendi'ye mahal olarak da çok yakındı. Sümbülefendi Hazretlerinin de metfun bulunduğu bu camide imam olabilmek için meslekte kariyer ve hizmette tecrübe sahibi olmak gerekirdi. Kadir Temel Hocaefendi görev yaptığı sırada İstanbul İmam-Hatip Okulunda öğrenci idi ve çok gençti. Yalnız Sümbülefendi Camii'ne yakışır bir olgunluğa, saygınlığa ve liyakate sahipti. Cemaati memnun edecek bir okuyuşa ve ses güzelliğine malikti. Genç olmasına rağmen caminin cemaati kendisini çok beğeniyor, seviyor, geçtiği mihrabın ve giydiği dini kisvenin hakkını veriyordu.

Çocuk denecek bir yaşta Kur'an-ı Kerim'i okuyuşuyla dikkat çeken Hafız Kadir Temel, katıldığı bir Kur'an-ı Kerim'i güzel okuma yarışmasında birinci seçilmişti. O sebeple olsa gerek, onu Sümbülefendi Camii'ne imam yapmışlar. Belki de bu görev ilk imamlığıdır.

Bir gün, cuma namazını eda ettikten sonra camiden ayrılmama fırsat vermeden yanıma geldi. Heyecanla ve gözlerinin içi parlayarak "Hocam." dedi ve devam etti: "Bugünkü vaazınız çok dikkatimi çekti ve beğendim. Konuyu bu şekilde dile getirmenizi çok faydalı buldum. Vaazınızın bir kopyasını alabilir miyim?" Genç bir imam olan merhum Kadir Temel'in konuya bu şekilde ilgi duyması beni de memnun etti. Demek ki merhum Kadir Temel'in yalnız sesi ve okuyuşu değil, aklı da güzeldi.

Ben Fatih'te müftü iken müftülüğün bulunduğu binanın alt katında bir Kur'an kursu vardı. Sonradan öğrendim ki kursun hocası, Kadir Temel'in babası imiş. Demek ki Kadir Temel'in ailesi Kur'an hizmetinde olan bir aile imiş. Bütün varlığıyla, hevesiyle ve kabiliyetiyle Kur'an'a yönelmiş, çok küçük yaşlarda hafız olmuş Kadir Temel işte böyle bir ailenin çocuğu idi.

Sümbülefendi Camii'ndeki vazife

arkadaşlığının dışında, Ankara'ya taşınmam sebebiyle olsa gerek, Kadir Temel'i beraber yurt dışı görevine gittiğimiz tarihe kadar bir daha görmedim.

1989 yılında Başkanlık beni ramazan ayında Batı Trakya'da görevlendirdi. Yol ve görev arkadaşımın Kadir Temel olduğunu öğrenince çok sevinmiştim. Seçim isabetli idi. Kadir Temel o zamanlar Üsküdar Selimiye Camii Imam-Hatibi idi. Asker dönüşü o göreve getirilmişti. İstanbul'da buluştuk ve otobüsle Batı Trakya'ya gittik. Bir ay ramazan süresince Gümölcine şehrinde görev yaptık. Aynı otelde ve bir odada beraber kaldık. Birbirimize çok yakın olduk. İyi bir oda arkadaşlığı yaptık.

Merhum Kadir Temel, gönül ve hizmet ehli bir insandı. Sanki Kur'an-ı Kerim ruhuyla büyümüş ve ahlakıyla ahlaklanmıştı. Sakin bir yaratılışa sahip olan rahmetli Kadir Temel'e tevazu çok yakışıyordu. Batı Trakya da şehir merkezi kadar önemli olan köyler vardı. Fırsat buldukça, vaktimiz yettikçe köylere de gidiyorduk. Gittiğimiz her camide ben vaaz ediyordum. Kadir Temel Hocae-fendi namaz kıldırıyor ve Kur'an-ı Kerim okuyordu. Cemaati oluşturan soydaşlarımız kadın erkek bu Kur'an-ı Kerim ziyafetinden son derece memnundular. Anavatan Türkiye'ye; kendilerini hatırlamasından, bu sıcak ilgisinden ve hizmetinden dolayı dua ediyorlardı. Kadir Temel çok güzel okuyor ve cemaat camiden ayrılmak istemiyordu. Nihayet Batı Trakya'dan, ramazan boyunca soydaşlarımızla beraber olmanın huzur ve onuruyla döndük.

O günlerde Ankara Kocatepe Camii'ne imam aranılıyordu. Ben de konuyu bilenlerden ve takip

edenlerdendim. Bu arada Kocatepe Camii'nin ilk imamlarından İsmet Demir vefat etmişti. Onu da bu vesile ile rahmetle anıyor ve hizmetlerini takdirle hatırlıyoruz. Genç yaşta kaybettiğimiz Kocatepe Camii müezzini Süleyman Arabulanoğlu da bu vesile ile rahmetle anıyoruz. İsmet Demir'in vefatından sonra Kocatepe Camii'ne uygun bir imam bulunamamıştı ve aranılıyordu. Bir aylık bir arkadaşlıktan sonra yakından tanıdığım Kadir Temel'in Kocatepe Camii'ne imam olabileceğini düşündüm ve kendisine teklif ettim. "Bir düşüneyim hocam" dedi. Cevabı çok fazla gecikmedi. Kabul etmişti. Böylece Kadir Temel, Kocatepe Camii'ne imam olmuştu. Çaresiz hastalığa yakalanıncaya kadar bu görevi ihlasla ve liyakatla sürdürdü. Cami imamlığının dışında yurt içinde ve yurt dışında Başkanlığımızı temsil eden önemli toplantılara katıldı. Güzel okuyuşuyla ve insanın ruhuna işleyici sesiyle Başkanlığımızı oralarda onurla temsil etti.

Batı Trakya camilerinde okuduğu, soydaşlarımızın hayranlıkla takip ettikleri Kur'an-ı Kerimleri unutamadığım gibi; Bakü şehitliğinde şehitlerin ruhuna bağışlanmak üzere okuduğu Kur'an-ı Kerim'i de unutamıyorum. O harika tablolar hiç gözümün önünden gitmiyor.

Kadir Temel'le ikimiz de Ankara'da olduğumuz için sık sık bir araya geliyor ve sohbet ediyorduk. Bir gün kendisine sordum: "Kadir Hoca, Kur'an-ı Kerim'i çok güzel okuyorsun. Bunu yalnız ben söylemiyorum işin ehli olan herkes söylüyor. Ayrıca bu durumu kendin de biliyorsun. Çünkü bu konuda istekli ve iddialısın. Bunu neye veya kime borçlusun? Bunu nasıl sağladın veya bu okuyuşu nasıl kazandın? Herkes senin gibi okuya-

miyor." Verdiği cevap enteresandı: "Hocam, ben bu işin hastasıyım. Yerli yabancı güzel Kur'an-ı Kerim okuyanları bıkmadan ve usanmadan takip ederim ve kendilerini kasetlerinden tekrar tekrar dikkatle dinlerim. Ben de onlar gibi olmaya ve okumaya çalışırım." dedi. Bu cevaptan sonra anladım ki bu güzel okuyuş bu merakın ve çabanın neticesi idi.

Kısa bir müddet için de olsa Batı Trakya'da görev yaparken ve Azerbaycan seyahatinde beraber olduğumuz Kadir Temel'i daha yakından tanıma fırsatı buldum. Onun imamlıktan başka bir işi ve Kur'an-ı Kerim'den başka bir uğraşı yoktu. Gece gündüz Kur'an-ı Kerim'le beraberdi. Kadir Temel, dünyevi çıkarları için mesleğini ve Kur'an-ı Kerim'i okuyuşunu kullanmayan ve istismar etmeyen bir insandı. Yakinen biliyorum ki bu konularda çok hassas ve dikkatli idi. Yanlış anlaşılaktan veya birilerine benzetilmekten korkardı. Her işi özellikle Kur'an-ı Kerim'in devrede olduğu her ameli Allah'ın rızasını kazanmak için yapardı. Kendisini Kur'an-ı Kerim istismarına ve ticaretine çekmek isteyenlere katıyyen fırsat vermezdi ve bu amaçlı teklifleri kabul etmezdi. Onun hayatı alnını koyduğu secde mahalli kadar temiz, onun yüreği Kocatepe Camii'nin minareleri kadar lekesiz ve hür, onun gönlü Kocatepe Camii'nin kubbesi kadar engin ve serindi. Kadir Temel, maneviyat bahçesinde gülleri, Kur'an-ı Kerim ikliminde nefesi ve sesi olan bir insandı.

Kadir Temel, daima takdirle anılacak, yokluğu devamlı hissedilecek, bıraktığı boşluk hiç doldurulmayacak bir ömür sürdü. Allah rahmet eylesin, yakınlarının ve sevenlerinin başı sağolsun.

Engelsiz Kitaplar

Muhammed Kâmil YAYKAN

BİLİNDİĞİ üzere “İslam dininin itikat ve ibadet alanıyla ilgili işleri yürütmek ve ibadet yerlerini idare etmek” sorumluluğuyla kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı’nın temel misyonu İslâmiyet’in doğru ve sahih bilgisini halka aktarmaktır. Bu bağlamda toplumun her bireyine ulaşma gayesi içinde olan Başkanlığımız engelli vatandaşlarımız için de basım-yayım faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Engellilere yönelik pek çok basılı materyal hazırlayan Başkanlığımızın bu istikamette vatandaşın hizmetine sunduğu en önemli eserlerin başında 2002 yılında hazırlanan Braille Kur’an-ı Kerim gelmektedir. Kur’an-ı Kerim’in Braille harfleri ile hazırlandığı bu eser sayesinde her yıl yüzlerce vatandaşımız Kitabımız’la buluşuyor, bir o kadardı da Mushaf’ı bu metinden hıfz ederek hafızlık mertebesine ulaşıyor.

Kur’an-ı Kerim’i aslından okumak için ise -elbette- Kur’an harflerinin bilinmesi gerekmektedir. Halk arasında Elif Cüzü adıyla bilinen Elif-Ba da Başkanlığımız tarafından braille harfleri ile hazırlanıp toplumun hizmetine sunulmuştur. Eser klasik Elif-Ba sistemi ile hazırlanmış olup Arap harflerinden Kur’an tilaveti esnasında uygulanacak tecvit kaidelerine kadar tüm konuları tafsilatlı bir şekilde içermektedir.

Kur’an-ı Kerim’in ifade ettiği emir ve yasaklar, dini kaideler ve toplumsal düzenlemeler şüphe yok ki ilk ve en doğru bir şekilde bizlere “bir davetçi ve aydınlatıcı bir kandil olarak gönderilen” (Ahzâb, 33/46.) Muhammed Mustafa (s.a.s.) tarafından açıklanmış ve öğretilmiştir. Dolayısıyla Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) yaşayan Kur’an-ı Kerim’dir. Onun sözleri ve davranışları Kitabımız’ın yansımalarıdır. Diyanet İşleri Başkanlığımız tarafından hazırlanan Hadislerle İslam, 2013 yılında Braille olarak bastırılıp vatandaşlarımızın istifadesine sunuldu. Serlevha Hadisler alt başlığı ile yayına çıkan bu eser ile görme engeline sahip olanlar Peygamberimizin sözlerine dokunarak hayatlarına yön vermeye başladı.

Cenab-ı Allah, Kur’an-ı Kerim’de “Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aramızda bir

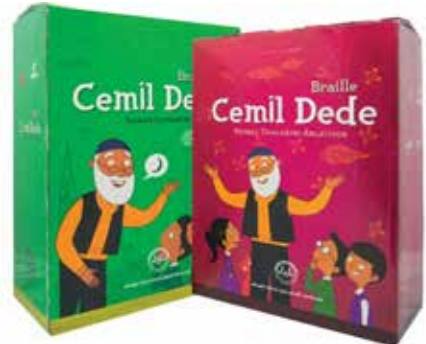
övünme ve daha çok mal ve evlât sahibi olma isteğinden ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibidir ki, bitirdiği ziraatçıların hoşuna gider. Sonra kurur da sen onun sapsarı olduğunu görürsün; sonra da çer çöp olur. Ahirette ise çetin bir azap vardır. Yine orada Allah’ın mağfireti ve rızası vardır. Dünya hayatı aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir. (Hadid, 57/20.)” buyuruyor. Burada kula düşen gelip geçici “bir akşam yahut bir kuşluk vakti kadar kalınan dünyada (Naziât, 79/46.)” “İman edip sâlih amel işlemek, birbirimize hakkı tavsiye etmek ve birbirimize sabrı tavsiye etmek (Asr, 103/3.)” değil midir?

Bu soruya dair cevapları yaşama telaşı içinde gündelik işlerimizi ve hayatımızı nasıl ve neye göre düzenlememiz hususundaki dini bilgileri içeren; ilmiyal konularının yer aldığı; 2013 yılında okuyucularla buluşturulan; Seyfettin Yazıcı tarafından hazırlanan; Braille Temel Dini Bilgiler, İtikat - İbadet - Ahlak isimli eser de bulabiliyoruz.

Engellilerin kitaba olan iştiağını giderme gayesi güden Başkanlığımız yalnızca görme engelli kardeşlerimize hitap eden eserler hazırlamıyor. El hareketleri ve yüz mimikleri kullanarak görsel bir iletişim ortamı oluşturma gayesi güden işaret dili ile hazırlanmış kitaplar da işitme engelli vatandaşlarımıza hitap ediyor. Bu bağlamda hazırlanan en önemli eser şüphesiz abdestten ziyaret tavafına kadar yaklaşık 800 dini kavramı işaret diline tercüme den Türk İşaret Dili Dini Kavramlar Sözlüğü’dür. Klasik sözlük mantığı çerçevesinde hazırlanan eser dini kaidelerin ve kuralların anlamlandırılması hususunda işaret diline ihtiyaç duyan vatandaşımıza ve meraklılarına hitap ediyor.

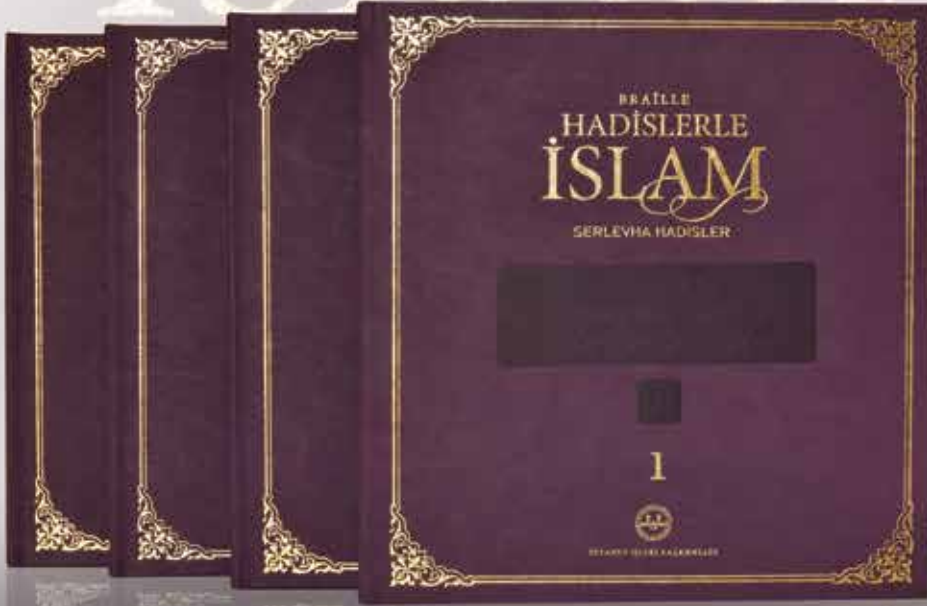
İşitme Engelli Çocuklar İçin Din Eğitimi Seti isimli eser de bilhassa çocuklarımıza dini hassasiyetlerin öğretilmesi ve bu hassasiyetlerin çocuklarımızca benimsenmesi amacıyla hazırlanarak 2014 yılında halkımızın istifadesine sunuldu.

Yeri gelmişken şunu da belirtelim: Kitapların yanı sıra Diyanet TV tarafından hazırlanan ve Mahmut Küçük tarafından sunulan “SesSİZ”, bireylerin manevi ve dini eğitim almalarını hedefleyen bir program hüviyeti taşımaktadır. İşaret dili ile sunumu yapılan ve alt yazı ile desteklenen program Başkanlığımız tarafından engelli vatandaşlarımızın istifadesine sunulmuştur.

BRAİLLE HADİSLERLE İSLAM

1

BRAİLLE
HADİSLERLE İSLAM
SERLEVHA HADİSLER

HALEP'TE İNSANLIK ÖLMESİN!

BİR ŞEHİR düşünün; insanların evlerine bombaların, sofralarına açlığın düştüğü... Bir şehir düşünün; kimyasal silahların acımasızca insanların üzerinde denendiği...

Bir şehir düşünün; kadın, çocuk, yaşlı demeden her gün onlarca masumun hunharca katledildiği... Bir şehir düşünün; mazlumların, mağdurların feryadının her an arş-ı Rahman'ı titrettiği...

Bir şehir düşünün; hastanelerin ağır bombardıman altında yıkıldığı... Çaresizlikten yaralıların tedavi edilemediği... İlaça hasret bekleyen hastaların yardım çığlığının sokaklarda yankılandığı...

Bir şehir düşünün; yiyecek ekmeğin, içecek suyun, sığınılacak bir evin bulunmadığı... İnsanların soğuktan donarak can verdiği...

İşte bu şehir, asırlardır gönül bağımızın olduğu Halep'tir. Bugün Halep'te bir medeniyet, bir tarih, bütün insanlığın gözü önünde yok ediliyor. Kadim şehir, insanlarıyla birlikte haritadan siliniyor. Sözün tükendiği noktadayız. İnsanlık olarak tarihin en büyük acılarından birisine, tarifi imkânsız üzüntülere şahit oluyoruz. Egemen güçlerin bölgemizdeki hırs, menfaat ve iktidar kavgası uğruna İslam beldeleri harabeye dönüyor. Bir adım ötemizdeki topraklar feryat, kan ve gözyaşına doydu. Sınırımızın bittiği yerde şiddet ve nefret başlıyor.

Soralım şimdi hep birlikte kendimize: Zalimler, zaferler devşirirken, mazlumlara tel örgüler önünde beklerken biz susacak mıyız? Kudret sahipleri karşısında dünya Müslümanları olarak sadece yutkunacak mıyız? Buğzetmekle, kahretmekle, ağlayıp, sızlanmakla mı yetineceğiz?

Elbette hayır! Millet olarak bizler hakkı ve hakikati söylemeye, insaf ve vicdana çağırmaya, mazlumların sesi, mağdurların ümidi olmaya devam edeceğiz. Devam edeceğiz ki, insanlık ölmesin!

Bizler, Halep'ten yükselen ve yüreklerimizi dağlayan çocuk çığlıklarını, annelerin çaresiz feryadını, babaların, yaşlıların ah u eninlerini elbette duyacağız. Duyacağız ki insanlık ölmesin!

Bizler, Halep'ten son bir ümitte bize uzanan elleri elbette boş çevirmeyeceğiz. Çevirmeyeceğiz ki insanlık ölmesin!

Necip milletimiz, "Kişi, kardeşine yardım ettiği sürece Allah da ona yardım eder..." hadisini her daim şiar edindi. Hiçbir ayırım gözetmeksizin kendisine sığınan bütün muhacirlere ensar oldu. Yeryüzünün her tarafına iyilik ve güzellikler taşıdı. İnsanlığın ölmediğini dünyaya asırlarca bu millet haykırdı. Bugünse sıra Halep'te... Bugün bize Halep'i yaşatmak, yine insanlığın ölmediğini haykırmak düşüyor. Kardeşlerimize yalnız olmadıklarını göstermek, onlara bir umut ışığı olabilmek düşüyor...

